รัฐสภาสาร

ปีที่ ๒๔ ฉบับที่ ๔

เมษายน ๒๕๑๙

เรื่องในเล่ม

บทบรรณาธิการ

พรรคการเมืองในประเทศอังกฤษ ๑

ระบบพรรคการเมืองหลายพรรคในละตินอเมริกา ๓๕

การประชุมคณะมนตรีและกรรมการ
ประจำสหภาพรัฐสภา ครั้งที่ ๑๑๘ ๕๙

พรรคการเมืองไทย พ.ศ. ๒๕๑๙ ๗๘

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

357

วัตถุประสงค์

- ◎ เพื่อเผยแพร่ระบอบประชาธิปไตย
- ◎ เพื่อเสนอข่าวสารวิชาการในวงงานรัฐสภา และอื่นๆ ทั้งภายในและต่างประ

พันเอก สงวน คำวงษา	เป็นผู้อำนวยการ
ร้อยตรี ปณิธาน เลิศฤทธิ์	เป็นรองผู้อำนวยการ
นายบุรีรักษ์ นามวัฒน์	เป็นบรรณาธิการ
นายประยูร สตาเขตร์	เป็นผู้ช่วยบรรณาธิการ
นายอาสา ทรัพย์อนันต์	ประจำกองบรรณาธิการ
นายไพโรจน์ อัมพรประภา	ประจำกองบรรณาธิการ
นางสาวบังอร อิ่มโอชา	ประจำกองบรรณาธิการ
นายภราดา บุรณศิริ	ประจำกองบรรณาธิการ
นางพรรัตน์ หมู่พยัคฆ์	ประจำกองบรรณาธิการ
นางสาวกอบกูล ศรานนท์	เป็นผู้จัดการและสมุหบัญชี
นายถวิล วิเชียรชุม	หัวหน้ากองบรรณาธิการ

- ◎ **กำหนดออก** เดือนละหนึ่งฉ
- ◎ **อัตราค่าบำรุง**

  ปีละหกสิบบาท

  ครึ่งปีสามสิบห้าบาท
- ◎ **การเงินและการบอกรับ**

  ส่งเงินล่วงหน้าในนาม
  ที่สำนักงาน โดยเช็คไ
  หรือธนาณัติ สั่งจ่าย ณ
  ไปรษณีย์ ดุสิต
- ◎ **ส่งเรื่องลงรัฐสภาสาร**

  ส่งให้บรรณาธิการหรือ
  ผู้ช่วยบรรณาธิการ
  ที่สำนักงาน

- ◎ **สำนักงาน** ตั้งอยู่ที่สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา พระที่นั่งอนันตสมาคม กรุงเทพ
  โทรศัพท์ ๘๒๖๑๘๑, ๘๒๖๑๕๑
- ◎ **สำนักงานเลขาธิการรัฐสภาเป็นเจ้าของ**
- ◎ พิมพ์ที่บริษัท บพิธ จำกัด ถนนราชบพิธ กรุงเทพมหานคร โทร. ๒๒๕๕๕๕

CIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

บทบรรณาธิการ

พรรคการเมืองเป็นกลไกสำคัญยิ่งประการหนึ่ง ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ กำหนดให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎรต้องเป็นสมาชิกพรรคการเมือง ภายหลังจากที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับนี้มีผลบังคับใช้ และเมื่อประกาศใช้พระราชบัญญัติพรรคการเมือง พุทธศักราช ๒๕๑๗ แล้วมีพรรคการเมืองที่จดทะเบียนจำนวนถึง ๔๒ พรรค และในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๘ มีสมาชิกพรรคการเมืองได้รับการเลือกตั้งเป็นผู้แทนราษฎร ถึง ๒๒ พรรค ไม่มีพรรคการเมืองพรรคใดมีเสียงข้างมากในสภาโดยเด็ดขาด พรรคประชาธิปัตย์เป็นพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนมากกว่าพรรคอื่น คือจำนวน ๗๒ คน ได้ร่วมกับพรรคเกษตรสังคม ซึ่งมีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งจำนวน ๑๙ คน จัดตั้งรัฐบาลขึ้นเมื่อแถลงนโยบายในการบริหารราชการแผ่นดิน เพื่อขอความไว้วางใจต่อสภาผู้แทนราษฎร มติให้ความไว้วางใจมีคะแนนเสียงไม่มากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่มาประชุม การจัดตั้งรัฐบาลโดยพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคเกษตรสังคมในครั้งนั้น จึงต้องประสบความล้มเหลว ต่อมา พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคธรรมสังคม พรรคสังคมนิยม พรรคประชาธรรม พรรคสันติชน พรรคพลังประชาชน พรรคไท ฯลฯ ซึ่งมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร รวมกันแล้วเกินกว่ากึ่งหนึ่ง ได้ร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลขึ้นเป็นผลสำเร็จ โดยมีหม่อมราชวงศ์ คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายกรัฐมนตรี คณะรัฐมนตรีประกอบด้วย รัฐมนตรีจากหลายพรรคการเมืองทั้งที่เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและบุคคลระดับบริหารของพรรคการเมืองดังกล่าว ซึ่งมิได้รับการเลือกตั้ง เป็นคณะรัฐมนตรีที่มีการผสมผสานระหว่างพรรคการเมืองต่างๆ มากที่สุดเท่าที่มีมาในประวัติศาสตร์การปกครองระบอบประชาธิปไตยของโลก เป็นลักษณะพิเศษของรัฐบาลผสม (Coalition Government) ได้มีการขนานนามรัฐบาลชุดนี้ว่า "**รัฐบาลสหพรรค**" และคอลัมนิสต์บางท่านเรียกว่า "รัฐบาลชุดร้อยพ่อพันแม่"

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ในที่สุดรัฐบาลชุดดังกล่าว ก็หลีกหนีกฎแห่งความเป็นจริงไม่ได้ เสถียรภาพของรัฐบาลขึ้นอยู่กับการดำเนินแต้มคูทางการเมือง การประสานประโยชน์ และเกมแห่งการต่อรอง มีการแต่งตั้งบุคคลและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง จำนวนมาก เป็นที่วิพากษ์วิจารณ์กันทั่วไป ซึ่งความจริงเป็นกลวิธีแบบสากลในการปกครองระบอบประชาธิปไตย โดยระบบพรรคการเมือง ที่ทั่วโลกใช้เป็นการชำระหนี้ทางการเมือง ฝรั่งเรียกตึงน้ำว่า party partronage แต่เพียงเท่านี้ มิใช่ยาวิเศษ (panecea) ที่จะสะกดกั้นโรคร้ายคือ การแสวงอำนาจของนักการเมืองได้ การต่อรองและการเรียกร้องให้มีการปรับปรุงคณะรัฐมนตรี การแก้ไขสภาพการณ์ของนายกรัฐมนตรีกลายเป็นหอกข้างแคร่ของรัฐบาลสมัยนั้น นอกจากนี้ยังมีการปฏิบัติการของกลุ่มกดดันหลายกลุ่ม ความสับสนในด้านความรู้เรื่องลัทธิการปกครองของกลุ่มกดดันต่าง ๆ ทั้งที่เกิดขึ้นจากฝ่ายอื่นและฝ่ายที่รัฐบาลสร้างขึ้นเพื่อเป็นกำลังต้านทาน ทวีความขัดแย้งและรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ จนกระทั่งมีผู้กล่าวถึงคำว่า "กฎหมู่เหนือกฎหมาย" การรวมตัวของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรฝ่ายค้าน และฝ่ายที่เคยให้ความสนับสนุนรัฐบาลเริ่มเหนียวแน่นขึ้น จนกระทั่งในที่สุดได้มีการยื่นญัตติขอเปิดอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจคณะรัฐมนตรีทั้งคณะ ซึ่งนายกรัฐมนตรีได้เล็งเห็นความสั่นคลอนแห่งเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาล และโดยเห็นว่าสาเหตุประการสำคัญที่สุดที่เกิดปัญหาเรื่องเสถียรภาพของรัฐบาล ก็เพราะการที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สังกัดพรรคการเมืองหลายพรรคเกินไป จึงได้นำความขึ้นกราบบังคมทูล เพื่อทรงตราพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๙ โดยมีคำปรารภในพระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๙ ว่า

"ด้วยนายกรัฐมนตรีได้กราบบังคมทูลฯ ว่าสภาผู้แทนราษฎรปัจจุบันประกอบด้วยพรรคการเมืองต่างๆ หลายพรรค แต่ไม่มีพรรคการเมืองใดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งมีจำนวนมากพอที่จะจัดตั้งรัฐบาลได้ จำเป็นต้องอาศัยพรรคการเมืองหลายพรรคเข้ามาร่วมจัดตั้งรัฐบาล อันเป็นเหตุให้เกิดอุปสรรคในการบริหารราชการแผ่นดิน และกระทบกระเทือนต่อเสถียรภาพของรัฐบาลเป็นอย่างยิ่ง และถึงแม้ว่าจะมีการจัดตั้งรัฐบาลชุดใหม่ขึ้นอีกก็ตาม อุปสรรคดังกล่าวนี้

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ก็ไม่อาจสิ้นสุดลงได้ อันจะนำมาซึ่งความเสื่อมโทรมของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สมควรยุบสภาผู้แทนราษฎรเพื่อให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั่วไปขึ้นใหม่"

ภายหลังที่ได้ประกาศใช้พระราชกฤษฎีกายุบสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๑๙ แล้ว มีการวิพากษ์วิจารณ์ในเรื่องจำนวนพรรคการเมืองกันแพร่หลายทั่วไปหลายวงการ และมีการเสนอแนวความคิดในเรื่องการตราพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของกฎหมายพรรคการเมือง โดยให้กำหนดให้มีพรรคการเมืองจำนวนจำกัดแต่ในที่สุด รัฐบาลก็ตัดสินใจที่จะไม่ตราพระราชกำหนดแก้ไขกฎหมายพรรคการเมือง

ผลการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ ๔ เมษายน พ.ศ. ๒๕๑๙ ปรากฏว่าประชาชนชาวไทยได้ตัดสินใจในเรื่องปัญหาจำนวนพรรคการเมืองเองได้อย่างวิเศษ โดยมีพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับเลือกจำนวนมากเพียง ๕ พรรคคือ พรรคประชาธิปัตย์ ได้รับเลือกตั้ง ๑๑๔ คน พรรคชาติไทยได้รับเลือกตั้ง ๕๖ คน พรรคกิจสังคมได้รับเลือกตั้ง ๔๕ คน และพรรคธรรมสังคมได้รับเลือกตั้ง ๒๘ คน นอกนั้นเป็นพรรคการเมืองที่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งจำนวนต่ำกว่า ๑๐ คน การจัดตั้งรัฐบาลโดยการร่วมกับพรรคอื่นนั้นถ้าหากพรรคประชาธิปัตย์ร่วมจัดตั้งกับพรรคใดพรรคหนึ่งหรือสองพรรคในอีกสามพรรคเท่านั้นก็ทำได้ เป็นอันว่าปัญหาเรื่องพรรคการเมืองนี้ถูกแก้อย่างสวยงามโดยประชามติ

รัฐสภาสารฉบับนี้ รอผลการเลือกตั้งครั้งล่าสุดโดยปริยาย สาระภายในเล่มก็เสนอเรื่องที่เกี่ยวข้องกับพรรคการเมืองทั้งสิ้น เป็นพรรคการเมืองในการปกครองหลาย ๆ ระบบ เพื่อการศึกษาถึงข้อเท็จจริง กลไก และพฤติกรรมของพรรคการเมืองในบรรยากาศต่าง ๆ นอกจากนี้ยังได้เสนอ บทวิเคราะห์เกี่ยวกับพรรคการเมืองของไทยที่น่าสนใจศึกษาอีกด้วย

แต่นี้ต่อไปเราน่าจะตั้งความหวังได้ว่า ประเทศชาติไทย จะมีรัฐบาลที่มีเสถียรภาพมั่นคงซึ่งจะอำนวยประโยชน์สุขแก่ประชาชน โดยปราศจากความหวั่นกลัว และสิ่งกวนอารมณ์จากความกดดันและแรงต้านทานความกดดันทั้งปวง

แด่รัฐบาลชุดใหม่ด้วยความปรารถนาดี จากรัฐสภาสาร

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

พรรคการเมืองในประเทศอังกฤษ

คณิน บุญสุวรรณ

เมื่อกล่าวถึงพรรคการเมืองในประเทศอังกฤษ ทุกคนก็อาจทราบดีว่าระบบพรรคการเมืองสองพรรคในประเทศอังกฤษนั้นมีความมั่นคงและเก่าแก่เป็นอย่างมาก และอาจจะคิดต่อไปได้ว่า บทบาทของพรรคการเมืองที่มีต่อระบบการเมืองของอังกฤษนั้นมีอยู่อย่างเหลือล้น และเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางทั่วไป แต่โดยข้อเท็จจริงนั้น บทบาทของพรรคการเมืองในรัฐธรรมนูญของประเทศอังกฤษมิได้รับการรับรองอย่างเต็มที่นัก และโฉมหน้าทางการเมืองของอังกฤษก็ได้ถูกตราไว้ในฐานะเป็นระบบการเมืองที่มิได้ให้การรับรองพรรคการเมือง ตามข้อเท็จจริงดังได้กล่าวนี้ อาจทำให้เราต้องเกิดความประหลาดใจเพราะออกจะตรงกันข้ามกับความรู้สึกทั่ว ๆไป ที่เรามีต่อระบบพรรคการเมืองของอังกฤษ แต่ถ้าเราก้าวลงไป ณ จุดที่ลึกซึ้งพอสมควรแล้ว เราก็จะทราบดีถึงข้อเท็จจริงที่ว่า บทบาทของพรรคการเมืองในประเทศอังกฤษ มิได้เป็นที่ยอมรับอย่างเปิดเผยในรัฐธรรมนูญ ทั้งนี้ก็เพราะว่าก่อนหน้าปี ๑๙๖๙ นั้น กฎข้อบังคับทางราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวพันถึงการเลือกตั้งในระดับรัฐสภาและระดับท้องถิ่น มิได้อ้างถึงพรรคการเมืองเลย และบัตรเลือกตั้งในสมัยนั้นก็ระบุแต่เฉพาะชื่อ ที่อยู่และอาชีพของผู้สมัครเท่านั้น โดยมิได้กล่าวถึงการรวมกลุ่มเป็นพรรคการเมืองของผู้สมัครแต่อย่างใด (การเลือกตั้งเมื่อปี ๑๙๗๐ นับเป็นครั้งแรกที่มีเครื่องหมายพรรคการเมืองปรากฏอยู่บนบัตรเลือกตั้ง) ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัครเป็นรายบุคคล ถูกจำกัดโดยกฎหมาย แต่ค่าใช้จ่ายของพรรคการเมืองในระดับชาติมิได้กำหนดไว้ ทะเบียนประวัติสมาชิกกำหนดให้ระบุแต่เพียงเขตเลือกตั้งของสมาชิกรัฐสภาแต่มิได้ระบุพรรคที่สังกัด ลักษณะต่าง ๆ เหล่านี้ตลอดจนลักษณะอื่น ๆ อีกมาก จึงทำให้การมีอยู่ของพรรคการเมืองยังคงไม่เป็นที่ยอมรับอย่างเป็นทางการ อย่างไรก็ดี แม้ว่าจะไม่มีการรับรองอย่างเป็นทางการดังข้อเท็จจริงตามที่กล่าวแล้ว แต่เราก็จะปฏิเสธไม่ได้เลยว่าพรรคการเมืองเป็นกระดูกสันหลังของระบบการเมืองสมัยใหม่ ไม่เฉพาะแต่ประเทศอังกฤษเท่านั้น พรรคมวลชน (Mass Parties) เป็นสัญญลักษณ์ของตัวเชื่อมระหว่างประชาชนกับบรรดาผู้นำทางการเมืองของตน การเลือกตั้งทั่วไปทุกวันนี้โดยหลักแล้วเป็นการแข่งขันระหว่างพรรคการเมืองต่าง ๆ และเพื่อที่จะได้มีโอกาสอย่างแท้จริง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๒

ในการเอาชนะเลือกตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภา จะต้องมีพรรคการเมืองให้การสนับสนุนอย่างเป็นทางการ ในรัฐสภานั้น กิจกรรมต่าง ๆ ของสมาชิกรัฐสภาจะถูกควบคุมโดยบรรดาวิ้ป (Whips) ของพรรคการเมือง ความมั่นคงของรัฐบาลในรัฐสภา ตลอดจนความมีเสถียรภาพในสมัยต่อ ๆ มาของระบบอังกฤษของรัฐบาลที่รับผิดชอบนั้น ส่วนใหญ่แล้วมีรากฐานอยู่บนระบบพรรคการเมืองสองพรรคที่มีเสียงเด็ดขาดอย่างสมบูรณ์ตลอดจนความเข้มแข็งด้านวินัยของพรรคในรัฐสภา

ระบบพรรคการเมืองสองพรรค (The Two – Party System)

จากเหตุผลหลาย ๆ แง่ด้วยกัน ที่ทำให้ถือได้ว่าคุณลักษณะที่สำคัญที่สุดของระบบพรรคการเมืองของอังกฤษ ได้แก่การร่วมกันครอบครองอำนาจการเมืองโดยพรรคการเมืองใหญ่สองพรรค การครอบครองอำนาจการเมืองดังกล่าวนี้ จะแสดงให้เห็นได้เป็นอย่างดีโดยผลการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี ๑๙๗๐ ซึ่งแม้ว่าจะมีพรรคการเมืองต่าง ๆ มากมายเข้าร่วมแข่งขัน แต่ทว่าพรรคเลเบ้อร์กับพรรคคอนเซอร์เวทีฟ ชนะได้ที่นั่งรวมกัน ๖๑๗ ที่นั่ง ในจำนวน ๖๓๐ ที่นั่งของสภาสามัญ และผลการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ปี ๑๙๗๔ ก็เช่นกัน พรรคเลเบ้อร์กับพรรคคอนเซอร์เวทีฟได้รับเลือกตั้งรวมกัน ๕๙๗ ที่นั่ง จากจำนวนทั้งหมด ๖๓๕ ที่นั่ง ได้มีการคิดค้นข้อโต้แย้งและเหตุผลต่าง ๆ มากมายเพื่ออธิบายการครอบครองอำนาจการเมืองโดยพรรคการเมืองสองพรรคดังกล่าวตัวอย่างเช่น มีการกล่าวอ้างว่าระบบสองพรรคในอังกฤษ (และในสหรัฐอเมริกาด้วย) ส่วนหนึ่งเป็นผลจากความรักระเบียบวินัยและความมีประสิทธิภาพของพวกแองโกลแซ็กซอน และสำหรับระบบหลายพรรคของฝรั่งเศสและอิตาลีนั้น เป็นลักษณะอันถ่ายทอดมาจากความเจ้าอารมณ์แบบละตินและไม่มีการจัดองค์การที่ดี รูปร่างลักษณะของที่ประชุมสภาล่าง ซึ่งบรรดาสมาชิกรัฐสภานั่งเผชิญหน้ากันมากกว่าที่จะนั่งเป็นครึ่งวงกลมนั้น ก็กล่าวกันว่า เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดระบบพรรคการเมืองสองพรรค อย่างไรก็ดี สำหรับคำกล่าวที่ค่อนข้างจะมีเหตุผลดีมากก็คือ ระบบพรรคการเมืองสองพรรคเป็นผลมาจากความโน้มน้าวในการแก้ไขปัญหาทางการเมือง โดยการเลือกเอาระหว่างทางเลือกสองทางเสมอ และนอกจากนั้น คุณลักษณะหลายอย่างของระบบการเมืองอังกฤษก็มีแนวโน้ม

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ที่จะกระตุ้นความโน้มน้าวอันนี้ด้วย ในระบบอังกฤษของรัฐบาลที่รับผิดชอบนั้น บัญหาต่าง ๆ ในรัฐสภาเป็นเรื่องของการสนับสนุนหรือไม่ก็คัดค้านรัฐบาลที่มีอยู่ ซึ่งอันนี้จะเห็นได้ชัดยิ่งขึ้นจากการรับรองอย่างเป็นทางการต่อพรรคฝ่ายค้านแห่งสมเด็จพระบรมราชินี ตลอดจนตำแหน่งผู้นำฝ่ายค้าน ภาวะเช่นนี้จึงมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ระบบพรรคการเมืองสองพรรค ซึ่งมีพรรคหนึ่งเป็นรัฐบาลและอีกพรรคหนึ่งเป็นฝ่ายค้าน ในขณะเดียวกัน ระบอบการเลือกตั้งก็ดำเนินไปในทางที่จะให้ประโยชน์แก่พรรคการเมืองใหญ่ที่สุดสองพรรคด้วย นอกจากนั้นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการต่อสู้กันในการเลือกตั้งทั่วไป ตลอดจนการจัดและบริหารพรรคมวลชน ก็ดำเนินไปในทางที่จะให้ประโยชน์แก่สถาบันที่มีอยู่ ดังที่พรรคคอนเซอร์เวทีฟได้รับการสนับสนุนจากธุรกิจใหญ่ ๆ และพรรคเลเบ้อร์ได้รับความสนับสนุนจากบรรดาสหภาพการค้า ซึ่งแต่ละพรรคดังกล่าวก็มีทรัพยากรทางการเงินในระดับที่ไม่มีพรรคการเมืองอื่นใดทาบรัศมีได้เลย

ในระยะที่พรรคเลเบ้อร์เพิ่งเริ่มปรากฏตัวเป็นพรรคใหญ่พรรคหนึ่งในสองพรรค ซึ่งมีพรรคคอนเซอร์เวทีฟกับพรรคลิเบอรัลครอบครองบทบาททางการเมืองอยู่ก่อนแล้ว ในช่วงแรกของศตวรรษนี้ นั้น ความยากลำบากทางด้านการเงินและการเลือกตั้งมีอยู่อย่างเหลือล้น การถือกำเนิดของพรรคเลเบ้อร์ต้องพึ่งพาอาศัยความมั่นคงของสหภาพการค้าเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติสหภาพการค้า ค.ศ. ๑๙๑๓ ที่ได้กลับให้อำนาจแก่สหภาพดังกล่าวอีกครั้งหนึ่ง (หลังจากที่ได้สูญอำนาจนี้ไปในปี ๑๙๑๐) ในการใช้เงินของสหภาพเพื่อให้การสนับสนุนพรรคการเมือง ในขณะเดียวกัน การได้รับความสนับสนุนทางการเลือกตั้งในระดับสูงและโดยรวดเร็วของพรรคเลเบ้อร์นั้น มีส่วนเกิดขึ้นจากความยุ่งยากและความขัดแย้งต่าง ๆ ภายในพรรคลิเบอรัลในระหว่างและภายหลังสงครามเมื่อปี ๑๙๑๔–๑๙๑๘ ด้วย และต่อไปนี้ ถ้าหากปราศจากซึ่งการสนับสนุนทางการเงินอย่างมหาศาล และปราศจากซึ่งการแตกหักของศูนย์แห่งอำนาจระหว่างพรรคการเมืองทั้งสอง ซึ่งคงทนถาวรมากแล้ว พรรคการเมืองเล็กที่มีอยู่หรือพรรคการเมืองใหม่ ก็ไม่อาจหวังที่จะซ้ำรอยประวัติศาสตร์ของพรรคเลเบ้อร์เพื่อก้าวขึ้นมาสู่อำนาจได้เลย

ในขณะที่เราได้ยอมรับความครอบครองอาณาจักรการเมือง ของพรรคเลเบ้อร์กับพรรคคอนเซอร์เวทีฟ ก็เป็นสิ่งจำเป็นที่เราจะต้องตระหนักถึงบทบาทของพรรคลิเบอรัลและ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๔

พรรคเล็กพรรคน้อยอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน ซึ่งทั้งนี้ก็อาจจะทำให้เราเกิดความยุ่งยากใจในการที่จะตีความระบบสองพรรคอย่างเข้มงวดเกินไป เพราะว่าเพียงสี่ในสิบแปดครั้งของการเลือกตั้งในศตวรรษนี้เท่านั้นที่เสียงข้างมากเด็ดขาดเป็นของพรรคการเมืองพรรคเดียว ส่วนในการเลือกตั้งสิบสี่ครั้งที่เหลือนั้น พรรคเล็กพรรคน้อยต่างก็ได้เป็นผู้ถือดุลยภาพของคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งในระหว่างพรรคใหญ่ทั้งสอง ทุกวันนี้เราแทบจะเลี่ยงไม่ได้ที่จะรับรองพรรคลิเบอรัลในฐานะเป็นพรรคเล็ก เมื่อเปรียบเทียบกับพรรคเลเบ้อร์และพรรคคอนเซอร์เวทีฟ แต่พรรคลิเบอรัลก็ยังคงได้รับคะแนนเสียงจากการเลือกตั้งมากพอสมควรทีเดียว ในการเลือกตั้งเมื่อปี ๑๙๗๐ พรรคลิเบอรัลได้รับคะแนนเสียงจำนวน ๒,๑๐๐,๐๐๐ คะแนน (ร้อยละเจ็ดของคะแนนเสียงทั้งหมด) แต่มีผู้สมัครที่ได้รับเลือกตั้งจริง ๆ เพียงหกคนเท่านั้น ส่วนการเลือกตั้งในปี ๑๙๗๔ พรรคลิเบอรัลได้คะแนนเสียงทั้งหมดถึง ๖,๐๖๓,๔๗๐ คะแนน (ร้อยละ ๑๙.๓) แต่มีผู้สมัครได้รับเลือกตั้งเพียง ๑๔ คน ระบบการเลือกตั้งมิได้อำนวยประโยชน์แก่พรรคเล็กพรรคน้อยในด้านจำนวนที่นั่งในสภาสามัญตามสัดส่วนของคะแนนเสียงที่ได้รับ และพรรครัฐบาลซึ่งมีรากฐานอยู่บนเสียงข้างมากเด็ดขาดในสภาสามัญ ก็ได้ดำเนินการปกครองประเทศอย่างราบรื่น นับแต่ปี ๑๙๔๕ เป็นต้นมา แม้กระนั้นก็ดี เป็นเวลาทั้งหมดสามสิบปี ในศตวรรษนี้ที่รัฐบาลเป็นแบบผสม (Coalition Gevernment) อย่างในปี ๑๙๑๖–๑๙๒๒ และปี ๑๙๓๑–๑๙๔๕ หรือได้เป็นรัฐบาลที่มาจากพรรคการเมืองพรรคเดียว แต่ทว่าต้องพึ่งการสนับสนุนของพรรคที่สามอย่างในปี ๑๙๑๐–๑๙๑๖ ปี ๑๙๒๔ และปี ๑๙๒๐–๑๙๓๑ นอกจากนี้แล้วในรัฐสภาของปี ๑๙๕๐–๑๙๕๑ และปี ๑๙๖๔–๑๙๖๖ สมาชิกรัฐสภาสังกัดพรรคลิเบอรัลก็ได้ที่นั่งในสภาสามัญมากพอสมควรที่จะเป็นดุลย์คานอำนาจได้ อย่างไรก็ดี แม้ว่าจะปรากฏข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องนี้ดังกล่าวแล้ว ก็ยังคงเป็นความจริงอยู่อีกว่าในรัฐสภาเกือบทั้งหมดนับแต่ปี ๑๙๔๕ เป็นต้นมานั้น พรรคลิเบอรัลมีบทบาทในฐานะเป็นพรรคที่สามเพียงเล็กน้อยเท่านั้น

พรรคเล็กพรรคน้อยอื่น ๆ อีกมากมายซึ่งมีความสำคัญมากน้อยลดหลั่นกันลงไป ได้ปรากฏตัวขึ้นมาและก็สลายไปตามวันเวลาที่ผ่านไป แต่บรรดาพรรคการเมืองที่มีอยู่ในทุกวันนี้เท่าที่ปรากฏมีความสำคัญทางการเลือกตั้งอย่างจำกัดมาก ขบวนการสก๊อตและเวัลซ์ได้ให้ส่วนประ-

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

กอบทางเชื้อชาติอย่างถาวรภายในระบบพรรคการเมือง แต่ทว่าจนถึงปี ๑๙๗๐ มีผู้สมัครของพรรคสก๊อตติชแนชันแนล เพียงสามคนเท่านั้นที่เคยได้รับเลือกตั้งเข้าสู่รัฐสภา (ในการเลือกตั้งซ่อมที่มาเธ่อร์เวลล์ในปี ๑๙๔๕ และแฮมิลตัน ในปี ๑๙๖๖ และในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี ๑๙๗๐ ในเวสเทอร์นไอเส็ลส์) และผู้สมัครพรรค Plaid Cymru เพียงคนเดียว (ในการเลือกตั้งซ่อมที่คาร์มาร์เธนเมื่อปี ๑๙๖๗) แต่ในการเลือกตั้งเมื่อปี ๑๙๗๔ พรรคสก๊อตติชแนชันแนล ได้รับเลือกตั้ง ๗ คน และพรรค Plaid Cymru ได้รับเลือกตั้ง ๒ คน แม้ว่าจะมีคะแนนเสียงสูงในการเลือกตั้งซ่อม แต่พรรคการเมืองเหล่านี้ก็ยังไม่เคยได้มีโอกาสเฉียดเข้าไปใกล้ความสำเร็จหรือทาบอิทธิพลของพรรคไอริชพาร์ท ก่อนปี ๑๙๒๒ ได้เลย ในไอร์แลนด์เหนือทุกวันนี้บรรดาพรรคการเมืองตามชื่อและลักษณะภายนอกแล้ว เป็นแบบท้องถิ่นแต่พรรคอัลสเต้อร์ยูเนียนนิสต์ ซึ่งเป็นพรรคที่มีเสียงข้างมากเด็ดขาด และชนะการเลือกตั้งได้แปดในจำนวนสิบสองที่นั่งของไอร์แลนด์เหนือในปี ๑๙๗๐ และได้ ๑๑ ที่นั่ง ในปี ๑๙๗๔ ได้ให้การสนับสนุนพรรคคอนเซอร์เวทีฟ ในเวลาเดียวกันบ่อยครั้งทีเดียวในอดีต ส่วนประกอบต่าง ๆ ของพรรคการเมืองหนึ่งที่มั่นคงแล้วได้แยกตัวไปเป็นพรรคใหม่หรือกลุ่มใหม่ พรรคคอนเซอร์เวทีฟแตกแยกกันด้วยสาเหตุการยกเลิก Corn Laws ในทศวรรษที่ ๑๙๔๐ พรรคลิเบอรัลแตกกันในเรื่องส่วนตัวและปัญหานโยบายในทศวรรษที่ ๑๙๘๐ แล้วก็อีกครั้งหนึ่งในระหว่างและทันทีที่สิ้นสงครามโลกครั้งที่หนึ่ง และอีกครั้งหนึ่งในทศวรรษที่ ๑๙๓๐ ส่วนพรรคเลเบ้อร์ได้สูญเสียผู้นำของตนพร้อมทั้งกลุ่มสมาชิกรัฐสภากลุ่มเล็ก ๆ ตลอดจนผู้ออกเสียงเลือกตั้งจำนวนหนึ่งด้วยในปี ๑๙๓๑ กลุ่มภายในต่าง ๆ ของพรรคเหล่านี้ได้ก่อให้เกิดความยุ่งเหยิงเป็นครั้งคราวภายในระบบพรรคการเมือง แต่กลุ่มเหล่านี้จะแตกแยกกันเองอีกโสดหนึ่งและสลายตัวไปด้วยเวลาอันรวดเร็ว หรือไม่ก็ถูกดูดกลืนเข้าไปสู่พรรคใดพรรคหนึ่งที่เป็นหลักอยู่ นับแต่ปี ๑๙๔๕ เป็นต้นมา พรรคการเมืองใหญ่สองพรรคต่างก็ต้องพยายามที่จะหลีกเลี่ยงการแตกแยกเช่นนี้ แม้ว่าทั้งคู่จะมีความยุ่งยากภายในมากก็ตาม

บางครั้งบางคราวขบวนการทางการเมืองใหม่ก็ผุดขึ้นมา และมีอิทธิพลพอสมควรที่จะกรุยทางไปสู่ชัยชนะจากการเลือกตั้งได้บ้าง แม้ว่าพรรคคอมมิวนิสต์อังกฤษ ในทศวรรษที่

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๙๒๐ และพรรคฟัสซิสต์ ในทศวรรษที่ ๑๙๓๐ จะไม่สามารถที่จะสถาปนาตนเองในรูปแบบที่พรรคเลเบ้อร์ได้เคยกระทำไว้เมื่อตอนต้นศตวรรษได้ก็ตาม ในปี ๑๙๓๐ ผู้สมัครจากพรรคคอมมิวนิสต์เข้าแข่งขัน ๕๘ คน แต่ว่าแพ้ทั้งหมด และในปี ๑๙๗๔ ก็เช่นกัน พรรคคอมมิวนิสต์ส่งผู้สมัคร ๔๔ คน แต่ไม่ได้รับเลือกตั้งเลย และก่อนหน้าปี ๑๙๔๕ นั้น ผู้สมัครจากพรรคคอมมิวนิสต์ไม่เคยได้รับเลือกตั้งเลย โดยหลักแล้วพรรคคอมมิวนิสต์อังกฤษจะพยายามเพื่อบรรลุเป้าหมายของตนโดยวิธีอื่นที่มิใช่การเลือกตั้ง พรรคเล็กพรรคน้อยอื่น ๆ ต่างก็ถือกำเนิดขึ้นมา และบรรดาพรรคอื่น ๆ คือ เดโมแครติค, แนชั่นแนล ฟร้อนท์, ปริติ๊ช มู้ฟเม้นท์, เมบยอน เคอนิว, เวิลด์ กัฟเวินเม้นท์ และโซเชียลิสต์ ต่างก็ส่งผู้สมัครในนามของพรรคจำนวนพอสมควรเข้าแข่งขันในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อปี ๑๙๗๐ และปี ๑๙๗๔ แต่ทว่ายังประสบผลสำเร็จน้อยกว่าพรรคคอมมิวนิสต์เสียอีก หลักการของ "ลัทธิเอียงซ้าย" ที่พบในระบบการเมืองบางแห่งซึ่งพรรคการเมืองหนึ่งของฝ่ายซ้ายเคลื่อนตัวอย่างช้า ๆ ไปทางขวาตามระยะเวลาที่ผ่านไป จึงถูกบดบังหรือดูดกลืนไปเสียโดยพรรคการเมืองใหญ่ของฝ่ายขวา และจึงเป็นการเปิดหนทางให้แก่พรรคฝ่ายซ้ายจัดที่จะเข้ามาแทนที่ (ซึ่งอันนี้เป็นการตีความที่พอฟังได้ในการที่พรรคเลเบ้อร์เข้าแทนที่พรรคลิเบอรัลในฐานะเป็นคู่แข่งแบบหัวรุนแรงของพรรคคอนเซอร์เวทีฟ) แต่ก็ยังมิได้มีการสำแดงออกในทางใดเลยว่า ต่อไปพรรคโซเชียลิสต์ซึ่งใหม่กว่าและซ้ายจัดกว่าจะเข้าแทนที่พรรคเลเบ้อร์ได้

ตามกฎทั่วไปนั้น ขบวนการทางการเมืองใหม่ ๆ ในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะดำเนินงานโดยอาศัยพรรคการเมืองที่มีอยู่เป็นสะพานข้ามมากกว่าที่จะเป็นไปในทางต่อต้านพรรคการเมืองเหล่านั้น ผลโดยทั่วไปของกฎอันนี้ก็คือว่า พรรคการเมืองใหญ่สองพรรค (และพรรคลิเบอรัลด้วยแต่ทว่าน้อยหน่อย) จะประกอบด้วยส่วนประกอบต่าง ๆ ทางองค์การและสังคมตลอดจนความสับสนของโครงสร้าง และทัศนคติทางด้านนโยบายที่แตกต่างกันมากมายหลายประการด้วยกัน ในขณะที่สิ่งที่กล่าวนี้เป็นความจริงในบางลักษณะกับพรรคการเมืองใดก็ตาม ก็เป็นสิ่งที่จริงเป็นพิเศษ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับพรรคการเมืองในระบบสองพรรค อันเป็นที่ซึ่งพวกเอียงจัดกับพวกปานกลาง ปรับตัวเข้าหากันภายในพรรคการเมืองที่มั่นคงแล้ว มากกว่าที่จะตั้งตัว

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เป็นอิสระในฐานะพรรคการเมืองที่แยกต่างหากออกจากกันตามสิทธิของตน ดังนั้นการมีอยู่ของระบบพรรคการเมืองสองพรรคในอังกฤษ จึงไม่จำเป็นต้องหมายความว่าทัศนคติทางนโยบายอันแตกต่างกันมากมายจะไม่พบในประเทศนั้น เพียงแต่จะหมายความว่าทัศนคติแตกต่างกันดังกล่าวจะประกอบกันอยู่ในพรรคการเมืองทั้งสอง ดังนั้น ในลักษณะหนึ่ง รัฐบาลทุกรัฐบาลในประเทศอังกฤษจึงเป็นรัฐบาลผสมของกลุ่มผลประโยชน์ องค์ประกอบและทัศนคติมากมายหลายแบบซึ่งถูกปกคลุมด้วยร่มกว้างของพรรคเลเบ้อร์และพรรคคอนเซอร์เวทีฟ ผลประการหนึ่งของภาวะเช่นนี้มีอยู่ว่า ในเรื่องปัญหาบางประการได้เกิดมีความคิดเห็นแตกต่างกันมากภายในพรรคมากกว่าระหว่างพรรค อันนี้จึงทำให้การใช้กฎเกณฑ์ในเรื่องความรับผิดชอบร่วมกันต้องเกิดความสันสน นอกจากนั้น ความเข้มงวดของระบบสองพรรคยังจะก่อให้เกิดการแตกแยกโดยธรรมชาติเป็นคำกับขาวในปัญหาหลายประการอีกด้วยและเมื่อเป็นเช่นนี้ ความคิดเห็นของเสียงข้างน้อยจึงมักจะถูกกดหรือมองข้ามเสมอ

พรรคการเมืองใหญ่ทั้งสอง ในขณะที่ยังคงธำรงความเป็นพรรคการเมืองของฝ่ายซ้ายกับฝ่ายขวาอยู่ ก็ได้ถูกดึงเข้ามาสู่การยกเลิกนโยบายตึงเครียดสุดยอดบางข้อของตน ทั้งนี้ บางส่วนก็เนื่องมาจากวัตถุประสงค์ร่วมกันของพรรคการเมืองทั้งสอง ในอันที่จะสนับสนุนความคิดเห็นแห่งศูนย์กลางตลอดจนคะแนนเสียงแห่งศูนย์กลางนั่นเอง ซึ่งในบางลักษณะ อันนี้จะเป็นผลของความเข้มงวดของระบบพรรคการเมืองสองพรรค ถ้าหากพรรคลิเบอรัลมีความเป็นพลังทางการเลือกตั้งมากกว่านี้ หรือถ้าหากจะมีพรรคการเมืองพรรคที่สามอื่นใดเข้ามาครอบครองศูนย์กลางของวงการเมืองในประเทศอังกฤษได้พรรคเลเบ้อร์และพรรคคอนเซอร์เวทีฟก็อาจจะต้องเคลื่อนตัวต่อไปทางซ้ายและขวา และอาจจะใช้นโยบายแบบตึงเครียดสุดยอดบางอย่างซึ่งอาจจะกระทบกระเทือนอย่างรุนแรงต่อทัศนคติที่แท้จริงทางการเมืองของบรรดาผู้สนับสนุนฝ่ายของตนก็ได้ ผลของเหตุการณ์แบบนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลกับรัฐสภา จึงเป็นที่คาดคะเนกันไปต่าง ๆ นานาโดยไม่ซ้ำแบบกัน

พรรคมวลชน (Mass Parties)

สองขั้น (stages) สุดท้ายในประวัติศาสตร์ของการพัฒนาของระบบพรรคการเมืองไปสู่รูปแบบสมัยใหม่นั้น เริ่มแรกทีเดียวเป็นขั้นของการปรากฏตัวของ "กลุ่มต่าง" ภายใน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๘

รัฐสภาในศตวรรษที่ ๑๗ ศตวรรษที่ ๑๘ และต้นศตวรรษที่ ๑๙ แล้วต่อมาในขั้นที่สองก็เป็นการเจริญเติบโตขององค์การพรรคมวลชนภายนอกรัฐสภาในตอนปลายศตวรรษที่ ๑๙ และต้นศตวรรษที่ ๒๐ อย่างไรก็ดีเมื่อดูตามขั้นแรกของการพัฒนาของระบบพรรคการเมืองแล้ คำว่า "พรรคการเมือง" จะต้องใช้ด้วยความจำกัด อย่างน้อยก็จนกระทั่งถึงปลายศตวรรษที่ ๑๘ เพราะการวางหลักเกณฑ์ทั่วไปในระยะแรก ๆ เพียงแต่ดูความร่วมมือทางรัฐสภาระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ของสมาชิกรัฐสภา ซึ่งมีความคิดจิตใจคล้าย ๆ กันเท่านั้น ในระหว่างที่มีข้อขัดแย้งทางรัฐธรรมนูญและทางศาสนาของศตวรรษที่ ๑๗ นั้น ได้เกิดมีองค์ประกอบหลักสองกลุ่มขึ้นมาในรัฐสภาได้แก่พวก Royalists หรือกลุ่มราชวงศ์ กับพวก Parliamentary หรือ กลุ่มชนบท สำหรับกลุ่มราชวงศ์เป็นที่รู้จักกันในนามของ Tories (Tory เป็นขุนโจรใหญ่ชาวไอริช) ทั้งนี้เนื่องจากความปรารถนาของผู้สนับสนุนกษัตริย์ในอันที่จะใช้กองทหารไอริชพิทักษ์ความปลอดภัยให้แก่พระเจ้าเจมส์ที่สอง ในปี ๑๖๗๙ ในทำนองคล้ายกัน กลุ่มชนบท ก็เป็นที่รู้จักกันในนามของ Whigs (WHIGGAMORES เป็นพวกกบฏเพรสบีทีเรียนชาวสก๊อต) และชื่อเหล่านี้ก็ยังคงยึดถือและใช้กันอยู่ตลอดศตวรรษที่ ๑๘ การก่อตัวของกลุ่มต่าง ๆ ในรัฐสภาในศตวรรษที่ ๑๘ และต้นศตวรรษที่ ๑๙ ประกอบด้วยการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ ซึ่งโดยปกติก็จะเป็นภายหลังอาหารค่ำ ระหว่างสมาชิกรัฐสภาของกลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้ อย่างไรก็ดี ในปลายศตวรรษที่ ๑๙ ก็ได้มีวิ๊ปในรัฐสภาเกิดขึ้น เพื่อที่จะทำหน้าที่รวบรวมสมาชิกรัฐสภาให้เป็นกลุ่มเป็นก้อนเพื่อผลในการอภิปรายและการออกเสียงลงคะแนน และต่อจากนั้นความขัดแย้งอันขมขื่นในเรื่องพระราชบัญญัติการปฏิรูป ค.ศ. ๑๘๓๒ ก็ได้นำไปสู่การก่อตัวอย่างแข็งแกร่งขึ้นของ "พรรคการเมือง" ในรัฐสภา ในระหว่างศตวรรษที่ ๑๙ และต้นศตวรรษที่ ๒๐ นี่เอง ที่บรรดาชื่อของพรรคการเมืองสมัยใหม่ปรากฏขึ้น พรรคทอรี่ ก็เป็นที่รู้จักกันในนามของพรรคคอนเซอร์เวทีฟตามการประกาศของเซ่อร์โรเบิร์ต พีล ในการปราศรัยต่อเขตเลือกตั้งของแทมเวอร์ธในปี ๑๘๓๔ ว่านโยบายของ ทอรี่ต้องการที่จะ "อนุรักษ์" ซึ่งสิ่งที่ดีทั้งหมดของสถาบันต่าง ๆ ที่มีอยู่ การยกเลิก Corn Laws ในปี ๑๘๔๖ ทำให้พรรคคอนเซอร์เทวีฟเกิดแตกแยกกันเอง กลุ่มหนึ่งนำโดยดีสราเอลี (พวก Protectionists) ซึ่งคัดค้านการยกเลิกและอีกกลุ่มหนึ่งมีแกลดสโตนเป็นหัวหน้า (พวก Peelists) ซึ่งสนับสนุนนโยบายของพีลในการขยายระบบการค้า

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เสรี พวกพีลลิสท์ ค่อยๆ รวมกับพวกวิ๊กและพวกราดิคัลอย่างช้าๆ ในระหว่างทศวรรษที่ ๑๘๕๐ กับ ๑๘๖๐ ในอันที่จะสร้างพรรคใหม่คือพรรคลิเบอรัล อย่างไรก็ดี ในปี ๑๘๖๖ ปัญหาในเรื่องการปกครองตนเองของไอริช ก็ได้ทำให้พวกลิเบอรัลต้องแตกแยกกันอีกโดยที่โจเซฟ แชมเบอร์เลน เป็นผู้นำกลุ่มซึ่งสนับสนุนการธำรงไว้ซึ่งสหภาพไอริชกับบริเทนในฐานะเป็นพันธมิตรแบบสหภาพของพวกคอนเซอร์เวทีฟ อันนี้ในที่สุดก็เป็นที่รับทราบกันทั่วโดยการเปลี่ยนชื่อของพวกคอนเซอร์เวทีฟ ในปี ๑๙๑๒ เป็น Conservative and Unionist Party สุดท้าย ในปี ๑๙๐๐ จากความพยายามที่จะให้มีผู้แทนชนชั้นกรรมาชีพในรัฐสภา คณะกรรมการผู้แทนฝ่ายกรรมกร (Labour Representation Committee) ก็ได้รับการจัดตั้งขึ้นโดยการร่วมมือระหว่างสหภาพการค้ากับสมาคมสังคมนิยมต่างๆ มากมาย ซึ่งรวมทั้ง The Social Democratic Federation และ The Fabian Society ด้วย ในปี ๑๙๐๖ ชื่อพรรคก็ถูกเปลี่ยนไปเป็น The Labour Party และในระหว่างปี ๑๙๐๖ กับ ๑๙๒๒ พรรคเลเบ้อร์นี้ก็ได้เติบโตขึ้นมาแทนที่พรรคลิเบอรัลในฐานะเป็นหนึ่งในสองพรรคใหญ่ของอังกฤษ

การขยายตัวอย่างใหญ่หลวงของสิทธิการออกเสียงเลือกตั้งในศตวรรษที่ ๑๙ เชื่อมต่อโดยตรงกับขั้นตอนที่สองในวิวัฒนาการของระบบพรรคการเมือง ซึ่งก็คือการเกิดขึ้นขององค์การพรรคมวลชนภายนอกรัฐสภา ขบวนการนี้เริ่มต้นด้วยพระราชบัญญัติการปฏิรูป ค.ศ. ๑๘๓๒ แต่ก่อนหน้านั้นก็ได้มี The Whig Parliamentary Candidates Society อยู่แล้ว โดยมีหน้าที่ "แนะนำ" ผู้สมัครซึ่งสนับสนุนการปฏิรูปรัฐสภาต่อผู้ออกเสียงเลือกตั้ง ภายหลังปี ๑๘๓๒ บรรดาสโมสรทางการเมืองโดยเฉพาะอย่างยิ่ง The Tory Carlton Club ซึ่งก่อตั้งในปี ๑๘๓๒ และ The Whig Reform Club ซึ่งก่อตั้งในปี ๑๘๓๖ ก็ได้กลายเป็นศูนย์กลางของความภักดีต่อพรรคและองค์การของพรรคไป นอกจากนั้นก็ได้มีการจัดตั้ง Registration Societies ตามท้องถิ่นต่างๆ มากมาย ภายหลังปี ๑๘๓๒ เพื่อที่จะชักชวนผู้ออกเสียงเลือกตั้งใหม่ๆ ให้สนับสนุนผู้สมัครของพรรคเป็นรายๆ ไป อย่างไรก็ดี พร้อมกับการขยายตัวอย่างใหญ่หลวงของสิทธิการออกเสียงเลือกตั้งในปี ๑๘๖๗ ก็ได้เกิดเหตุการณ์สำคัญๆ ขึ้นในองค์การพรรคการเมืองระดับท้องถิ่นภายนอกรัฐสภา และองค์การระดับชาติของพรรคลิเบอรัลกับพรรคคอนเซอร์เวทีฟ ก็ได้เริ่มต้นมาตั้งแต่สมัยนี้ด้วยเช่นกัน The Liberal Registration

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๐

Association ได้รับการก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ๑๘๖๑ และในปี ๑๘๗๗ โจเซ๊ฟ แชมเบอร์เลน ก็ได้ก่อตั้งสหพันธ์ลิเบอรัลแห่งชาติขึ้น และนอกจากนั้น ด้วยความริเริ่มของ ดิสราเอลี The National Nnion of Conservative และ Unionist Association ดังเป็นที่รู้จักกันในปัจจุบัน) ก็ได้รับการก่อตั้งขึ้นในปี ๑๘๖๗ และ สำนักงานกลางคอนเซอร์เวทีฟในปี ๑๘๗๐ และในตอนเปลี่ยนศตวรรษนี้ องค์การพรรคเลเบ้อร์ก็ได้รับการจัดตั้งขึ้น โดยที่องค์การภายนอกรัฐสภาเกิดขึ้นก่อนที่จะมีพรรคการเมืองในรัฐสภา จากการเริ่มต้นต่าง ๆ เหล่านี้ บรรดาพรรคการเมืองก็ได้พัฒนาองค์การของตนและเพิ่มจำนวนสมาชิกขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งในทุกวันนี้พรรคคอนเซอร์เวทีฟซึ่งมีสมาชิกประมาณ ๓ ล้านคน และพรรคเลเบ้อร์มีสมาชิกส่วนบุคคลและสมาชิกสหภาพการค้ารวมกันทั้งหมดประมาณ ๖ ล้านคน จึงเป็นพรรคการเมืองที่ใหญ่ที่สุดในโลก

ปัจจัยต่าง ๆ กันมากมาย รวมเข้ากับการขยายตัวของสิทธิการออกเสียงเลือกตั้งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดองค์การภายนอกรัฐสภา (Extra Parliamentary) เหล่านี้ขึ้น คำอธิบายที่พอฟังได้ข้อหนึ่งก็คือว่า แนวความคิดในเรื่อง "ประชาธิปไตยของประชาชน" ซึ่งประกอบอยู่ในการขยายตัวของสิทธิการออกเสียงเลือกตั้ง กำหนดว่าควรจะสร้างกลไกขึ้นมา เพื่อทำให้สมาชิกรัฐสภาต้องรับผิดชอบต่อบรรดาผู้สนับสนุนตนภายนอกรัฐสภา และพรรคมวลชนสมัยใหม่ก็เกิดขึ้นมาด้วยเหตุเช่นนี้ด้วย ในขณะที่อันนี้อาจจะนับเป็นหนึ่งในบรรดาปัจจัยหลายๆอย่างที่เกี่ยวข้อง แต่ก็ไม่เป็นที่สงสัยเลยว่าจะเป็นการถูกต้องกว่า หากจะกล่าวว่า บรรดาองค์การพรรคการเมืองเกิดขึ้นด้วยเหตุผลในทางปฏิบัติมากกว่าเหตุผลในทางอุดมคติ กล่าวคือ เมื่อมีจำนวนผู้ออกเสียงเลือกตั้งมากขึ้น ก็มีความจำเป็นที่จะต้องมีกลไกที่จะกระจายการโฆษณาชวนเชื่อของพรรคและจัดหาองค์การสำหรับการต่อสู้ในการเลือกตั้ง ในเบอร์มิงแฮม ได้มีความจำเป็นโดยเฉพาะเจาะจงที่จะต้องมีองค์การทางการเลือกตั้ง เนื่องจากในปี ๑๘๖๗ การทดลองเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงจำกัดได้ถูกนำมาใช้ เมืองหนึ่งมีสมาชิกสภาได้สามคน แต่ผู้เลือกตั้งแต่ละคนจะลงคะแนนเสียงเลือกได้เพียงสองคนเท่านั้น ดังนั้นจึงได้มีการก่อตั้งสมาคมลิเบอรัลแห่งเบอร์-มิงแฮมขึ้น ในปี ๑๘๖๗ เพื่อที่จะดำเนินการ (ด้วยความสำเร็จยิ่ง) กระจายคะแนนเสียงของพรรคลิเบอรัลให้ผู้สมัครสังกัดพรรคลิเบอรัลทั้งสามคนได้รับเลือกตั้ง ความสำเร็จของสมาคมลิเบอรัล

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ในเบอร์มิงแฮม นับได้ว่าเป็นสิ่งล่อใจต่อการสถาปนาองค์การที่คล้าย ๆ กันทั่ว ๆ ไป การนำเอาวิธีการลงคะแนนลับมาใช้ในปี ๑๘๗๒ และการกำหนด (ในทศวรรษที่ ๑๘๘๐) ค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้ง ย่อมหมายความว่า บรรดาผู้เลือกตั้งจะต้องถูกชักชวนมากกว่าที่จะถูกติดสินบนเพื่อให้สนับสนุนผู้สมัครของพรรค และดังนั้น ความจำเป็นที่จะต้องมีองค์การทางการเลือกตั้งที่มีรากฐานอยู่บนการอาสาสมัครของเจ้าหน้าที่จำนวนมากก็เกิดขึ้น ยิ่งกว่านั้นการเพิ่มพูนของระดับการรู้หนังสือในสมัยนี้ ทำให้มีการเรียกร้องเพิ่มขึ้นในทางวิชาการ ในฐานะที่เป็นแบบหนึ่งของการโฆษณาชวนเชื่อของพรรค จึงมีความจำเป็นสำหรับประชาชนในอันที่จะช่วยกันเรียกร้อง เพื่อว่าองค์การของพรรคการเมืองภายนอกรัฐสภา จะได้พัฒนาวัตถุประสงค์ทางการเลือกตั้งให้เป็นบรรทัดฐานอย่างแท้จริงต่อไป

การพัฒนาของพรรคการเมืองมวลชน ซึ่งมีรากฐานอยู่บนการมีสมาชิกภาพอย่างกว้างขวางและองค์การใหญ่โตภายนอกรัฐสภานั้น ได้ถูกเปิดเผยโดยนักเขียนทางการเมืองหลายคน ซึ่งได้กล่าวว่าพรรคการเมืองมวลชนจะนำไปสู่ "ทรราชย์มวลชน" อย่างเลี่ยงไม่พ้น จากการเขียนเมื่อปี ๑๙๐๒ ออสโทรกอร์สกี้ ได้กล่าวว่าสมาชิกรัฐสภาต้องถูกลดตัวลงเป็นทาสโดยองค์การภายนอกรัฐสภาและจะเกิดความเสียหายต่อผู้นำที่ชาญฉลาดตลอดจนต่ออำนาจอธิปไตยแห่งรัฐสภา อย่างไรก็ดี นักเขียนคนอื่น ๆ ได้ปฏิเสธข้ออ้างเช่นนั้น โดยกล่าวย้ำว่าโครงสร้างแห่งอำนาจของพรรคการเมืองมวลชน มีรากฐานโครงสร้างแบบปีรามิด ซึ่งมีสมาชิกจำนวนมากมายอยู่ที่เบื้องฐานแต่ทว่าอำนาจที่แท้จริงยังคงตกอยู่กับบรรดาผู้นำที่ระดับสุดยอด เอ. แอล. โลเวล ในปี ๑๙๐๘ ได้กล่าวว่า "Plebiscitary Caesarism" หรือส่วนหน้าที่สุดของการควบคุมจากประชาชน ซึ่งซ่อนอำนาจที่แท้จริงไว้ในมือของบุคคลเพียงสองสามคนเท่านั้น เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่พ้นในระบบพรรคการเมืองของอังกฤษ และเขายังได้กล่าวอีกว่า รากฐานของระบบการเมืองยังคงเป็นส่วนของ "รัฐบาลของประชาชน เพื่อประชาชน โดยประชาชน" ที่ดีที่สุด อยู่ต่อไป โรเบิร์ต ไมเคิลส์ ได้เขียนในปี ๑๙๑๑ ว่า "กฎเหล็กแห่งคณาธิปไตย" มีอยู่ว่า แม้ว่าจะมีสมาชิกภาพแบบมวลชน แต่ทว่าอำนาจในพรรคการเมืองก็จะยังคงตกอยู่ในมือของผู้นำกลุ่มหนึ่งอยู่อย่างเดิม ในศตวรรษที่ ๑๙๕๐ อาร์.ที. แม็คเคนซี ได้กล่าวว่า ความจำเป็นที่จะ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๒

ต้องทำงานภายในระบบรัฐบาลที่มั่นคงแล้ว ได้ดึงพรรคการเมืองทั้งสองไปสู่โครงสร้างแห่งอำนาจร่วมกัน และแม้ว่าความแตกต่างมากมายระหว่างพรรคการเมืองอาจจะได้เคยเกิดขึ้นในอดีต แต่พรรคการเมืองทั้งสอง ก็มีความคล้ายคลึงกันเป็นอย่างมากในด้านการกระจายอำนาจภายใน

ดังนั้น จึงได้มีการตั้งคำถามขึ้นว่า การขยายตัวของสิทธิการออกเสียงเลือกตั้งตลอดจนการพัฒนาของพรรคการเมืองมวลชนนั้น ตามความเป็นจริงแล้ว ได้นำไปสู่การครอบงำสมาชิกรัฐสภา โดยองค์การภายนอกรัฐสภาของพรรคการเมืองหรือไม่ ? และอำนาจภายในพรรคการเมืองมวลชนสมัยใหม่ จะยังคงตกอยู่กับบรรดาผู้นำแห่งรัฐสภาโดยผ่านทางโครงสร้างอำนาจแบบคณาธิปไตย ในแต่ละพรรคการเมืองหรือไม่ ? แน่นอนทีเดียว อาจเป็นที่โต้แย้งได้ว่า คำตอบก็แตกต่างกันไปสำหรับแต่ละพรรคการเมือง และในประเทศอังกฤษ พรรคเลเบ้อร์และพรรคคอนเซอร์เวทีฟก็ได้พัฒนามาด้วยโครงสร้างแห่งอำนาจที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง พรรคคอนเซอร์เวทีฟได้ถือกำเนิดขึ้นมาก่อนที่จะมีเหตุการณ์ต่าง ๆ ในระบบพรรคการเมือง ซึ่งมากับการขยายตัวของสิทธิการออกเสียงเลือกตั้ง และเนื่องจากการที่องค์การพรรคการเมืองภายนอกรัฐสภานี้ ได้เติบโตขึ้นมาจากพรรคการเมืองในรัฐสภาในทางตรงข้าม พรรคเลเบ้อร์ได้เกิดขึ้นมาภายหลังจากการขยายตัวของสิทธิการออกเสียงเลือกตั้งครั้งใหญ่ และก็อาจเป็นที่กล่าวอ้างได้ว่า ความแตกต่างเหล่านี้ในระยะเริ่มแรกทีเดียว ได้ก่อให้เกิดองค์การสำคัญ ๆ ตลอดจนโครงสร้างแห่งอำนาจและทัศนคติภายในพรรคการเมืองทั้งสอง และแนวความคิดของพรรคการเมืองดังกล่าวที่มองตนเองดูเหมือนว่าจะเป็นในทำนองนี้เช่นกัน พรรคเลเบ้อร์ได้อ้างว่า โดยหลักใหญ่แล้วตนเป็นประชาธิปไตยในด้านโครงสร้างและทัศนคติ ในขณะที่พรรคคอนเซอร์เวทีฟมักจะแสดงออกอยู่บ่อย ๆ โดยคำพูดและการกระทำว่า ตนมีความปรารถนาที่จะเป็นตัวแทนแห่งอำนาจของคณะผู้ปกครอง ซึ่งเป็นแบบที่ควบคุมโดยพรรคการเมืองทั้งหมด ดังนั้น จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องทำการตรวจสอบโครงสร้างต่าง ๆ ในรายละเอียดบางประการ เพื่อที่จะดูว่าความแตกต่างพื้นฐานนั้น มีอยู่จริงในระหว่างพรรคการเมืองเหล่านั้นหรือไม่ หรือว่าความแตกต่างที่ดูเหมือนว่าจะมีอยู่ในระหว่างพรรคการเมืองนั้น เป็นเพียงโฉมหน้าที่ซ่อนโครงสร้างแห่งอำนาจที่คล้ายคลึงกันอยู่

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

พรรคการเมืองในรัฐสภา

พรรคคอนเซอร์เวทีฟ (Conservative Party) พรรคคอนเซอร์เวทีฟ ประกอบด้วยองค์ประกอบทางองค์การต่าง ๆ มากมายด้วยกัน โครงสร้างทางองค์การซึ่งแยกต่างหากออกจากกันได้แก่ The Scottish Conservative and Unionist Association, The Ulster Unionists และ The National Liberals (ส่วนที่หลงเหลือของรัฐบาลผสมแห่งชาติ ก่อนสงครามระหว่างพรรคลิเบอรัลกับพรรคอนเซอร์เวทีฟ) อย่างไรก็ดี องค์ประกอบอันแตกต่างกันเหล่านี้ ได้รวมตัวเข้าด้วยกันเพื่อวัตถุประสงค์ทางรัฐสภา และทั้งหมดก็เป็นสมาชิกของ**คณะกรรมการ ปี ๑๙๒๒** ซึ่งได้จัดตั้งรากฐานขององค์การพรรคคอนเซอร์เวทีฟในรัฐสภา องค์กรนี้ถือกำเนิดในการประชุมใหญ่ของสมาชิกรัฐสภาสังกัดพรรคคอนเซอร์เวทีฟ ที่สโมสรคาร์ลตันในเดือนตุลาคมปี ๑๙๒๒ ซึ่งนำไปสู่ความล้มเหลวของรัฐบาลผสม ลอยด์ จอร์จ และการขึ้นสู่อำนาจของโบนาร์ ลอว์ ในฐานะนายกรัฐมนตรี**คณะกรรมการปี ๑๙๒๒** ประกอบด้วยบรรดาสมาชิกสภาแถวหลัง (Backbenchers) ของพรรคคอนเซอร์เวทีฟทั้งหมด แต่ไม่รวมถึงบรรดารัฐมนตรีเลยแม้แต่คนเดียว เมื่อพรรคนี้ได้เป็นรัฐบาล การประชุมใหญ่ดังกล่าว เป็นพิธีการและเอิกเกริกน้อยกว่าของพรรคเลเบ้อร์มาก และในประเพณีของพรรคคอนเซอร์เวทีฟนั้น เดิมไม่มีการลงคะแนนเสียง พรรคนี้มีอำนาจที่เป็นแบบฉบับและเป็นพิธีการน้อยกว่าอำนาจของพรรคเลเบ้อร์ นอกจากนั้น **ในคณะกรรมการปี ๑๙๒๒** ก็ไม่มีสิ่งใดเลยที่เทียบได้กับการเลือกตั้งกรรมการรัฐสภาของพรรคเลเบ้อร์ ในขณะที่ความสามารถของตนในอันที่จะสอดแทรกอิทธิพลเข้าไปในนโยบายของพรรค อาจจะนับได้ว่าน้อยกว่าของพรรคเลเบ้อร์นั้น อำนาจของ**คณะกรรมการปี ๑๙๒๒** ในอันที่จะโค่นล้มบรรดาผู้นำพรรคคอนเซอร์เวทีฟ เป็นที่ปรากฏอยู่อย่างแจ้งชัดในศตวรรษนี้ ดังนั้น จึงอาจจะเป็นความจริงที่จะกล่าวว่า **คณะกรรมการปี ๑๙๒๒** มีอำนาจอยู่มากพอสมควรทีเดียวในการแต่งตั้งและถอดถอนผู้นำของพรรคคอนเซอร์เวทีฟ แต่ก็อาจจะจริงอีกเหมือนกันที่จะกล่าวว่า คณะกรรมการดังกล่าวมีอำนาจในการควบคุมผู้นำของพรรค เมื่อผู้นำคนนั้นอยู่ในอำนาจ น้อยกว่าที่พรรคเลเบ้อร์สามารถทำกับผู้นำพรรคของตน คณะกรรมการของพรรคคอนเซอร์เวทีฟมีหลายชนิดแตกต่างกันมากมาย รวมทั้งมีกลุ่มภูมิภาค

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๔

ของบรรดาสมาชิกรัฐสภาแถวหลังสังกัดพรรคคอนเซอร์เวทีฟด้วย แต่ก็อีกนั่นแหละ กลุ่มต่าง ๆ เหล่านี้มีแนวโน้มที่จะมีความตื่นตัวและคึกคักน้อยกว่าของพรรคเลเบ้อร์ เมื่อพรรคอยู่ในฐานะฝ่ายค้านจะมีรัฐบาลเงา (เป็นที่รู้จักกันในนามของ Leader's Committee หรือ Consultative Committee) ซึ่งได้รับแต่งตั้งโดยหัวหน้าพรรค และบรรดาสมาชิกสภาแถวหน้า (Front benchers) เหล่านี้ ก็จะทำหน้าที่เป็นประธานของคณะกรรมการ Backbench Subject Committees อีกต่อหนึ่ง

ในทางที่ตรงกันข้ามโดยตรงกับการปฏิบัติภายในพรรคเลเบ้อร์นั้น วิ๊ปของพรรคคอนเซอร์เวทีฟมิได้ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งโดยสมาชิกรัฐสภา นับตั้งแต่ปี ๑๙๔๕ มาแล้ว แม้ว่าจะมีจำนวนหนึ่งลาออกโดยสมัครใจก็ตาม ความแตกต่างระหว่างพรรคทั้งสองในแง่นี้ อาจจะเนื่องมาจากการตัดสินใจที่จะถอดถอน ออกจากตำแหน่งของพรรคคอนเซอร์เวทีฟกระทำโดยหัวหน้าพรรคมากกว่าที่จะกระทำโดยพรรคการเมืองในรัฐสภาอย่างในกรณีของพรรคเลเบ้อร์ อย่างไรก็ดี ก็ได้มีความแตกต่างที่แท้จริง น้อยกว่าที่ได้กล่าวขวัญกันระหว่างอำนาจการควบคุมของพรรคการเมืองที่มีต่อสมาชิกรัฐสภาของตน และวินัยของพรรคคอนเซอร์เวทีฟก็ได้ถูกแทรกซึมอย่างไม่เป็นทางการเป็นอย่างมาก โดยผ่านทางสมาคมท้องถิ่นเช่นเดียวกับที่ผ่านทางคณะกรรมการปี ๑๙๒๒ อย่างไรก็ดี พวกคอนเซอร์เวทีฟก็อ้างว่า วิ๊ปของตนมิได้ถูกถอดถอนออกจากตำแหน่งโดยสมาชิกรัฐสภานับตั้งแต่ปี ๑๙๔๕ เป็นต้นมา เนื่องจากพวกตนมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมากกว่าพรรคเลเบ้อร์ในสมัยนี้ และเนื่องจากพรรคคอนเซอร์เวทีฟมิได้กลัวเกรงต่อการแข็งข้อภายในพรรคในลักษณะที่พรรคเลเบ้อร์กลัวเหตุการณ์แบบปี ๑๙๓๑ อีก ในทศวรรษที่ ๑๙๕๐ การแข็งข้อมีแนวโน้มที่จะเป็นแบบส่วนตัวมากกว่าที่จะเป็นโดย "Wings" หรือกลุ่ม แม้ว่ากลุ่มสุเอซของสมาชิกรัฐสภาคอนเซอร์เวทีฟฝ่ายขวา เป็นที่เลื่องลือกันมากในปี ๑๙๕๔ และปี ๑๙๕๖ ตลอดจนปัญหาในเรื่องตลาดร่วมได้ก่อให้เกิดกลุ่มต่าง ๆ ทางยุโรปและเครือจักรภพในพรรคในปี ๑๙๖๐ ลอร์ด ซาลิสเบอรี ในปี ๑๙๕๗ และ ธอนี่เย่อ ออฟเพาเวลล์ และเบ็คในปี ๑๙๕๕ ได้ลาออกจากรัฐบาลของแม้คมิลลั่น เนื่องมาจากความไม่ลงรอยกันในทางนโยบาย ในขณะที่ในปี ๑๙๖๓ นั้น เพาเวลล์และแม้คคลอยด์ปฏิเสธที่จะทำงาน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ภายใต้ฮูม ในทางตรงข้าม ในปี ๑๙๕๖ และปี ๑๙๖๖ ความไม่ลงรอยกันปรากฏภายในพรรคการเมืองต่อปัญหาเรื่องโรดีเซีย และในปี ๑๙๖๘ เพาเวลส์ก็ถูกปลดออกจากรัฐบาลเงา เนื่องจากทัศนคติของเขาที่มีต่อปัญหาเรื่องเชื้อชาติ อย่างไรก็ดี ในโอกาสเหล่านี้ก็ไม่มีแม้แต่ครั้งเดียวที่จะทำให้พรรคการเมืองใหญ่เกิดการแตกแยก

พรรคเลเบ้อร์และพรรคคอนเซอร์เวทีฟ โดยหลักแล้วก็มีวิธีการเลือกตั้งผู้นำแบบเดียวกัน ซึ่งการคัดเลือกที่มีประสิทธิภาพจะกระทำโดยสมาชิกรัฐสภา มากกว่าที่จะเป็นโดยองค์การของพรรคภายนอกรัฐสภา แม้ว่าบุคคลและองค์การต่าง ๆ ภายนอกรัฐสภาอาจจะทำให้ความคิดเห็นของตนเป็นที่ทราบแก่บรรดาสมาชิกรัฐสภาได้ แต่ก็มิได้มีบทบัญญัติของพรรคหนึ่งพรรคใดกำหนดรูปแบบชนิดใด ๆ ของการเลือกตั้งขั้นปฐม (Primary Election) ไว้ การที่จะเลือกผู้นำคนใหม่ของพรรคคอนเซอร์เวทีฟนั้น การลงคะแนนเสียงจะกระทำโดยสมาชิกรัฐสภาในสังกัดพรรคคอนเซอร์เวทีฟทั้งหมด และการที่จะผ่านการได้รับเลือกตั้งจากการเลือกตั้งขั้นปฐมดังกล่าวได้ ผู้สมัครจะต้องได้รับคะแนนเสียงข้างมากอย่างสมบูรณ์ และยังต้องได้รับคะแนนเสียงมากกว่าคู่แข่งที่ใกล้เคียงที่สุดของตนอีกร้อยละสิบห้าอีกด้วย ถ้าหากการนี้ไม่สัมฤทธิ์ผลการเลือกตั้งครั้งที่สองจะต้องจัดให้มีขึ้นภายในสองถึงสี่วันหลังจากนั้น เพื่อที่ว่าผู้เข้าแข่งขันจะได้รับการเสนอชื่อเข้ามาใหม่ และเพื่อที่ว่าผู้สมัครใหม่ ๆ จะได้รับการเสนอชื่อขึ้นม้าบ้าง เพื่อที่จะให้สัมฤทธิ์ผลในการเลือกตั้งครั้งที่สองนี้ ผู้สมัครเพียงแต่จะต้องได้คะแนนเสียงข้างมากอย่างสมบูรณ์เท่านั้น อย่างไรก็ดี ถ้าหากการนี้ยังไม่เป็นที่สัมฤทธิ์ผลอยู่อีก การเลือกตั้งครั้งที่สามจะต้องมีขึ้น โดยจำกัดเพียงผู้สมัครชั้นนำจำนวนสามคนจากการเลือกตั้งครั้งที่สองเท่านั้น และจำกัดเพียงผู้ออกเสียงเลือกตั้ง ซึ่งได้แสดงตนใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งในครั้งแรกและครั้งที่สองเท่านั้นด้วย ภายหลังจากได้นับคะแนนเสียงกันแล้ว ผู้สมัครที่ได้รับคะแนนเสียงเป็นที่สามก็จะถูกตัดออกไป และคะแนนเสียงที่ผู้นั้นได้รับ ก็จะถูกแบ่งปันออกไปตามความนิยมจากการเลือกตั้งครั้งที่สองในระหว่างผู้สมัครสองคนที่ยังเหลืออยู่ ผู้สมัครที่ชนะการเลือกตั้งจะต้องไปแสดงตนต่อที่ประชุมพรรค อันประกอบด้วยสมาชิกรัฐสภาสังกัดพรรคคอนเซอร์เวทีฟ พวกขุนนาง ผู้สมัครที่มีหวังได้รับเลือกตั้งและบรรดาสมาชิกของคณะกรรมการบริหารสหภาพแห่งชาติ (NEC)

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๖

ขบวนการเช่นนี้ ซึ่งได้ประกาศใช้แต่เพียงในเดือนกุมภาพันธ์ปี ๑๙๕๖ เป็นเรื่องที่ยุ่งยากสับสนอย่างที่สุด แม้ว่าเพียงครั้งเดียวที่วิธีเช่นว่านี้มีโอกาสได้ใช้ และปรากฏว่าการปฏิบัติจะยุ่งยากสับสนน้อยกว่าในทฤษฎีมากก็ตามที ในเดือนกรกฎาคมปี ๑๙๖๕ เมื่อเซอร์ อเล็ค ดักกล๊าส ฮูม ได้ลาออกจากหัวหน้าพรรค เอ็ดเวิรด ฮีท รีจินัลด์ มอลดิ้ง และอีนอค เพาเวลล์ ได้รับการเสนอชื่อให้เป็นผู้แข่งขันชิงตำแหน่งที่ว่างลง ในการลงคะแนนเสียงครั้งแรก ฮีทได้รับ ๑๕๐ เสียง มอลดิ้งได้ ๑๓๓ เสียง และเพาเวลล์ได้ ๑๕ เสียง ดังนั้นฮีทจึงมิได้คะแนนนำเป็นจำนวนร้อยละ ๑๕ ตามที่ต้องการ อย่างไรก็ดี ก่อนที่จะมีการลงคะแนนเสียงครั้งที่สองขึ้นนั้น มอลดิ้งและเพาเวลล์ก็ได้ถอนตัวออกมาจากการแข่งขันเสียก่อน จึงปล่อยให้ฮีทเป็นผู้คอยรับการรับรองจากที่ประชุมพรรคแต่เพียงผู้เดียว ก่อนที่จะได้นำวิธีการเลือกตั้งนี้มาใช้ในปี ๑๙๖๕ นั้น บรรดาหัวหน้าพรรคคอนเซอร์เวทีฟคนก่อน ๆ ได้รับเลือกโดยการปรึกษาหารือกันภายในพรรค พวกวิ๊ป และบรรดาผู้นำคนสำคัญของพรรคก็ได้รวบรวมความคิดเห็นจากพวกสมาชิกรัฐสภาและพวกขุนนาง ตลอดจนจากพรรคการเมืองภายนอกรัฐสภา และจากการซาวเสียงเช่นนี้ ความคิดเห็นของพรรคก็เป็นแนวเดียวกัน และหัวหน้าพรรคก็ปรากฏโฉมหน้าขึ้น อย่างไรก็ดี ในการเปลี่ยนแปลงภาวะผู้นำในปี ๑๙๕๗ และในปี ๑๙๖๓ พรรคการเมืองนี้ต้องตกอยู่ภายใต้การวิพากษ์วิจารณ์เป็นอย่างมาก และได้ขยายตัวไปจนถึงขนาดมีการกล่าวกันว่า สถาบันกษัตริย์ได้เข้าร่วมกับขบวนการอันไม่ค่อยชอบมาพากลนั้นด้วย ดังนั้นในปี ๑๙๖๕ พรรคนี้ก็ได้เปลี่ยนวิธีที่จะเลือกหัวหน้าพรรคคนใหม่

เมื่อได้รับเลือกแล้ว หัวหน้าพรรคคอนเซอร์เวทีฟในหลาย ๆ ลักษณะด้วยกันดูเหมือนว่าจะอยู่ในฐานะที่ทรงอำนาจมากกว่าหัวหน้าพรรคเลเบ้อร์ และไม่เหมือนกับหัวหน้าพรรคเลเบ้อร์ที่ว่าหัวหน้าพรรคคอนเซอร์เวทีฟ ไม่จำเป็นต้องยุ่งกับการเลือกตั้งซ้ำทุกปี และเมื่ออยู่ในฐานะฝ่ายค้าน เขาก็ไม่ต้องเผชิญหน้ากับคณะกรรมการรัฐสภาที่ได้รับการเลือกตั้ง เขาเป็นผู้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ชั้นผู้ใหญ่ของพรรคตามใจชอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประธานพรรค หัวหน้าวิ๊ปและผู้ช่วยวิ๊ป ในขณะที่ความสำคัญของปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ อาจจะเป็นที่กล่าวกันจนเกินความจริงไปบ้าง แต่บางทีก็อาจจะเป็นไปได้ที่ว่าในการสร้างนโยบายและการควบคุมทั่วไปที่มี

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๐๗

ต่อพรรคการเมืองนั้น เขาจะต้องตกอยู่ภายใต้การควบคุมจากพรรคการเมืองภายในรัฐสภา น้อยกว่าผู้นำของพรรคเลเบ้อร์ ดังนั้น จึงเป็นที่เข้าใจว่า โครงสร้างแห่งอำนาจของพรรคคอนเซอร์เวทีฟมีเสรีภาพ ตลอดจนอำนาจที่จะมอบให้แก่ผู้นำของตนมากกว่าพรรคเลเบ้อร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบตอนที่พรรคการเมืองดังกล่าวอยู่ในฐานะฝ่ายค้าน แม้กระนั้นก็ตามก็ยังเป็นความจริงอีกด้วยว่า พรรคคอนเซอร์เวทีฟมิได้รีรอที่จะปลดผู้นำของตนออกจากอำนาจในทันทีที่รู้สึกว่าบรรดาผู้นำเหล่านั้น ได้กลายเป็นภาระแก่พรรคการเมืองไปเสียแล้ว จากผู้นำจำนวน ๙ คน นับแต่ปี ๑๙๐๒ เป็นต้นมา [๑] สี่คนถูกออกจากตำแหน่งโดยความกดดันจากภายในพรรคอย่างเห็นได้ชัด เอ. เจ. แบลโฟร์ ได้เป็นผู้นำพรรคจากปี ๑๙๐๒ ถึงปี ๑๙๑๑ ซึ่งเขาถูกบังคับให้ลาออกโดยบรรดาสมาชิกฝ่ายขวาของพรรค ผู้ซึ่งมีความรู้สึกว่าการต้านทานของเขาที่มีต่อรัฐบาลลิเบอรัลไม่แข็งแกร่งเพียงพอ อ้อสเทน แชมเบอร์เลน ซึ่งถึงแม้ว่าจะไม่เคยได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งอย่างเป็นทางการเลย แต่ตามข้อเท็จจริงแล้ว เขาได้เป็นผู้นำพรรคคอนเซอร์เวทีฟตั้งแต่เดือนมีนาคม ๑๙๒๑ จนถึงเดือนตุลาคม ปี ๑๙๒๒ แต่เขาก็ได้ถูกบังคับให้ออกจากตำแหน่งโดยบรรดาสมาชิกของพรรค ซึ่งคัดค้านการเข้ามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องของพรรคคอนเซอร์เวทีฟในรัฐบาลผสมของลอยด์ จ้อร์จ เนวิลล์ แชมเบอร์เลน ซึ่งเป็นผู้นำพรรคและนายกรัฐมนตรีตั้งแต่ปี ๑๙๓๗ ถึงปี ๑๙๔๐ ได้ถูกบังคับให้ลาออกจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรีในเดือนพฤษภาคม ปี ๑๙๔๐ ซึ่งเป็นผลจากการสูญเสียความสนับสนุนภายในพรรค แม้ว่าเขาจะยังคงดำรงฐานะผู้นำของพรรคในระยะสั้นภายหลังจากนั้นก็ตาม เซ่อร์ อเล็ค ดักกล๊าส ฮูมได้เป็นผู้นำพรรคตั้งแต่ปี ๑๙๖๓ ถึงปี ๑๙๖๕ ซึ่งเขาได้ลาออกเนื่องจากความกดดันต่าง ๆ ภายในพรรค ผู้นำพรรคคอนเซอร์เวทีฟอีก ๕ คน นับแต่ปี ๑๙๐๒ ล้วนแล้วแต่ต้องออกจากตำแหน่งเนื่องจากความเจ็บป่วย หรือไม่ก็ลาออกเองด้วยความสมัครใจ โบนา ลอว์ ซึ่งเป็นผู้นำพรรคในปี ๑๙๑๑–๑๙๑๒ และอีกครั้งหนึ่งในปี ๑๙๒๒–๑๙๒๓ ต้องออกจากตำแหน่ง เนื่องจากความเจ็บป่วยทั้งสองคราว บาลด์วิน ซึ่งเป็นผู้นำพรรคตั้งแต่ปี ๑๙๒๓–๑๙๒๗ และเชอร์ชิลล์ปี ๑๙๔๐–๑๙๕๕ ทั้งคู่ออกจากตำแหน่งด้วยความสมัครใจ แม้ว่าทั้งบาลด์วินและเชอร์ชิลล์

---

(๑) ไม่นับนางMagaret Thatcher ซึ่งได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้าพรรคต่อจากเอ็ดวาร์ด ฮีท และในอนาคตถ้าหากพรรคคอนเซอร์เวทีฟชนะเลือกตั้งได้เสียงข้างมากในสภา อังกฤษก็จะมีนายกรัฐมนตรีหญิงเป็นคนแรก

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๘

ต่างก็ถูกกดดันจากภายในพรรคหลายครั้งก็ตาม อีเดนในปี ๑๙๕๕–๑๙๕๗ และแม้คมิลลันในปี ๑๙๕๗–๑๙๖๓ ทั้งคู่ออกจากตำแหน่งเนื่องจากความเจ็บป่วย แม้ว่าจะยังเป็นที่สงสัยกันอยู่บ้างว่า ถ้าหากไม่เจ็บป่วยเสียก่อนแล้ว ทั้งคู่นี้จะสามารถดำรงตำแหน่งอยู่ต่อไปได้หรือไม่

ดังนั้น จากจำนวนผู้นำคอนเซอร์เวทีฟ ๙ คน ตั้งแต่ปี ๑๙๐๒ เป็นต้นมานั้น สี่คนถูกบังคับให้ต้องออกจากตำแหน่งโดยความกดดันภายในพรรคอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่อีกสองคนอาจจะรอดพ้นจากเหตุการณ์แบบนั้นไปได้ ก็ด้วยความเจ็บป่วยเข้ามาแทรกเสียก่อนเท่านั้น และในขณะที่พรรคคอนเซอร์เวทีฟอาจจะพร้อมสำหรับที่จะมอบอำนาจตามสมควรให้แก่ผู้นำของตนได้บ้าง แต่ก็เป็นที่เห็นได้ชัดว่าไม่ได้พร้อมสำหรับที่จะยินยอมให้ผู้นำของตนยังคงอยู่ในอำนาจได้ ถ้าหากเกิดมีความรู้สึกขึ้นมาว่าผู้นำคนนั้นมิได้ใช้อำนาจซึ่งมีอยู่อย่างกว้างขวางนั้นอย่างดีที่สุด ดังนั้น ตราบใดที่เขาประสบความสำเร็จ (โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบของการเลือกตั้ง) แล้ว ผู้นำของพรรคคอนเซอร์เวทีฟก็ดูเหมือนว่าจะทรงอำนาจมากกว่าผู้นำของพรรคเลเบ้อร์ แต่ถ้าหากภาวะผู้นำของเขาผู้นั้นมิได้นำความสำเร็จมาให้แก่พรรคแล้ว ผู้นำพรรคคอนเซอร์เวทีฟ ก็อาจจะนับได้ว่ามีความมั่นคงในการดำรงตำแหน่งน้อยกว่าผู้นำพรรคเลเบ้อร์ และจึงอาจจะกล่าวได้ว่า ในขณะที่พรรคคอนเซอร์เวทีฟอยู่ในอำนาจเป็นส่วนใหญ่และพรรคเลเบ้อร์อยู่ในฐานะฝ่ายค้านเป็นส่วนใหญ่นั้น การครอบครองตำแหน่งนายกรัฐมนตรีเป็นส่วนช่วยทางด้านคอนเซอร์เวทีฟมากกว่า อย่างไรก็ดี แม้ว่าเกียรติภูมิที่ติดกับตำแหน่งนายกรัฐมนตรีจะเป็นสิ่งชักจูงสำคัญที่สุดที่ทำให้บรรดาผู้นำของพรรคพยายามต่อสู้ดิ้นรนในอันที่จะรักษาอำนาจไว้ แต่บรรดาผู้นำของพรรคเลเบ้อร์ก็ได้ดำรงตำแหน่งในพรรคของตนอยู่อย่างมั่นคง แม้จะปรากฏตามข้อเท็จจริงว่าได้อยู่ในฐานะฝ่ายค้านมาเป็นเวลานานก็ตาม

พรรคเลเบ้อร์ (Labour Party) ลักษณะที่สำคัญขององค์การของพรรคเลเบ้อร์ก็คือรูปแบบของโค–ออเพอเรทีฟ พาร์ตี้ ซึ่งถือกำเนิดในปี ๑๙๑๗ โค–ออเพอเรทีฟ นี้ ได้ให้การสนับสนุนพรรคเลเบ้อร์ทั้งภายในและภายนอกรัฐสภา แต่ทว่ายังคงมีองค์การของตนแยกต่างหาก เดิมได้มีความตกลงกันในอันที่จะร่วมมือทางการเลือกตั้งในระหว่างพรรคการเมืองสองพรรค และพรรคโค–ออเพอเรทีฟดังกล่าวก็ถูกเชื่อมเข้ากับพรรคเลเบ้อร์ที่ระดับท้องถิ่น แต่ไม่

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ใช่ระดับชาติ ในการเลือกตั้งปี ๑๙๗๐ ผู้สมัครของพรรคเลเบ้อร์กับพรรค โค–ออเพอเรทีฟ จำนวน ๘ คนได้รับเลือกตั้ง ในเรื่องปัญหาเฉพาะด้านบางอย่างซึ่งมีผลต่อขบวนการโค–ออเพอเรทีฟนั้น สมาชิกรัฐสภาสังกัดพรรคโค–ออเพอเรทีฟอาจจะไม่เห็นด้วยกับนโยบายอย่างเป็นทางการของพรรคเลเบ้อร์ แต่โดยหลักแล้ว สมาชิกรัฐสภาสังกัดพรรคโค–ออเพอเรทีฟ ให้การสนับสนุนแนวทางของพรรคเลเบ้อร์

พรรคเลเบ้อร์ในรัฐสภา (P.L.P) ประกอบด้วยสมาชิกรัฐสภาสังกัดพรรคเลเบ้อร์ทั้งหมด และรวมถึงบรรดารัฐมนตรี เมื่อพรรคได้เป็นรัฐบาล ตลอดจนบรรดารัฐมนตรีเงา (Shadow Ministers) เมื่อพรรคอยู่ในฐานะฝ่ายค้าน ในปี ๑๙๒๔ ความพยายามซึ่งไม่ประสบผลสำเร็จได้ถูกก่อขึ้นในอันที่จะนำ P.L.P. ไปสู่เส้นทางเดียวกับคณะกรรมการปี ๑๙๒๒ ของพรรคคอนเซอร์เวทีฟ โดยการกันบรรดารัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีเงาออกนอกเส้นทางไป จึงเป็นการทำให้พรรคนี้กลายเป็นองค์การแบ็คเบ้นช์อย่างแท้จริงเมื่ออยู่ในฐานะฝ่ายค้าน โดยปกติ P.L.P. จะประชุมกันสัปดาห์ละหนึ่งหรือสองครั้งแต่โดยทั่วไปแล้วจะประชุมสองสัปดาห์ต่อครั้งเมื่อพรรคได้เป็นรัฐบาล พรรคนี้มีคณะกรรมการประเภทแบ็คเบ้นช์ต่าง ๆ กันมากมาย ซึ่งจะเป็นผู้พิจารณานโยบาย คณะกรรมการเหล่านี้เป็นผู้ที่มีเสียงหนักแน่นและมีอิทธิพลมากเมื่อพรรคอยู่ในฐานะฝ่ายค้าน แต่จะมีเสียงอ่อนและมีอิทธิพลน้อยเมื่อพรรคได้เป็นรัฐบาล เมื่อได้มีการจัดตั้งรัฐบาลเลเบ้อร์ในปี ๑๙๒๔ และปี ๑๙๒๙ นั้น Consultative Committee อันประกอบด้วยแบ็ค-เบ้นช์จำนวน ๑๒ คน และรัฐมนตรีอีก ๓ คน ก็ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อให้เป็นตัวเชื่อมระหว่างรัฐบาลกับบรรดาแบ็คเบ้นช์ของพรรค ในปี ๑๙๔๔ Liaison Committee ที่ไม่เป็นทางการนักและประกอบด้วยสมาชิก ๖ คน ก็ได้รับการจัดตั้งขึ้น และในปี ๑๙๖๕ ก็ได้มีการจัดตั้งองค์กรที่คล้าย ๆ กันนี้ขึ้น โดยประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๙ คน หน้าที่ของคณะกรรมการชุดนี้ได้แก่การแจ้งความคิดเห็นต่าง ๆ ของแบ็คเบ้นช์ให้แก่รัฐบาลได้ทราบ ตลอดจนการกว้านหาความสนับสนุนให้แก่รัฐบาลในกิจกรรมต่าง ๆ ของรัฐบาลอีกด้วย

ถ้าหากพรรคนี้อยู่ในฐานะฝ่ายค้าน ก็จะจัดตั้งคณะกรรมการรัฐสภาขึ้น โดยเลือกตั้งมาจากสมาชิกของ P.L.P. และคณะกรรมการชุดนี้จะทำการจัดตั้งแกนกลางขององค์กรที่เรียกว่า

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๒๐

กลุ่มผู้นำฝ่ายค้าน คณะกรรมการชุดนี้ประกอบด้วยสมาชิก ๑๒ คน เลือกตั้งทุกปีโดย P.L.P กับผู้นำพรรค ประธานของ P.L.P. (ซึ่งมีที่ทำงานแยกต่างหากจากที่ทำงานของผู้นำพรรคในปี ๑๙๗๐) ผู้ช่วยผู้นำพรรค หัวหน้าวิ๊ป และ ชุนนางจำนวน ๓ คน บางทีก็มีการกล่าวกันว่า ข้อเท็จจริงที่ว่าคณะกรรมการชุดนี้ได้รับเลือกตั้งมากกว่าที่จะคัดเลือกโดยผู้นำพรรค จึงทำให้ผู้นำพรรคเลเบ้อร์ มีเสรีภาพอันจำกัดเมื่ออยู่ในฐานะฝ่ายค้าน ซึ่งอันนี้ตรงกันข้ามกับของผู้นำพรรคคอนเซอร์เวทีฟ

โดยทั่วไปแล้ว บรรดาสมาชิกรัฐสภาสังกัด P.L.P. จะมีอิสระมากกว่าสมาชิกรัฐสภาของพรรคคอนเซอร์เวทีฟ และเมื่อเป็นเช่นนั้น บรรดาวิ๊ปของพรรคเลเบ้อร์จึงได้ใช้ท่าทีอันกวดขันกว่าในการธำรงไว้ซึ่งระเบียบวินัยของพรรค ในบางลักษณะ อันนี้อาจจะนับได้ว่าเป็นสิ่งยืนยันต่อข้อเท็จจริงที่ว่า พรรคเลเบ้อร์ต้องอยู่ในฐานะฝ่ายค้านมากกว่าเป็นรัฐบาลและแน่นอนที่สุด ในระหว่างที่เป็นฝ่ายค้านตั้งแต่ปี ๑๙๕๑ ถึงปี ๑๙๖๔ ก็ได้มีการแข็งข้อต่อวิ๊ปมากมายหลายครั้งด้วยกัน ในตอนปลายสมัยรัฐบาลพรรคเลเบ้อร์ในปี ๑๙๕๑ นั้น อนูริน เบวัน, ฮาโรลด์ วิลสัน และจอห์น ฟรีแมน ก็ได้ลาออกจากรัฐบาล เนื่องจากปัญหานโยบายทางการเงินและสวัสดิการสังคม และในทศวรรษที่ ๑๙๕๐ พรรคนี้ก็ถูกแบ่งแยกด้วยเรื่องสำคัญ ๆ มากมาย โดยมีกลุ่ม "เบวาไนท์" ซึ่งระแวงสงสัยต่อนโยบายของพรรค โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องการป้องกันประเทศและการให้รัฐเป็นเจ้าของการลงทุน เบวันได้ลาออกจากรัฐบาลเงาในปี ๑๙๕๔ และถูกปฏิเสธมิให้รับตำแหน่งวิ๊ปในปี ๑๙๕๕ การแตกสามัคคีของพรรคเลเบ้อร์ถึงขีดสุดภายหลังการพ่ายแพ้การเลือกตั้งในปี ๑๙๕๙ เมื่อแอนโธนี กรีนวู๊ด ได้ปฏิเสธที่จะทำงานในรัฐบาลเงาภายใต้เก็ทสเกลล์ และตัวเขากับวิลสันก็ได้ท้าทายเก็ทสเกลล์ต่อความเป็นผู้นำพรรค อย่างไรก็ดีก่อนที่เก็ทสเกลล์จะถึงแก่กรรมในปี ๑๙๖๓ ความสามัคคีในพรรคก็กลับฟื้นฟูขึ้นมาเป็นอย่างมาก ในธรรมนูญของ P.L.P นั้น บทบัญญัติที่ยินยอมให้สมาชิกรัฐสภางดเว้นการออกเสียงในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับความกดดันส่วนตัวอย่างลึกซึ้งได้ ก่อนหน้าปี ๑๙๔๖ ได้ขยายตัวไปถึงแค่ปัญหาเรื่องศาสนาและการละเว้นการกระทำบางอย่าง แต่ในปัจจุบันมีความหมายกว้างขวางกว่านั้นออกไปอีก

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

สำหรับการคัดเลือกผู้นำพรรคเลเบ้อร์นั้น กระทำกันโดยการออกเสียงเลือกตั้ง เพื่อที่จะได้รับเลือกตั้ง ผู้สมัครต้องได้รับคะแนนเสียงข้างมากเด็ดขาด ถ้าหากไม่มีผู้ใดได้รับคะแนนเสียงข้างมากเด็ดขาดแล้ว ผู้สมัครคนท้ายสุดก็จะต้องออกจากการแข่งขันไปและการออกเสียงเลือกตั้งครั้งที่สองก็จะมีขึ้นในหนึ่งสัปดาห์ต่อมา ซึ่งกระบวนการเช่นนี้จะกระทำซ้ำๆ กันเรื่อยไปจนกว่าผู้สมัครคนหนึ่งคนใดจะได้รับคะแนนเสียงข้างมากเด็ดขาด ดังนั้น ในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ๑๙๖๓ ในการเลือกตั้ง เพื่อที่จะเลือกผู้สืบตำแหน่งต่อจากฮ้วจ์ เก็ทสเกลล์ นั้น การลงคะแนนเสียงครั้งแรก ฮาโรลด์ วิลสัน ได้รับ ๑๑๕ เสียง จอร์จ บราวน์ได้ ๙๘ เสียง และเจมส์ คัลลากันได้ ๔๑ เสียง คัลลากันต้องออกจากการแข่งขันไป และในการลงคะแนนเสียงครั้งที่สองหนึ่งสัปดาห์ต่อมา วิลสันก็ได้รับเลือกด้วยคะแนนเสียง ๑๔๔ ชนะจอร์จ บราวน์ ซึ่งได้ ๑๐๓ เสียง วิธีนี้จึงเป็นการกำจัดผู้สมัครคนที่สามไปโดยอัตโนมัติ และถ้าหากมีผู้สมัครจำนวนมากเสนอตัวเข้ารับการเลือกตั้ง กรรมวิธีเช่นนี้ก็อาจจะดำเนินต่อไปเป็นเวลาหลายๆ สัปดาห์ แม้ว่าโดยข้อเท็จจริงแล้ว การเลือกตั้งหลายๆ ครั้งในอดีตมิเคยได้ก้าวล่วงการลงคะแนนเสียงครั้งที่สองเลย แต่สำหรับพรรคเลเบ้อร์ในขณะที่เป็นรัฐบาลนั้น ยังไม่เคยมีการเลือกผู้นำพรรคเลย แต่ก็คาดว่าสภาพเช่นเดียวกับการเลือกผู้นำพรรคในขณะเป็นฝ่ายค้าน ก็คงจะต้องเกิดขึ้นแน่ไม่วันใดก็วันหนึ่ง

เมื่อได้รับเลือกตั้งเรียบร้อยแล้ว ผู้นำพรรคเลเบ้อร์ดูเหมือนจะต้องเผชิญกับข้อจำกัดที่มีต่ออำนาจของตนมากกว่าผู้นำพรรคคอนเซอร์เวทีฟ ผู้นำพรรคเลเบ้อร์ต้องมีการเลือกตั้งซ้ำเป็นรายปี แต่ในทางปฏิบัติแล้วก็มักจะไม่ค่อยมีคู่แข่งขันเท่าใดนัก ในปี ๑๙๖๐ เก็ทสเกลล์ ต้องแข่งกับฮาโรลด์ วิลสัน และในปี ๑๙๖๐ ต้องแข่งกับแอนโธนี่ กรีนวู้ด แต่ทว่าตลอดเวลา ๒๐ ปี ของแอททลีในฐานะผู้นำพรรคนั้น ไม่ต้องพบคู่แข่งขันเลย ผู้นำพรรคเลเบ้อร์ในฐานะพรรคฝ่ายค้าน ต้องเผชิญกับคณะกรรมการรัฐสภา ซึ่งเลือกตั้งโดย P.L.P. แต่ในทางปฏิบัติแล้ว การมีอยู่ของคณะกรรมการดังกล่าวมิได้จำกัดเสรีภาพของผู้นำในอันที่จะหาพวกฟร้อนท์เบ้นช์ได้อย่างมากมายแต่อย่างใด ซึ่งไม่เหมือนกับการปฏิบัติของพรรคคอนเซอร์เวทีฟ ผู้นำพรรคเลเบ้อร์มิได้เป็นผู้แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ของพรรคและของ Transport House Organization ซึ่งอยู่ภายใต้

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๒๒

การควบคุมของคณะกรรมการบริหารของพรรค อย่างไรก็ดีในสภาพที่แท้จริงนั้น อิทธิพลของผู้นำที่มีต่อคณะกรรมการบริหารของพรรค โดยปกติมีมากมาย ผู้นำพรรคเลเบ้อร์เข้าร่วมประชุม P.L.P. ด้วย ในทำนองเดียวกันก็ได้เข้าร่วมประชุมใหญ่ประจำปีของพรรคด้วย มีส่วนร่วมในการอภิปราย และมักจะถูกวิพากษ์วิจารณ์อยู่บ่อย ๆ อย่างเช่นที่เก็ทสเกลล์ถูกในการประชุมใหญ่ประจำปี ๑๙๖๐ อย่างไรก็ดี ในบางลักษณะ การมีส่วนร่วมในที่ประชุม P.L.P. และการอภิปรายในที่ประชุมใหญ่ก็อาจจะเป็นประโยชน์ต่อผู้นำพรรคได้ในแง่ที่ว่า เขาสามารถที่จะเผชิญหน้าและเอาชนะผู้วิพากษ์วิจารณ์เขาได้

มักจะเป็นที่กล่าวกันบ่อย ๆ ว่า ในการกำหนดนโยบายนั้น ผู้นำพรรคเลเบ้อร์และเพื่อนร่วมงานระดับอาวุโสของเขาจะถูกจำกัดโดยความคิดเห็นต่าง ๆ ของ P.L.P. และพรรคภายนอกรัฐสภามากกว่ากรณีของพรรคคอนเซอร์เวทีฟ แน่นอนที่สุด สำหรับประวัติศาสตร์เกือบจะทั้งหมดของพรรคเลเบ้อร์แล้วอยู่ในฐานะฝ่ายค้าน ดังนั้น จึงมักจะเกี่ยวข้องกับนโยบายทางทฤษฎีมากกว่าที่จะเป็นข้อเท็จจริงในเรื่องอำนาจที่แท้จริง เนื่องจากข้อนี้ตลอดจนปัจจัยอื่น ๆ อีกหลายข้ออย่างเช่นอุดมคติแบบเสมอภาคนิยมของพรรคการเมือง ความเกรงกลัวต่อผู้นำที่เลวภายหลังกรณีหักหลังของแม้คโดนัลด์ ในปี ๑๙๓๑ ตลอดจนความไม่เต็มใจ (อย่างน้อยก็ในอดีต) ที่จะยอมรับผู้นำของพรรคว่าเป็นบุคคลที่จะต้องเป็นนายกรัฐมนตรีไม่วันใดก็วันหนึ่ง จึงทำให้พรรคเลเบ้อร์ทั้งในรัฐสภาและนอกรัฐสภาสร้างสมทัศนคติที่ตึงเครียดมากขึ้นและอนุโลมน้อยลง ต่อบรรดาผู้นำของตนมากกว่าในกรณีที่เกิดขึ้นภายในพรรคคอนเซอร์เวทีฟ อย่างไรก็ดี แม้การณ์จะเป็นเช่นว่านั้นก็ตาม ไม่ว่าจะอยู่ในอำนาจหรือว่าเป็นฝ่ายค้าน บรรดาผู้นำพรรคเลเบ้อร์ประสบความมั่นคงในตำแหน่งมากกว่าบรรดาผู้นำของพรรคคอนเซอร์เวทีฟ ในระยะเวลาหลาย ปีที่ผ่านมา พรรคเลเบ้อร์มีผู้นำทั้งสิ้น ๙ คน (๒)ก่อนหน้าฮาโรลด์ วิลสัน ในระหว่างปี ๑๙๐๖ ถึงปี ๑๙๒๑ ตำแหน่งโฆษกพรรคในสภา (Parliamentary Spokesman) ซึ่งถือว่าเป็นตำแหน่งผู้นำในขณะนั้น ได้รับการครอบครองโดยสมาชิกรัฐสภา ๕ คน ได้แก่ แคร์ ฮาร์ดี้, อาเธ่อร์ เฮนเดอร์สัน, จี.เอ็น. ปาร์เนส, แรมเซย์ แม้คโดนัลด์และดับเบิ้ลยู อะแดมสัน ซึ่งแต่ละคนได้ดำรงตำแหน่งกันคนละสองถึงสามปี และทุกคนก็ออกจากตำแหน่งโดยความสมัครใจของตนเอง ใน

(๒) ผู้ดำรงตำแหน่งหัวหัวหน้าพรรคคนที่สิบได้แก่เจมส์ คัลลากัน ซึ่งได้รับเลือกตั้งจากพรรคให้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าพรรค ภายหลังจากที่นายฮาโรลด์ วิลสัน ลาออกจากตำแหน่ง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ปี ๑๙๒๑ เจ. อาร์ ไคลเนสได้เป็นผู้นำพรรค แต่ทว่าในการเลือกตั้งกลุ่มใหม่ของสมาชิกรัฐสภา สังกัดพรรคเลเบ้อร์ในปี ๑๙๒๒ ไคลเนส ก็ต้องประสบความพ่ายแพ้ในการเลือกตั้งผู้นำพรรคต่อแรมเซย์ แม้คโดนัลด์ สำหรับตำแหน่งหัวหน้าพรรคหรือผู้นำพรรคอย่างเป็นทางการนั้น เริ่มมีเมื่อปี ๑๙๒๒ เมื่อพรรคเลเบ้อร์ได้เข้าแทนที่พรรคลิเบอรัลในฐานะพรรคฝ่ายค้านใหญ่ และแม้คโดนัลด์ก็ได้เป็นผู้นำฝ่ายค้าน ตำแหน่งฐานะของแม้คโดนัลด์ภายในพรรคก็แข็งแกร่งยิ่งขึ้น เนื่องจากความสำเร็จที่ได้จากการเลือกตั้งของปี ๑๙๒๒ ของพรรคเลเบ้อร์ และอำนาจของเขาก็สามารถรอดพ้นจากอันตรายของการโค่นล้มของรัฐบาลเลเบ้อร์ในปี ๑๙๒๔ ได้ ในฐานะนายกรัฐมนตรีในปี ๑๙๒๔ และอีกครั้งหนึ่งในปี ๑๙๒๙ นั้น แม้คโดนัลด์เป็นบุคคลประเภทเก่งทุกทาง ซึ่งก็เหมือนกับนายกรัฐมนตรีคอนเซอร์เวทีฟทุกคนในระหว่างสงคราม แต่ทว่า เหตุการณ์ต่าง ๆ ของปี ๑๙๓๑ ได้ก่อให้เกิดปฏิกิริยาอย่างเลี่ยงไม่พ้นในทางต่อต้านผู้นำพรรคที่เข้มแข็ง

แม้คโดนัลด์ได้รับการสืบตำแหน่งผู้นำต่อโดยอาร์เธ่อร์ เฮนเดอร์สัน ผู้ซึ่ง (เหมือนกับแม้คโดนัลด์) ได้นำพรรคมาก่อนปี ๑๙๑๔ เฮนเดอร์สัน ออกจากตำแหน่งหลังจากการพ่ายแพ้ในการเลือกตั้งปี ๑๙๓๑ และดำรงตำแหน่งสืบต่อมาโดยจอร์จ แลนซ์เบอรี ผู้ซึ่งดำรงตำแหน่งจนกระทั่งจำใจต้องลาออกในปี ๑๙๓๕ ด้วยเหตุผลบางประการ คลีเม้นต์ แอทท์ลีได้ดำรงตำแหน่งนั้นต่อมา และแม้ว่าในปี ๑๙๓๕ จะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าเป็นผู้นำที่ไม่ดีที่สุดนัก แต่เขาก็ดำรงตำแหน่งอยู่จนถึงปี ๑๙๕๕ และได้ใช้ความพยายามอย่างมากในอันที่จะแก้ไขความระแวงผู้นำที่เข้มแข็ง ในฐานะนายกรัฐมนตรีแอทท์ลี ได้ละเลยมติของที่ประชุมใหญ่ปี ๑๙๓๓ ซึ่งได้กำหนดว่า เมื่อมีการจัดตั้งรัฐบาลแล้ว นายกรัฐมนตรีพรรคเลเบ้อร์ควรจะปรึกษาหารือกับคณะกรรมการรัฐสภา และเมื่อได้ตัดสินใจว่าเมื่อไรจะทำการเรียกร้องให้ยุบสภา เขาก็ควรจะปรึกษาคณะรัฐมนตรีรวมทั้ง P.L.P. ด้วย เมื่อตอนที่แอทท์ลีออกจากตำแหน่งในปี ๑๙๕๕นั้น เก็ทสเกลล์ก็ได้รับเลือกตั้งให้เป็นหัวหน้าพรรค (เหมือนกับแอทท์ลีก่อนหน้านั้นและวิลสันหลังจากนั้น) โดยการลงคะแนนเสียงครั้งที่สอง เก็ทสเกลล์ได้นำพรรคในฐานะเป็นฝ่ายค้านเท่านั้นและภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปในเมื่อปี ๑๙๕๙ ตำแหน่งผู้นำของเขาก็ต้องตกอยู่ภายใต้การวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนัก อย่างไรก็ดี เขาก็รอดพ้นมาได้และในระยะก่อนที่เขาจะถึงแก่กรรมเมื่อ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๒๔

ปี ๑๙๖๓ นั้นเขาก็ได้กู้เกียรติยศคืนมาได้มาก และจึงเป็นที่สงสัยกันว่าถ้าหากผู้นำพรรคคอนเซอร์เวทีฟต้องเผชิญกับเหตุการณ์เช่นเดียวกับเก็ทสเกลล์แล้ว จะสามารถพาตัวรอดพ้นมาได้หรือไม่ ดังนั้น ในบรรดาผู้นำพรรคเลเบ้อร์จำนวน ๙ คน ก่อนที่จะถึงวิลสันนั้น หนึ่งคนตายในขณะดำรงตำแหน่ง ๕ คนลาออกด้วยความสมัครใจ และหนึ่งคนแตกแยกจากพรรค และมีเพียง ๒ คนเท่านั้น คือไดลเนสและแลนส์เบอรี่ ที่ต้องลาออกจากตำแหน่งด้วยความจำใจเนื่องจากทนความกดดันไม่ไหว แอทท์ลีเป็นผู้นำพรรคที่ดำรงตำแหน่งนานที่สุดของบรรดาพรรคการเมืองใหญ่ ๆ ทั้งหลายในศตวรรษนี้ ดังนั้นข้อสรุปจึงต้องมีว่า แม้ว่าผู้นำพรรคเลเบ้อร์จะได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อย่างหนักโดย P.L.P. และพรรคภายนอกรัฐสภา และแม้ว่าองค์การเหล่านี้อาจจะพยายามใช้อิทธิพลต่อการสร้างนโยบายเป็นอย่างมาก แต่ทว่าบรรดาผู้นำพรรคเลเบ้อร์ที่ผ่านมาก็ดำรงตำแหน่งอยู่ได้ด้วยความมั่นคงดีกว่าบรรดาผู้นำพรรคคอนเซอร์เวที ฟมาก

พรรคการเมืองภายนอกรัฐสภา

พรรคคอนเซอร์เวทีฟ หน้าที่หลักขององค์การพรรคคอนเซอร์เวทีฟและพรรคเลเบอร์ภายนอกรัฐสภาได้แก่ การกำหนดตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภา ทำหน้าที่เป็นเครื่องกลไกเอาชนะการเลือกตั้ง จัดหาแหล่งเงินและเจ้าหน้าที่ของพรรค และทำหน้าที่เป็นพลังให้การศึกษา นอกจากนี้ ยังจัดหาเครื่องมือในการสื่อสารติดต่อระหว่างบรรดาผู้นำแห่งรัฐสภากับบรรดาผู้สนับสนุนพรรคอีกด้วย เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เหล่านี้ องค์การพรรคคอนเซอร์เวทีฟนอกรัฐสภา จึงได้แบ่งตนเองออกเป็นสองส่วนแยกจากกัน คือองค์การที่ใหญ่หน่อยเรียก National Union และองค์การ Conservative Central office อย่างไรก็ดี องค์การทั้งสองรวมทั้งพรรคการเมืองในรัฐสภา อยู่ภายใต้การควบคุมของหัวหน้าพรรค แนชั่นแนล ยูเนียนของสมาคมคอนเซอร์เวทีฟและยูเนียนนิสต์ ซึ่งก่อตั้งในปี ๑๘๖๗ เป็นตัวแทนของสมาชิกมวลชนของพรรคคอนเซอร์เวทีฟ และเป็นสหพันธ์ขององค์การในเขตเลือกตั้งต่าง ๆ ทั่วทั้งประเทศอังกฤษและเวลส์ สก๊อตติ๊ช คอนเซอร์เวทีฟ, สมาคมยูเนี่ยนนิสต์ และสมาคมอัสสเต้อร์ยูเนียนนิสต์ เป็นตัวแทนขององค์การต่าง ๆ กัน ในสก๊อตแลนด์และไอร์แลนด์เหนือ องค์การ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ต่าง ๆ เหล่านี้ รวมทั้งแนชั่นแนลยูเนี่ยน มีสมาชิกรวมกันทั้งหมดประมาณ ๑ ล้านคน หัวหน้าแต่ในนามของแนชั่นแนล ยูเนี่ยน นี้ได้แก่ President ซึ่ง President นี้กับ Chairman รวมทั้งเจ้าหน้าที่อื่นๆ ได้รับเลือกตั้งมาจาก Central Council ซึ่งเป็นหน่วยบริหารในแนชั่นแนล ยูเนี่ยน เคาน์ซิลกลาง ซึ่งประชุมที่ลอนดอนปีละครั้ง ประกอบด้วยบรรดาสมาชิกรัฐสภาขุนนาง ผู้สมัครที่มีหวังได้รับเลือกตั้ง บรรดาผู้แทนจากเขตเลือกตั้งต่าง ๆ เจ้าหน้าที่คนสำคัญของสำนักงานกลางพรรคคอนเซอร์เวทีฟ และบรรดาสมาชิกของคณะกรรมการบริหารของแนชั่นแนล ยูเนี่ยน ซึ่งทั้งหมดนี้มีสมาชิกประมาณ ๒ พันคน การประชุมประจำปีขององค์การนี้เป็นเพียงภาพย่อของการประชุมใหญ่ประจำปีเท่านั้น

คณะกรรมการบริหาร แนชั่นแนล ยูเนี่ยน มีสมาชิกประมาณ ๑๕๐ คน ประกอบกันเป็นเจ้าหน้าที่พรรค (รวมทั้งหัวหน้าพรรคด้วย) ตลอดจนบรรดาผู้แทนจากบริเวณต่าง ๆ ของท้องถิ่น องค์การนี้จะประชุมทุก ๆ สองเดือน แต่ทว่าอำนาจหน้าที่เกือบทั้งหมดขององค์การนี้ตกแก่คณะอนุกรรมการวัตถุประสงค์ทั่วไป ซึ่งมีสมาชิกประมาณ ๕๐ คน และประชุมทุกเดือน นอกจากนั้นคณะกรรมการบริหารยังได้รับการช่วยเหลือจากคณะกรรมการที่ปรึกษาต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงคณะกรรมการสำหรับ การเผยแพร่โฆษณา, ยุวชนคอนเซอร์เวทีฟ, การศึกษาทางการเมือง และการปกครองท้องถิ่น นอกเหนือจากคณะกรรมการต่าง ๆ เหล่านี้แล้ว ก็มีกลุ่มอื่น ๆ อีกที่ดำเนินการด้านนโยบาย การคลังและผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภา ซึ่งจะประกอบด้วยเจ้าหน้าที่พรรคและสมาชิกรัฐสภาเป็นหลัก และส่วนใหญ่แล้วก็ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของหัวหน้าพรรค ดังนั้น จึงเป็นการโยกย้ายการควบคุมไปเสียจากแนชั่นแนล ยูเนี่ยน

ในระดับภูมิภาค แนชั่นแน่ลยูเนี่ยน มี แอเรีย เคาน์ซิล จำนวน ๑๒ คน ซึ่งประกอบด้วยบรรดาผู้แทนจากเขตเลือกตั้งต่าง ๆ ในบริเวณนั้น ในระดับนี้องค์การของพรรคดำเนินรอยตามโครงสร้างระดับชาติอย่างใกล้ชิดที่สุด และ แอเรีย เคาน์ซิล แต่ละกลุ่มก็จะปฏิบัติงานโดยคณะกรรมการบริหารและคณะกรรมการที่ปรึกษาต่าง ๆ ซึ่งจะทำงานโดยตรงกับบรรดาเจ้าหน้าที่และคณะกรรมการซึ่งทำงานให้แก่คณะกรรมการกลางอยู่ ภายในแต่ละ แอเรีย นั้นจะมีการจัดตั้งสมาคมเขตเลือกตั้งขึ้น ซึ่งแต่ละสมาคมจะมีประธานและเจ้าหน้าที่อื่น ๆ และ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๒๖

มีคณะกรรมการบริหาร ๑ ชุด และสาขาต่าง ๆ ของสมาคม และมีคณะกรรมการการคลังและวัตถุประสงค์ทั่วไปอีกหนึ่งคณะสำหรับดำเนินกิจกรรมประจำวัน ในทางปฏิบัติแล้ว สมาคมเขตเลือกตั้งทุกแห่งจะมีเอเย่นต์หนึ่งคนเป็นผู้ทำงาน และเอเย่นต์นี้โดยปกติจะได้รับเงินเดือนสูงกว่าเอเย่นต์ของพรรคเลเบ้อร์หรือพรรคลิเบอรัล นอกเหนือจากหน้าที่ในด้านการหาทุน การโฆษณาชวนเชื่อ และการเอาชนะการเลือกตั้งแล้ว สมาคมเขตเลือกตั้งยังต้องรับผิดชอบต่อการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภาอีกด้วย ทำการประสานงานระหว่างสมาชิกรัฐสภากับเขตเลือกตั้ง จัดการประชุมร่วมกับเจ้าหน้าที่ในเขตเลือกตั้ง จัดประชุมทั่วไป และกิจกรรมอื่น ๆ ที่คล้ายคลึงกัน ภายในแต่ละเขตเลือกตั้งมีสาขาแขวงและสาขาอำเภอจำนวนมากมาย ซึ่งแต่ละหน่วยงานต่างก็มีเจ้าหน้าที่ของตนเอง ผู้ซึ่งทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการบริหารของเขตเลือกตั้ง ที่ระดับ "รากเง่า" สุดท้ายนี่เองที่เป็นที่ตั้งฐานของโครงสร้างปิรามิดของแนชั่นแนล ยูเนี่ยน ทั้งหมด พรรคการเมืองต้องพึ่งพาอาศัยด้านการเงินจากค่าบำรุงของสมาชิก ด้านการหาทุนในระดับท้องถิ่นและในระดับชาติ และด้านการบริจาคที่ได้จากองค์การธุรกิจและการค้าอีกด้วย

องค์กรที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของโครงสร้างพรรคคอนเซอร์เวทีฟได้แก่ สำนักงานกลาง (Central Office) ซึ่งเป็นองค์กรที่คู่กับแนชั่นแนล ยูเนี่ยน สำนักงานกลางนี้เป็นตัวแทนของโครงสร้างด้านบริหารที่ศูนย์กลาง ซึ่งจะดูแลควบคุมการดำเนินงานขององค์การส่วนท้องถิ่น สำนักงานกลางนี้ จัดตั้งขึ้นในปี ๑๘๗๐ ซึ่งเป็นภายหลังจากที่ได้ก่อตั้ง Liberal Registration Association ในปี ๑๘๖๑ และภายหลังจากการพ่ายแพ้อย่างยับเยินของพรรคคอนเซอร์เวทีฟในการเลือกตั้งปี ๑๘๖๘ ทุกวันนี้สำนักงานกลางพรรคคอนเซอร์เวทีฟเป็นแหล่งงานที่จ่ายเงินเดือนสูงที่สุด และอาจนับได้ว่าเป็นองค์การที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดของพรรคการเมืองอังกฤษทั้งหมด ประธานขององค์การพรรคและเจ้าหน้าที่คนสำคัญอื่น ๆ ที่สำนักงานกลางได้รับแต่งตั้งโดยหัวหน้าพรรค และอยู่ภายใต้การควบคุมโดยตรงของหัวหน้าพรรค อำนาจต่าง ๆ ของหัวหน้าพรรคในทิศทางเช่นนี้ เป็นกุญแจนำไปสู่อำนาจของตัวเขาเองภายในพรรค ในขณะที่ดุลย์แห่งอำนาจภายในโครงสร้างของพรรคคอนเซอร์เวทีฟอยู่ที่สำนักงานกลางโดยตลอด มากกว่าที่จะอยู่ที่แนชั่นแนล ยูเนี่ยน หน่วยงานที่ทำงานร่วมกับสำนักงานกลางของพรรค ได้แก่

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

หน่วยวิจัยพรรคคอนเซอร์เวทีฟ และศูนย์การเมืองพรรคคอนเซอร์เวทีฟซึ่งมีเรื่องราวที่จะต้องกล่าวถึงอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านนโยบายและการโฆษณาชวนเชื่อในแต่ละเขตจังหวัดใน ๑๒ จังหวัด มีแอเรีย เอเย่นต์และแอเรีย อ๊อฟพีศอย่างละหนึ่งแห่ง องค์การนี้จะจัดทำกรรมวิธีและจัดหาเครื่องมือในการดูแลตรวจสอบของเขตเลือกตั้งภายในแอเรียนั้น

การประชุมใหญ่ประจำปีของพรรคคอนเซอร์เวทีฟ (The Annual Conservative Party Confernec) มีจำนวนสมาชิก ๕,๖๐๐ คน ประกอบด้วยบรรดาผู้แทนจากเขตเลือกตั้งต่าง ๆ และจากองค์การอย่างเช่น ยัง คอนเซอร์เวทีฟ และคอนเซอร์เวทีฟ เทรด ยูเนี่ยน เคาน์ซิล ตามข้อเท็จจริงแล้ว มีเพียงประมาณครึ่งหนึ่งของจำนวนดังกล่าวเท่านั้นที่เข้าร่วมประชุมจริง ๆ บรรดาผู้ซึ่งผู้เข้าร่วมประชุมมิได้ทำตัวเป็นผู้แทนอย่างแท้จริง แต่จะพูดและลงคะแนนเสียงได้ตามที่เห็นเหมาะสม ซึ่งอันนี้กล่าวอ้างกันว่าเป็นการดำเนินแบบประชาธิปไตย และหมายความว่าเจ้าหน้าที่ในเขตเลือกตั้งแห่งท้องถิ่นผู้ซึ่งมิได้เข้าร่วมในการประชุมใหญ่ จะมิได้มีส่วนในการปรึกษาหารือเลย บางทีอาจเป็นความจริงจะกล่าวว่า โดยทั่วไปแล้ว ผู้ที่เข้าร่วมในการประชุมใหญ่ ก็คือบรรดาผู้ที่หัวรุนแรงที่สุดจากเขตเลือกตั้งต่าง ๆ แต่แม้กระนั้นก็ตาม การประชุมใหญ่ก็ถูกกำหนดลักษณะ (ตรงกันข้ามกับของพรรคเลบ้อร์) โดยความยินยอมพร้อมใจที่จะยอมรับความประสงค์ของผู้นำ การประชุมใหญ่ซึ่งใช้เวลาประมาณสองถึงสามวัน จะอภิปรายกันในปัญหาต่าง ๆ มากมาย ซึ่งคัดเลือกไว้โดยคณะอนุกรรมการ วัตถุประสงค์ทั่วไปของแนชั่นแนล ยูเนี่ยน แต่ความแตกแยกรุนแรงของพรรคที่เกี่ยวกับเรื่องนี้จะเห็นได้เพียงเล็กน้อยเท่านั้น ในการประชุมใหญ่ประจำปี ๑๙๕๐ ผู้นำได้ตัดสินใจอย่างไม่สู้เต็มใจนักที่จะยอมรับเป้าหมายที่เสนอบ้านจำนวนสามแสนหลังต่อปี เป็นสัญญาสำหรับการเลือกตั้งและในปี ๑๙๖๕ การประชุมใหญ่ก็เน้นหนักในเรื่องนโยบายของพรรค ทางด้านปัญหาเอกราชของโรดีเซีย แต่ทว่าโดยหลักใหญ่แล้ว การประชุมใหญ่ของพรรคคอนเซอร์เวทีฟมีความเป็นปึกแผ่นดีตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในท่ามกลางความยินดีในความสำเร็จจากการเลือกตั้งอย่างเช่นในปี ๑๙๗๐ การแสดงออกซึ่งความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพรรคเช่นนี้ มีส่วนเป็นอย่างมากในการขยายภาพพจน์ของพรรคคอนเซอร์เวทีฟ ในฐานะเป็นองค์กรที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมีความรับผิดชอบสูง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๒๘

ดังนั้น องค์การระดับชาติกับระดับท้องถิ่นอันสับสนคล้าย ๆ กันก็เกิดขึ้นภายในแนชั่นแนล ยูเนี่ยน และสำนักงานกลาง ซึ่งส่วนใหญ่แล้ว จะดำเนินควบคู่ไปกับการแบ่งแยกอำนาจอย่างชัดเจนระหว่างองค์การส่วนกลางกับองค์การส่วนท้องถิ่น ซึ่งบรรดาสมาคมส่วนท้องถิ่นต่าง มีอิสระพอสมควรในเรื่องกิจกรรมต่าง ๆ ของตนเอง ซึ่งรวมถึงการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกรัฐสภาด้วย แม้กระนั้นก็ตามแม้ว่าจะมีการแบ่งแยกอำนาจเช่นนี้ และแม้ว่าจะมีลักษณะอันสับสนขององค์การพรรค แต่เราจะต้องเน้นให้เห็นว่า การควบคุมที่มีต่อกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรคในเรื่องอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เรื่องของท้องถิ่นแท้ ๆ ขึ้นอยู่กับผู้นำพรรคอย่างมั่นคง โครงสร้างอย่างเป็นทางการที่แผ่ขยายกว้างขวางขององค์การพรรคคอนเซอร์เวทีฟจะซ่อนโครงสร้างแห่งอำนาจที่แท้จริง ซึ่งมุ่งหมายที่จะมอบอำนาจให้อยู่ในมือของพวกผู้นำและหัวหน้าพรรคโดยเฉพาะเจาะจง และสิ่งนี้จะสำเร็จได้ ก็ด้วยความเต็มใจของสมาคมต่าง ๆ ของเขตเลือกตั้ง ในอันที่จะปล่อยให้เรื่องราวเกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ ส่วนใหญ่ตกอยู่ในมือของหัวหน้าพรรคและพรรคในรัฐสภา ส่วนการกู้แลตรวจสอบอย่างดีถ้วนของกลไกของพรรคอยู่ในมือของหัวหน้าพรรคและสำนักงานเป็นหลัก ดังนั้น หน้าที่หลักขององค์การพรรคภายนอกรัฐสภา จึงไม่ใช่การควบคุมบรรดาผู้นำของพรรค หากแต่เป็นการประกันการเลือกตั้งอันจะนำไปสู่อำนาจทางรัฐสภาอย่างมั่นคง

พรรคเลเบ้อร์ ลักษณะที่สำคัญที่สุดของโครงสร้างพรรคเลเบ้อร์ภายนอกรัฐสภาได้แก่ บทบาทซึ่งดำเนินโดยสหภาพการค้า พรรคเลเบ้อร์ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี ๑๙๐๐ โดยความร่วมมือระหว่างสหภาพการค้ากับสมาคมสังคมนิยม ซึ่งสหภาพเหล่านั้นเป็นองค์ประกอบที่มีบีจจัยเด็ดขาดทางด้านจำนวนสมาชิกและทางด้านการเงิน ทุกวันนี้สมาชิกภาพโดยผ่านทางสหภาพนับจำนวนได้ประมาณห้าในหกของสมาชิกทั้งหมด ของพรรคเลเบ้อร์ ซึ่งมีประมาณ ๖ ล้านคน และส่วนใหญ่ของทุนทรัพย์ของพรรคเลเบ้อร์ได้มาจากสหภาพการค้าเหล่านี้ทั้งสิ้น พรรคเลเบ้อร์ได้รับค่าสมาชิกจากสมาชิกประเภทบุคคลตามเขตเลือกตั้ง และจากสมาชิกของสมาคมสหภาพการค้าด้วย ซึ่งเงินค่าสมาชิกดังกล่าวนั้น ส่วนที่ได้จากสหภาพการค้านับจำนวนได้มากกว่าสี่เท่าของเงินที่ได้มาจากสมาชิกประเภทบุคคล นอกจากนั้น สหภาพการค้ายังให้เงิน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

อุดหนุนเพิ่มเติมสำหรับการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของพรรค และให้เงินแก่พรรคการเมืองในเขตเลือกตั้ง ซึ่งสนับสนุนผู้สมัครซึ่งสหภาพได้ทำการอุปถัมภ์อยู่อีกด้วย เมื่อเป็นเช่นนี้ อิทธิพลของสหภาพการค้าจึงมีอยู่ทั่วทั้งโครงสร้างของพรรคในระดับต่าง ๆ ทั้งหมด

สำนักงานใหญ่ของพรรคเลเบ้อร์อยู่ที่สำนักงานขนส่งอันเป็นที่ตั้งของสหภาพคนงานขนส่งและทั่วไป อันเป็นสหภาพที่ใหญ่ที่สุดของบรรดาสหภาพทั้งหมด คณะกรรมการบริหาร (N.E.C.) ของพรรคเลเบ้อร์ซึ่งประชุมทุกเดือน จะทำหน้าที่ดูแลตรวจสอบองค์การพรรคทั้งหมดภายนอกรัฐสภา เลขาธิการพรรคเลเบ้อร์ ตลอดจนสมาชิกชั้นผู้ใหญ่ของพรรคได้รับแต่งตั้งโดยและขึ้นตรงต่อ N.E.C. และไม่ขึ้นต่อหัวหน้าพรรคเหมือนในกรณีของพรรคคอนเซอร์เวทีฟ นับแต่ปี ๑๙๐๐ เป็นต้นมา มีผู้ดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรค ๖ คน และในขณะที่สองคนแรก (แรมเซย์ แม้คโดนัลด์และอาร์เธ่อร์ เฮนเดอร์สัน) เป็นผู้ทรงอำนาจและมีอิสระภายในพรรค อีกสี่คน (เจมส์ มิดเดิลตั้น, มอร์แกน พิลลิปส์,เล็น วิลเลียมส์และฮาร์รี่ นิคคอลส์) นั้น ค่อนข้างจะขึ้นกับการควบคุมของ N.E.C. อยู่มาก ภายใต้เลขาธิการนั้นองค์การของสำนักงานขนส่งถูกแบ่งแยกออกเป็นสำนักงานต่าง ๆ หลายแห่ง รวมทั้งสำนักงานวิจัย สำนักงานขุนนางและโฆษณาการ สำนักงานการคลัง และสำนักงานต่าง ๆ เหล่านี้จะถูกควบคุมตรวจสอบโดยอนุกรรมการต่าง ๆ ของ N.E.C.

N.E.C. ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน ๒๘ คน บุคคลเหล่านี้ได้แก่หัวหน้าพรรคและผู้ช่วยหัวหน้าพรรค สมาชิกจำนวน ๑๒ คน ซึ่งเลือกตั้งโดยผู้แทนของสหภาพการค้าในการประชุมใหญ่ประจำปีของพรรค อีก ๗ คน เลือกตั้งโดยผู้แทนของพรรคในเขตเลือกตั้ง สมาชิกสตรีจำนวน ๕ คน และเหรัญญิกเลือกตั้งโดยที่ประชุมใหญ่ทั้งหมด (ที่ซึ่งบรรดาผู้แทนของสหภาพการค้ามีคะแนนเสียงข้างมากอยู่) เลขาธิการเป็นสมาชิกของ N.E.C. ด้วย แต่มิได้ออกเสียงลงคะแนน N.E.C. จะทำการเลือกประธานและรองประธานจากสมาชิกทั้งหมดของ N.E.C. และโดยทั่วไปแล้ว สมาชิกที่ทำงานมานานที่สุดมักจะได้รับเลือก

โดยปกติ สมาชิกรัฐสภาเป็นเสียงข้างมากใน N.E.C. ตัวอย่างเช่นโดยปกติเกือบทั้งหมดของสมาชิกสตรี ๕ คน และเกือบทั้งหมดของสมาชิก ๗ คน ที่เลือกตั้งโดยพรรคการเมืองใน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๓๐

เขตเลือกตั้งและอย่างน้อยบางคนในจำนวนสมาชิก ๑๒ คน ที่เลือกตั้งโดยสหภาพการค้าเป็นสมาชิกรัฐสภา การครอบครองคะแนนเสียงเกือบทั้งหมดใน N.EC. ของสหภาพการค้ากับการซ้ำซ้อนงานระหว่าง N.E.C. กับ P.L.P. เป็นคุณลักษณะอันน่าสนใจที่สุดของโครงสร้างของคณะกรรมการ และเป็นกุญแจนำไปสู่การกระจายอำนาจภายในพรรคเลเบ้อร์ การขัดแย้งครั้งสำคัญในปี ๑๙๔๕ ระหว่างฮาโรลด์ แลสก์ซึ่งขณะนั้นเป็นประธานของ N.E.C. กับแอทท์ลี ได้ส่อให้เห็นความจำเป็นสำหรับบรรดาผู้นำแห่งรัฐสภาที่จะต้องมีอิสระจากการครอบงำของ N.E.C. หรือประธานของ N.E.C. และโดยหลักแล้ว บรรดาผู้นำแห่งรัฐสภาก็ได้มีเสรีภาพเช่นว่านี้ด้วย หัวหน้าพรรคสามารถที่จะต้านทานความจำกัดต่ออำนาจของตนได้ รวมทั้งยังสามารถที่จะสอดแทรกการควบคุมของตนเหนือ N.E.C. ได้ด้วย ทั้งนี้ โดยผ่านการสนับสนุนของสหภาพการค้าที่ทรงอำนาจที่สุด ซึ่งโดยประเพณีแล้วจะมีความจงรักภักดีต่อผู้นำของพรรคอยู่มาก อำนาจหน้าที่ของบรรดาผู้นำแห่งรัฐสภาที่มีร่วมกับ N.E.C. ยังถูกขยายเพิ่มเติมอีกด้วยโดยมีบทบัญญัติในธรรมนูญของพรรค ซึ่งได้ตัดสิทธิของสมาชิก TUC General Council ในการเป็นสมาชิก N.E.C. และเกือบจะทุกกรณี บรรดาผู้นำของสหภาพที่มีชื่อเสียงที่สุดมักจะชอบทำงานทางด้านเจเนอรัล เคาน์ซิล มากกว่า และปล่อยให้เจ้าหน้าที่ของสหภาพในระดับรองลงมาไปทำงานทางด้าน N.E.C.

เพื่อวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ขององค์การส่วนภูมิภาค พรรคเลเบ้อร์จึงได้จัดตั้ง เคาน์ซิลส่วนภูมิภาค จำนวน ๑๑ แห่ง ทั่วทั้งอังกฤษ เวลส์และสก๊อตแลนด์ โครงสร้างส่วนภูมิภาคนี้ ก่อตั้งขึ้นในปี ๑๙๓๘ และมีความอ่อนแอกว่า แอเรีย ออร์แกไน้เซชั่น ของพรรคคอนเซอร์เวทีฟ เคาน์ซิลดังกล่าว ประชุมปีละครั้ง และประกอบด้วยบรรดาสมาชิกที่มาจากเขตเลือกตั้งองค์การสหภาพการค้า สมาคมสหกรณ์และสมาคมสังคมนิยมภายในภูมิภาค องค์การต่าง ๆ เหล่านี้ยังเป็นตัวแทนของรากฐานแห่งสหพันธรัฐในด้านคณะกรรมการบริหารของเคาน์ซิลอีกด้วย ซึ่งปกติจะประชุมทุกสองเดือน ในแต่ละภูมิภาคนี้ ก็มีองค์การส่วนภูมิภาคผู้ซึ่งมีหน้าที่ในการตรวจสอบควบคุมกลไกของพรรคทั่วทุกภูมิภาค องค์การส่วนภูมิภาคดังกล่าว รับผิดชอบต่อสำนักงานใหญ่ของพรรคมากกว่าที่จะรับผิดชอบต่อเคาน์ซิลส่วนภูมิภาค และนี่ก็เป็นการดำเนินรอย

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ตามแบบแผนซึ่งใช้กันภายในพรรคคอนเซอร์เวทีฟ ที่ระดับท้องถิ่นมีคณะกรรมการสำหรับแต่ละแขวงหรือแต่ละอำเภอ ซึ่งได้ร่วมกับสหภาพและองค์กรอื่น ๆ ทำการจัดตั้งองค์การเขตเลือกตั้ง (Constituency Organization) และคณะกรรมการบริหารทั่วไป (G.M.C.) เพื่อเป็นหน่วยควบคุมขององค์การนี้ เช่นเดียวกับกรณีที่เกิดกับการประชุมใหญ่ประจำปี กล่าวคือ บรรดาผู้แทนจากองค์การพันธมิตรต่าง ๆ ร่วมเป็นเสียงข้างมากอย่างล้นเหลือใน G.M.C. แต่เกือบทั้งหมดจะเข้าร่วมประชุมน้อยครั้งมาก G.M.C. ทำการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารสำหรับกิจกรรมประจำวัน และมีคณะอนุกรรมการของคณะกรรมการบริหารมากมาย สำหรับดูแลกิจกรรมในเขตเลือกตั้ง จำนวนน้อยกว่าครึ่งหนึ่งของบรรดาเขตเลือกตั้งมีเอเย่นต์ของตน และในระดับนี้องค์การของพรรคเลเบ้อร์จะมีขนาดเล็กกว่า มั่งคั่งน้อยกว่า และมีประสิทธิภาพน้อยกว่าขององค์การพรรคคอนเซอร์เวทีฟ แหละแม้ว่าบรรดาเขตเลือกตั้งต่าง ๆ ส่วนใหญ่แล้วจะมีอิสระในการที่จะจัดการกิจการภายในของตนเองได้ แต่ก็ต้องขึ้นกับการควบคุมจากศูนย์กลาง มากกว่าในกรณีที่เกิดกับบรรดาสมาคมของพรรคคอนเซอร์เวทีฟ

การประชุมใหญ่ของพรรคเลเบ้อร์โดยปกติจะใช้เวลาประมาณ ๕ วัน และเวลาส่วนใหญ่ก็ใช้ในการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ที่เสนอโดย N.E.C. หรือบรรดาผู้แทนที่เข้าร่วมประชุม การประชุมใหญ่ของพรรคเลเบ้อร์นี้จะมีผู้เข้าร่วมประชุมน้อยกว่าการประชุมใหญ่ของพรรคคอนเซอร์เวทีฟ สหภาพการค้าแต่ละแห่ง องค์การพันธมิตรและสมาคมเขตเลือกตั้ง ต่างก็มีสิทธิที่จะส่งผู้แทนหนึ่งคนต่อสมาชิกพรรคห้าพันคนเข้าร่วมประชุม และบรรดาผู้แทนเหล่านี้ รวมทั้งสมาชิกโดยตำแหน่งของการประชุมใหญ่ด้วย ประกอบกันเป็นผู้ที่ควรจะต้องเข้าร่วมประชุมทั้งหมด ๒,๕๐๐ คน และตามข้อเท็จจริงนั้น ผู้เข้าร่วมประชุมจริง ๆ โดยปกติแล้วจะมีเพียง ๑,๑๐๐ คนเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บรรดาสหภาพต่าง ๆ โดยปกติจะส่งเพียงครึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ที่มีสิทธิเท่านั้นเพื่อไปร่วมประชุม และโดยทั่วไปก็จะมีจำนวนน้อยกว่าบรรดาผู้แทนของเขตเลือกตั้งต่างๆ ด้วย นอกจากนั้น ผู้แทนจากเขตเลือกตั้งโดยปกติยังมีความคึกคักเอาจริงเอาจังมากกว่าบรรดาผู้แทนของสหภาพที่เข้าร่วมประชุมด้วย อย่างไรก็ดี บรรดาผู้แทนของสหภาพมีความแข็งแกร่งด้านคะแนนเสียงสูงกว่าบรรดาผู้แทนจากเขตเลือกตั้งมาก กล่าวคือ ผู้แทนแต่ละ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๓๒

ชุดจะมี "คะแนนเสียงเป็นบล๊อค" จำนวนเท่าเทียมกับสมาชิกพรรคที่ตนเป็นตัวแทนมา และในขณะที่สหภาพต่าง ๆ มีจำนวนสมาชิกส่วนมากอยู่ในพรรคเลเบ้อร์ ก็ครอบครองเสียงส่วนใหญ่ (ประมาณห้าในหก) ของที่ประชุมใหญ่ไว้ด้วย

ไม่มีหลักฐานพอที่จะชี้ให้เห็นได้ว่า บรรดาผู้แทนในการประชุมใหญ่ ได้รับคำสั่งเป็นการล่วงหน้าจากสหภาพและสมาคมของตน ในเรื่องวิธีการออกเสียงต่อปัญหาต่าง ๆ ของที่ประชุมใหญ่มากน้อยเพียงใด แต่ในเกือบทุกกรณีแล้ว บรรดาผู้แทนเหล่านั้นตัดสินใจด้วยความคิดอิสระของตน กลุ่มผู้แทนอาจจะแบ่งแยกคะแนนเสียงของตนก็ได้หากต้องการเช่นนั้น แต่เป็นที่ยอมรับกันว่า บรรดากลุ่มผู้แทนทั้งหลายต่างก็ออกคะแนนเสียงเป็น "บล๊อค" สหภาพที่ใหญ่ที่สุดจำนวน ๖ แห่ง (สหภาพคนงานขนส่งและทั่วไป สหภาพคนงานเหมืองแร่ สหภาพวิศวกรรมผสม สหภาพคนงานเทศบาลและทั่วไป สหภาพคนงานรถไฟ และสหภาพคนงานร้านค้าย่อยและพันธมิตร) มีคะแนนเสียงในที่ประชุมใหญ่ทั้งหมดประมาณครึ่งหนึ่ง ในขณะที่สหภาพคนงานขนส่งและทั่วไปหรือ T.G.W.U. เพียงแห่งเดียว มีจำนวนคะแนนเสียงมากมายเท่ากับของเขตเลือกตั้งทั้งหมดรวมกัน ดังนั้น อำนาจแห่งการออกเสียงลงคะแนนของสหภาพใหญ่ ๆ จึงเป็นสิ่งสำคัญในการควบคุมมติของที่ประชุมใหญ่เป็นอย่างมาก และตามกฎแล้วผู้นำของพรรคสามารถที่จะพึ่งพาอาศัยสหภาพใหญ่ ๆ เพื่อได้รับความสนับสนุนในที่ประชุมใหญ่ได้ ในทศวรรษที่ ๑๙๖๐ T.G.W.U. ภายใต้การนำของแฟร้งค์ ดูซินส์และแจ้ค โจนส์ มีแนวโน้มที่จะให้การสนับสนุนผู้นำพรรคน้อยกว่าเมื่อเออเนสต์ เบวิน และอาเธ่อร์ เดียกิ้นเป็นผู้นำของสหภาพ แต่แม้กระนั้นก็ตาม โดยปกติผู้นำพรรคก็ยังสามารถที่จะควบคุมมติของที่ประชุมใหญ่ส่วนใหญ่โดยได้รับการสนับสนุนจากสหภาพที่ใหญ่ที่สุดอยู่

บรรดาผู้แทนของสหภาพทั้งหลายมักจะถูกมองว่าเป็นตัวแทนของฝ่ายขวา และบรรดาผู้แทนจากเขตเลือกตั้งเป็นฝ่ายซ้าย และบรรดาผู้นำสหภาพที่เดินสายกลางสนับสนุนผู้นำพรรคในการต่อต้านพวกฝ่ายซ้ายจัด อย่างไรก็ดี โดยทั่ว ๆ ไปแล้ว ปัญหาของที่ประชุมใหญ่เกือบทุกเรื่อง ฝ่ายซ้ายของพรรคได้รับความสนับสนุนจากเสียงข้างน้อยของสหภาพการค้าและเสียงข้างน้อยของสมาคมเขตเลือกตั้งเป็นส่วนใหญ่ ในขณะที่ฝ่ายขวามีเสียงข้างมากของสหภาพและของสมาคมเขตเลือกตั้งสนับสนุนอยู่

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๓๓

การประชุมใหญ่ ซึ่งเป็นทั้งการชุมนุมทางการเมืองและเป็นสนามประชุมประจำปี สำหรับบรรดาสมาชิกรัฐสภาและเจ้าหน้าที่พรรค มีหน้าที่แฝดสองอย่างในการอภิปรายและการเสนอหลักการต่าง ๆ ของนโยบายของพรรค และการอภิปรายตลอดจนการรับรองรายละเอียดของนโยบายซึ่งร่างขึ้นโดย P.L.P. และ N.E.C. อย่างไรก็ดี การตีความอย่างถูกต้องแน่นอน และความกว้างขวางของอำนาจต่าง ๆ เหล่านี้ มักจะก่อให้เกิดข้อขัดแย้งขึ้นบ่อย ๆ ในอดีต ความมากน้อยของอิทธิพลที่องค์การภายนอกรัฐสภาสามารถที่จะใช้ต่อนโยบายของพรรคเลเบ้อร์ จะขึ้นอยู่กับที่ประชุมใหญ่ และได้เคยกล่าวไว้แล้วว่า หัวหน้าพรรคและเพื่อนร่วมงานระดับสูงของตนนั้น โดยปกติจะอยู่ในฐานะที่จะควบคุมได้ และก็ยังเป็นที่สังเกตได้อีกว่า จากการสนับสนุนของสหภาพใหญ่ ๆ ทำให้ผู้นำสามารถที่จะควบคุมมติของที่ประชุมใหญ่ได้ในเกือบจะทุกโอกาสทีเดียว

อย่างไรก็ดี ยังไม่เป็นที่กระจ่างชัดนักว่า เมื่อที่ประชุมใหญ่ได้ผ่านมตินโยบายต่างๆ ซึ่งกลุ่มผู้นำมิได้ให้การรับรองแล้ว N.E.C. P.L.P. ตลอดจนหัวหน้าพรรคจะถูกจำกัดอำนาจลงมากน้อยเพียงใด ในลักษณะหนึ่งนั้น เป็นที่กล่าวกันว่า ที่ประชุมใหญ่เป็น "อำนาจหน้าที่ขั้นสุดท้ายของพรรคการเมือง.....เป็นผู้วางนโยบายของพรรค และเป็นผู้ออกคำสั่งซึ่งจะต้องนำไปดำเนินการโดยฝ่ายบริหาร องค์การที่เกี่ยวข้อง และบรรดาผู้แทนในรัฐสภารวมทั้งเจ้าหน้าที่ในระดับท้องถิ่น" นอกจากนั้น ยังได้มีการยืนยันกันอีกว่า รัฐมนตรีของรัฐบาลเลเบ้อร์นั้นถูก "มัดมือชก" โดยมติที่ประชุมใหญ่อีกด้วย อย่างไรก็ดี ในทางปฏิบัติแล้ว บรรดาผู้นำแห่งรัฐสภาได้พยายามที่จะดึงอำนาจในการตัดสินปัญหานโยบายไว้กับตนเอง ทั้งนี้ไม่ว่ามติของที่ประชุมใหญ่จะเป็นเช่นไรก็ตาม ในราวปี ๑๙๐๗ แคร์ ฮาร์ดี และอาเธ่อร์ เฮนเดอร์สัน ได้ต่อต้านความพยายามของที่ประชุมใหญ่ในอันที่จะ "สั่ง" สมาชิกรัฐสภาสังกัดพรรคเลเบ้อร์ให้เสนอร่างกฎหมายบางอย่าง และกระตุ้นเร่งเร้าในเรื่องสิทธิของสมาชิกรัฐสภาในอันที่จะจัดลำดับความสำคัญทางด้านนิติบัญญัติเอง ในที่ประชุมใหญ่ของปี ๑๙๖๐ และปี ๑๙๖๑ เก๊ทส์เกลล์ได้พิทักษ์สิทธิของบรรดาผู้นำแห่งรัฐสภาในอันที่จะตัดสินปัญหานโยบายในทางที่ไม่คล้อยตามมติของที่ประชุมใหญ่ และในปี ๑๙๖๘ เมื่อที่ประชุมใหญ่คัดค้าน (ด้วยคะแนนเสียง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๓๔

ห้าต่อหนึ่ง) นโยบายเรื่องราคาสินค้าและรายได้ของรัฐบาล ฮาโรลด์ วิลสัน ได้ประกาศว่าเขาจะจดจำมติดังกล่าวไว้ แต่จะไม่ยอมรับว่าเป็นคำสั่ง

เช่นเดียวกับในทางปฏิบัติที่บรรดาผู้นำแห่งรัฐสภา ควรจะเป็นบุคคลที่ตัดสินใจว่ารัฐบาลพรรคเลเบ้อร์ควรจะเสนอกฎหมายใด ในทางทฤษฎีนั้น เป็นการขัดต่อธรรมนูญพรรคสำหรับที่ประชุมใหญ่ที่จะพยายามที่จะชักนำ P.L.P. และสมาชิกรัฐสภาก็พากันอ้างว่าตนควรจะมีอิสระจากความกดดันภายนอกต่าง ๆ ของพรรคในลักษณะเดียวกับที่เบ็คได้ตีความในเรื่องบทบาทของสมาชิกรัฐสภา ซึ่งเรียกร้องว่าตนควรจะมีอิสระจากความกดดันต่าง ๆ จากทางด้านเขตเลือกตั้ง บางทีอาจจะเป็นความจริงถ้าหากจะกล่าวว่า ที่ประชุมใหญ่ได้กระทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อที่จะมีส่วนสำคัญมากขึ้นกว่าในปัจจุบันมากในด้านกิจกรรมต่าง ๆ ของพรรค และดูเหมือนว่าที่ประชุมใหญ่ดังกล่าวนี้ มีอำนาจและอิทธิพลมากกว่าที่มีอยู่จริง ๆ เมื่อพรรคเลเบ้อร์ได้เป็นรัฐบาล ที่ประชุมใหญ่อาจจะโอนอ่อนต่อความปรารถนาต่าง ๆ ของนายกรัฐมนตรี มากกว่าที่ที่ประชุมใหญ่ของพรรคคอนเซอร์เวทีฟกระทำต่อนายกรัฐมนตรีพรรคคอนเซอร์เวทีฟ เมื่อพรรคเลเบ้อร์ประสบกับความพ่ายแพ้ในการเลือกตั้งปี ๑๙๑๘ ปี ๑๙๓๑ และปี ๑๙๕๙ ก็ได้เกิดความขัดแย้งกันอย่างเปิดเผยระหว่างที่ประชุมใหญ่กับบรรดาผู้นำของพรรค และในเวลาเช่นนั้นเช่นกันที่ที่ประชุมใหญ่ได้ผุดขึ้นมาในฐานะเป็นพลังที่จำกัดอำนาจของผู้นำ และแม้ว่าจะมีการกล่าวเกินความจริงกันไปบ้าง แต่สิ่งนี้ก็ยังคงเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างโครงสร้างแห่งอำนาจต่าง ๆ ภายในพรรคเลเบ้อร์กับพรรคคอนเซอร์เวทีฟ

พรรคลิเบอรัล คุณลักษณะที่สำคัญเกือบทั้งหมดของโครงสร้างของพรรคลิเบอรัลใกล้เคียงมากกับโครงสร้างของพรรคคอนเซอร์เวทีฟ หัวหน้าพรรคได้รับเลือกตั้งโดยสมาชิกรัฐสภาสังกัดพรรคลิเบอรัลและเป็นประมุขโดยสมบูรณ์ของพรรค จำนวนสมาชิกรัฐสภาสังกัดพรรคลิเบอรัลมีอยู่น้อยมาก จนกระทั่งองค์การลิเบอรัลในรัฐสภาเป็นแบบไม่เป็นทางการอย่างที่สุด แต่บรรดาสมาชิกรัฐสภาและขุนนาง ของลิเบอรัลก็ได้รับแบ่งปันความรับผิดชอบ "รัฐบาลเงา" ด้วย องค์การพรรคลิเบอรัลภายนอกรัฐสภาอยู่ภายใต้การนำของประธานและเจ้าหน้าที่อีกหลายคน ซึ่งเลือกตั้งจากการประชุมใหญ่ประจำ บีที่ประชุมใหญ่ประจำบีดังกล่าวประกอบด้วยบรรดา

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

สมาชิกรัฐสภา ขุนนาง เจ้าหน้าที่พรรคและบรรดาผู้แทนจากเขตเลือกตั้งซึ่งทั้งหมดประกอบกันเป็นจำนวนประมาณ ๑๕๐ คน ประชุมปีละ ๔ ครั้ง และทำการตัดสินปัญหานโยบายต่าง ๆ เมื่ออยู่นอกสมัยประชุมใหญ่ เคาน์ซิลนี้จะมอบอำนาจให้แก่คณะกรรมการบริหารซึ่งประชุมทุก ๆ เดือน และองค์การนี้ก็จะเลือกตั้ง คณะกรรมการจัดระเบียบ (Organizing Committee) ทำหน้าที่ควบคุมสำนักงานใหญ่ของพรรคและรับผิดชอบต่อกิจกรรมประจำวันอีกต่อหนึ่ง นอกจากนั้นก็มีคณะกรรมการพรรคลิเบอรัล ซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ชั้นสูงและบุคคลสำคัญประมาณ ๕๐ คนของพรรคลิเบอรัลทั้งภายในและภายนอกรัฐสภา คณะกรรมการชุดนี้ต้องรับผิดชอบต่อการตรวจสอบดูแลกิจการของพรรคลิเบอรัลทั้งหมด แต่การมีอยู่ขององค์กรนี้มิได้ดึงเอาความเป็นอิสระไปจากพรรคในรัฐสภาแต่อย่างใด ในระดับท้องถิ่น สมาคมเขตเลือกตั้งถูกจัดตั้งขึ้นมาในรูปที่คล้ายคลึงมากกับของพรรคคอนเซอร์เวทีฟและพรรคเลเบ้อร์ โดยมีคณะกรรมการบริหารเป็นผู้ควบคุมจากส่วนกลางมากกว่าในกรณีของพรรคคอนเซอร์เวทีฟ และที่ระดับภูมิภาคก็มีสหพันธ์เขต และสำนักงานใหญ่ของพรรคจะแต่งตั้งผู้รับผิดชอบที่เรียกว่า Organizers ในเขตนั้น ๆ รวมทั้งมีเอเย่นต์ในเขตเลือกตั้งบางแห่งอีกด้วย

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ระบบพรรคการเมืองหลายพรรคในละตินอเมริกา(๑)

ศุภชนม์

การเมืองในกลุ่มประเทศละตินอเมริกา โดยทั่วไปแล้ว อาจจะกล่าวได้ว่าไม่มีเสถียรภาพมั่นคงนัก ทั้งๆ ที่หลายประเทศในละตินอเมริกาประสบความสำเร็จพอสมควรในด้านเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาอื่นๆ ในทวีปอาเซียและอัฟริกา แต่ก็มิได้หมายความว่า ความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจจะเป็นเครื่องประกันเสถียรภาพทางการเมืองหรือการพัฒนาการเมืองได้ ดังที่ศาสตราจารย์แซมมวล ฮันติงตัน ได้เคยกล่าวไว้อย่างน่าสนใจตอนหนึ่งว่า

> การพัฒนาเศรษฐกิจกับเสถียรภาพทางการเมืองเป็นเป้าหมายสองอย่าง ซึ่งเป็นอิสระต่อกัน และความสำเร็จในด้านหนึ่งไม่จำเป็นจะต้องเกี่ยวพันในทางหนึ่งทางใดกับความสำเร็จของอีกด้านหนึ่งเสมอไป ในบางกรณีโครงการพัฒนาเศรษฐกิจต่างๆ อาจจะส่งเสริมให้เกิดเสถียรภาพทางการเมืองได้ แต่ในอีกหลายกรณีอื่นๆ โครงการพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าวก็อาจจะทำความเสียหายอย่างร้ายแรงต่อเสถียรภาพทางการเมืองได้ และก็เช่นเดียวกัน รูปแบบบางอย่างของเสถียรภาพทางการเมือง อาจจะกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจได้ แต่รูปแบบอื่นๆ ก็อาจก่อให้เกิดผลในทางตรงข้ามได้เหมือนกัน อินเดียนับว่าเป็นหนึ่งในบรรดาประเทศที่จนที่สุด

---

(๑) วัตถุประสงค์ของการศึกษาระบบพรรคการเมืองในละตินอเมริกา ก็เนื่องจากเห็นว่า ระบบพรรคการเมืองที่ปรากฏในประเทศไทยขณะนี้ มีความคล้ายคลึงเป็นอย่างมาก กับระบบพรรคการเมืองหลายพรรคในกลุ่มประเทศละตินอเมริกา ซึ่งต้องประสบปัญหาการขาดเสถียรภาพทางการเมืองอยู่ตลอดมา จึงเป็นที่น่าสนใจที่จะศึกษาว่ากลุ่มประเทศละตินอเมริกาเหล่านั้น มีวิธีแก้ไขปัญหาการขาดเสถียรภาพทางการเมืองอย่างไร และประสบผลสำเร็จหรือไม่มากน้อยเพียงใด ส่วนที่ว่าระบบพรรคการเมืองหลายพรรคในประเทศไทยกับระบบพรรคการเมืองหลายพรรคในกลุ่มประเทศละตินอเมริกา มีความคล้ายคลึงกันอย่างไรบ้าง หรือว่าประเทศไทยควรนำตัวอย่างมาใช้หรือไม่ในรูปใดบ้างนั้น มิได้ทำการเปรียบเทียบวิเคราะห์ไว้ แต่จะขอให้อยู่ในวินิจฉัยของท่านผู้อ่านเองทั้งหมด

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ในโลกในทศวรรษที่ ๑๙๕๐ และมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับที่ต่ำมาก แม้กระนั้นก็ดี อินเดียก็มีเสถียรภาพทางการเมืองในระดับสูงโดยผ่านพรรคคองเกรส ในขณะเดียวกัน รายได้เฉลี่ยของอาร์เจนติน่ากับเวเนซูเอล่านั้น นับได้ว่าสูงกว่าของอินเดียประมาณถึงสิบเท่า และเวเนซูเอล่ามีอัตราความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับสูงมาก แม้กระนั้นก็ตาม สำหรับประเทศทั้งสองนี้แล้ว เสถียรภาพทางการเมืองยังคงเป็นเป้าหมายที่เลื่อนลางอยู่มาก[๒]

เมื่อเป็นเช่นนี้ การที่จะศึกษาค้นคว้าให้เข้าถึงอย่างจริงจังต่อระบบการเมือง และระบบพรรคการเมืองของกลุ่มประเทศในละตินอเมริกา เราจะต้องตั้งต้นให้ตรงจุด แล้วเดินไปสู่เป้าหมายแน่นอนอันเป็นแก่นสารของระบบการเมืองในกลุ่มประเทศละตินอเมริกา นั่นก็คือความไม่มีเสถียรภาพทางการเมือง และการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง ซึ่งสองสิ่งดังกล่าว อาจจะนับได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ อันไม่เหมือนใครของกลุ่มประเทศละตินอเมริกา ดังนั้น วิธีศึกษาระบบการเมืองตลอดจนระบบพรรคการเมืองของประเทศในกลุ่มละตินอเมริกาจึงผิดแผกแตกต่างไปจากที่ใช้กันในที่อื่น ๆ บ้าง ที่เห็นได้ชัดก็คือการศึกษาระบบพรรคการเมืองของกลุ่มประเทศละตินอเมริกา โดยใช้วิธีที่ปรากฏในหนังสือของ พีเต้อร์แรนิส[๓] ซึ่งได้อธิบายระบบพรรคการเมืองในกลุ่มประเทศละตินอเมริกาในรูปแบบที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน ซึ่อนอกจากจะทำให้เราเข้าใจระบบพรรคการเมืองในกลุ่มประเทศละตินอเมริกาดีพอสมควรแล้วเรายังอาจที่จะนำวิธีศึกษาดังกล่าวไปใช้กับระบบพรรคการเมืองในประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ซึ่งมีแนวการเมืองทำนองเดียวกัน หรือเกือบจะคล้ายคลึงกันได้อีกด้วย

นับตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา มีการเปลี่ยนแปลงอย่างสำคัญเกิดขึ้นในละตินอเมริกา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้รูปลักษณะของการแข่งขันกันในระหว่าง

---

(๒) Samuel P. Huntington, Politcal Order in Clanging Societies (New Haven : Yale University Press 1968), P.6

(๓) Peter Ranis, **Five Latin American Nations : A Comparative Political Study** (The Macmillan Company, New York, 1971), Pp. 241-45

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๓๘

พรรคการเมืองในละตินอเมริกาต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย ความเจริญเติบโตของส่วนที่เป็นชนชั้นกลาง ส่วนที่เป็นสังคมเมือง กลุ่มอุตสาหกรรม ตลอดจนระดับของการรู้หนังสือของพลเมือง ได้ก่อให้เกิดอิทธิพลอย่างสำคัญต่อสังคมละตินเมริกันโดยทั่วไป และต่อระบบพรรคการเมืองโดยเฉพาะเจาะจง

ปัจจุบันอาจจะยังเร็วเกินไปที่จะกล่าววิพากษ์วิจารณ์ถึงทัศนคติใหม่ ๆ ในทางการเมืองของละตินอเมริกา แต่ก็เป็นที่ปรากฏชัดว่า ได้มีการเปลี่ยนแปลงแปรผันในด้านอารมณ์ความรู้สึก กิจกรรมทางการเมืองของประชาชน ตลอดจนเรื่องราวที่เกี่ยวกับรัฐบาล เรื่องสำคัญประจำวันในปัจจุบันก็แตกต่างไปจากสมัยก่อนสงครามโลกครั้งที่สอง และอารมณ์ความรู้สึกของผู้มีส่วนร่วมในวงการเมืองก็แตกต่างออกไปเช่นกัน นับว่าเป็นการยากที่เราจะชี้ให้เห็นชัดลงไปถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว แต่ถ้าหากเราได้ก้าวลงไปถึงรายละเอียดในกิจกรรมของพรรคการเมืองของละตินอเมริกาในระยะหลัง ๆ แล้ว ก็อาจจะทำให้หูตาสว่างขึ้นได้บ้างไม่มากก็น้อย

ทุกสิ่งอย่างดูเหมือนจะส่อให้เห็นว่า กลุ่มประเทศละตินอเมริกันซึ่งมีความเคลื่อนไหวมากขึ้น ใหญ่โตขึ้น และมั่งคั่งขึ้น กำลังเผชิญกับการท้าทายของการสร้างความเจริญ (modernization) โดยทั่วไปแล้ว ประเทศเหล่านี้สามารถที่จะต้านทานและสะกัดกั้นวิกฤตการณ์อันเลวร้ายและรุนแรง และยังคงอยู่รอดมาได้ แม้จะประสบความลำบากยุ่งยากอย่างเหลือแสนตลอดจนความเปราะบางอ่อนแอของสภาพสังคม ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของกลุ่มประเทศละตินอเมริกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ปรากฏเป็นหลักฐานทางดัชนีความเจริญ ได้ก่อให้เกิดความอึดอัดทางการเมือง (Political Incrementalism) ขึ้น กล่าวคือ ไม่ก้าวไปไกลกว่าสูตรเก่า ๆ ที่ได้เคยทดลองใช้กันมาแล้วมากนัก

กลุ่มต่าง ๆ ในประเทศละตินอเมริกัน ซึ่งมีความสำนึกทางการเมืองสูง ได้ก้าวไปสู่จุดหรือระดับแห่งการร่วมมือ ตลอดจนการต่อรองทางการเมืองซึ่งกันและกันอย่างเปิดเผย อาจกล่าวได้ว่า มีกลุ่มสถาบันอยู่น้อยกลุ่มในละตินอเมริกาซึ่งพยายามที่จะปลูกฝังโครงสร้างทางการเมืองแบบเผด็จการเบ็ดเสร็จ ระบบการเมืองแบบโบนาปาร์ตของเปรอน โดยทั่วไปแล้วไม่ได้รับการยอมรับนับถือนัก ความกระด้างและความไม่อยู่กับร่องกับรอยของระบบคัสโตรก็เช่นเดียวกัน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

มิได้รับความเชื่อถือกว้างขวางนัก ลัทธินายทุนซึ่งไม่มีอุปสรรคใด ๆ ขัดขวางอีกแล้วในศตวรรษที่ ๑๙ ก็กลายที่สิงที่ล้าสมัยต่อวัฒนธรรมทางการเมืองไป และก็เช่นเดียวกับระบบควบคุมโดยรัฐต่อทุกๆ ลักษณะของการตลาดภายในประเทศ ซึ่งไม่มีใครนิยมชมชอบอีกต่อไป ในขณะเดียวกันปัญหาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับศาสนาก็ได้มีการกระชับเชื่อมต่อเข้าหากันอย่างมีเหตุมีผลพอสมควร ศาสนาได้รับการฟื้นฟูให้เป็นสัญญลักษณ์อย่างเป็นทางการของชาติ และได้รับการยอมรับในฐานะเป็นส่วนสำคัญอันทรงอิทธิพลของขบวนการเรียนรู้ทางการเมือง (Political socialization) ของบุคคลในชีวิตการเมือง แต่พลังสาธารณะต่าง ๆ กลับต้องถูกผลักไสไปสู่บทบาทอันถูกมองข้าม ซึ่งแบบแผนเช่นนี้จะแสดงให้เห็นได้ดีที่สุดโดยการศึกษาความเป็นไปต่าง ๆ ของพรรคคริสเตียนเดโมแครท ทั้งเมื่อเป็นรัฐบาลและฝ่ายค้าน

เรื่องการรวมอำนาจกับการกระจายอำนาจ อันเป็นปัญหาการต่อสู้ระหว่างสหพันธ์รัฐกับรัฐเดี่ยว ซึ่งได้เคยก่อให้เกิดวิกฤตการณ์ภายในอย่างร้ายแรงต่อประเทศในกลุ่มละตินอเมริกันตลอดมาก็ได้คลี่คลายลงในทางที่ดีเป็นลำดับ ผู้ชนะในทุกโอกาสได้แก่รัฐบาลกลางซึ่งปฏิบัติตนในสายกลางและมีเหตุผลแยบยลเพียงพอที่จะหลีกเลี่ยงขบวนการแยกดินแดน ตลอดจนความไม่พอใจอย่างรุนแรงภายในประเทศได้ ในระบบสหพันธรัฐของเม็กซิโก บราซิล และอาร์เจนตินา ได้มีการต่อรองกันในระหว่างมลรัฐซึ่งมีอำนาจไม่เท่าเทียมกัน แต่เหตุการณ์เช่นนั้น ก็มิได้ทำให้อำนาจการควบคุมตลอดจนประสิทธิภาพของรัฐบาลแห่งชาติลดลงไปแต่อย่างใด บรรดาผู้ซึ่งสนับสนุนให้มีการแบ่งแยกที่ดินทำกินมีจำนวนน้อยพอ ๆ กับบรรดาผู้ซึ่งปล่อยให้ทรัพยากรของชาติต้องตกอยู่ในมือของผู้ที่ไม่มีประสิทธิภาพในการผลิต **บทบาททางสถาบันของทหารในสังคมโดยทั่ว ๆ ไปได้รับการยอมรับว่าเป็นพลังที่มีอำนาจถาวร แม้จะมีลักษณะแห่งการแทรกแซงผั้งรากลึกอยู่ในตนเองก็ตาม "สังคมนิยมสวัสดิการ"** (welfare socialism) **หรือ "นายทุนระเบียบจัด"** (regulated capitlism) **นับเป็นภาพพจน์และเป้าหมายที่กำลังเป็นที่ต้องการและนิยมชมชอบที่สุดของระบบเศรษฐกิจในอนาคต**

ระบบสังคมต่าง ๆ ของกลุ่มประเทศละตินอเมริกัน เป็นสิ่งที่สอดคล้องและค้ำจุนพรรคการเมืองที่มีประสิทธิภาพสูงเท่านั้น และแม้ว่าทหารอาจจะยังคงมีอำนาจมากในกลุ่มประ-

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เทศละตินอเมริกันแต่ทว่ากิจกรรมตลอดจนปฏิกิริยาทางการเมืองระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ก็ยังคงดำเนินต่อไปอย่างไม่หยุดยั้งทั้งนี้ แม้แต่ในที่ ๆ พรรคการเมืองไม่สามารถเข้าร่วมในขบวนการเมืองอย่างเป็นทางการได้พรรคการเมืองในประเทศเหล่านี้ ไม่ว่าจะอยู่ในฐานะที่เป็นรัฐบาลได้หรือไม่ และไม่ว่าจะเป็นตัวแทนของส่วนสำคัญ ๆ ของประชาชนหรือไม่ เป็นที่รับรองและแลเห็นได้อย่างเด่นชัดรวมทั้งทำหน้าที่เป็นหน่วยทางการเมืองโดยสมบูรณ์ และในขณะเดียวกันพรรคการเมืองเหล่านี้ก็เป็นแหล่งที่จะให้ความหวังต่าง ๆ ทางการเมืองแก่มวลชนด้วย

ภายในวิถีการเมืองแบบพรรคในห้าประเทศของกลุ่มละตินอเมริกัน (เปรู บราซิล ชิลี อาร์เจนตินา และ เม็กซิโก) นั้น มีพัฒนาการอันเป็นหลักฐานเด่นชัดอย่างหนึ่งได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านชนิดของพรรคการเมือง ตลอดจนพฤติกรรมทางการเมืองที่ดำเนินควบคู่กับพรรคการเมืองเหล่านั้น พรรคการเมืองในประเทศเหล่านี้ มีจำนวนมากมายเกินไปแต่ก็มีลักษณะอย่างหนึ่งที่พอจะผสมกันได้ ตามความเป็นจริงแล้ว มีพรรคการเมืองใหญ่และสำคัญเพียงไม่กี่พรรคเท่านั้นที่เริ่มก่อกำเนิดในศตวรรษที่ ๑๙ ซึ่งข้อเท็จจริงอันนี้ อาจจะเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบางอย่างในกิจกรรมของพรรคการเมืองดังกล่าวก็ได้

ในเม็กซิโก พรรคการเมืองสองพรรคที่มีอิทธิพลที่สุดก่อตั้งขึ้นในศตวรรษที่ ๒๐ พรรครัฐบาล (PRI) ได้ก่อกำเนิดขึ้นในทศวรรษที่ ๑๙๒๐ แต่โครงสร้างอันสมบูรณ์เพิ่งปรากฏขึ้นในระหว่างสมัยของประธานาธิบดีคัสเลส คือเมื่อปี ๑๙๒๘–๑๙๓๔ พรรคฝ่ายค้านใหญ่ (PAN) ก่อตั้งขึ้นเมื่อปลายทศวรรษที่ ๑๙๓๐ ในบราซิล พรรคใหญ่ ๆ (แม้ว่าในปัจจุบันจะล้มเลิกไปแล้ว) หลายพรรค ทั้งหมดได้พัฒนาตนเองจนกลายเป็นพรรคการเมืองที่สมบูรณ์ในระหว่างและตั้งแต่สงครามโลกครั้งที่สองนี่เอง ในเปรู พรรครัฐบาลก่อนชื่อ Accion Popular ซึ่งมีอายุเพียงไม่ถึงสิบปีเท่านั้น และก็เช่นเดียวกับพรรคคู่ขาที่เคยเป็นรัฐบาลผสมร่วมกันมา คือ คริสเตียนเดโมแครท และ โอคริสต้า พาร์ตี้ ของนายพลและนักเผด็จการชื่อ มานูเอล โอเดรีย พรรคที่สี่คือ อะพริสต้า ซึ่งได้เริ่มก่อตั้งมาตั้งแต่ทศวรรษที่ ๑๙๒๐ และเป็นพรรคที่ "เก่าแก่" เพียงพรรคเดียวเท่านั้น

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๔๑

ในระบบพรรคการเมืองที่ "สับสน" ยิ่งขึ้นไปอีกของอาร์เจ็นตินาและชิลี ก็มีพรรคการเมืองของศตวรรษที่ ๑๙ กับศตวรรษที่ ๒๐ ควบคู่กันไป กลุ่มการเมืองสองกลุ่มใหญ่ในอาร์เจนตินา คือกลุ่มราดิคัล และกลุ่มเพรอนนิสต์นั้น กลุ่มแรกเป็นผลิตผลของปลายศตวรรษที่ ๑๙ และกลุ่มที่สองเริ่มก่อตัวเมื่อตอนหลังสงครามโลกครั้งที่สอง และถ้าจะดูกันตามแบบอุดมการอนุรักษ์นิยมและสังคมนิยมแล้วอาจจะนับได้ว่า กลุ่มแรกพัฒนามาพร้อมกับการก่อตั้งอาร์เจ็นตินายูเนียน (ทศวรรษที่ ๑๘๖๐) และกลุ่มหลังมาเริ่มเอาเมื่อเกิดลัทธิสังคมนิยมระหว่างประเทศตอนก่อนหน้าที่จะเริ่มศตวรรษที่ ๒๐ เพียงเล็กน้อย ก็กต่าง ๆ ซึ่งแตกแยกกันภายในพรรคราดิคัล เดิมเป็นกลุ่มที่ตั้งขึ้นเมื่อสิบกว่าปีมานี้เอง (๑๙๕๗–๑๙๖๓) และเป็นตัวแทนของพรรคการเมืองใหม่ ๆ อีกหลายพรรคในวงการเมือง ชิลีก็ดูเหมือนจะมีแนวพัฒนาที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือ มีสามพรรคการเมืองที่ถือกำเนิดในศตวรรษที่ ๑๙ ได้แก่ พรรคคอนเซอร์เวทีฟ (ทศวรรษที่ ๑๘๓๐) พรรคลิเบอรัล (ทศวรรษที่ ๑๘๒๐) และพรรคราดิคัล (ทศวรรษที่ ๑๘๖๐) พรรคที่มีอิทธิพลมากที่สุดคือ พรรคคริสเตียนเดโมแครท ซึ่งเป็นการพัฒนาในรอบสิบกว่าปีที่แล้วมานี่เอง พรรคการเมืองใหญ่อื่น ๆ อันได้แก่พ้อพพิวล่า ยูเนี่ยน ซึ่งเป็นการรวมตัวกันของพวกโซเชียลิสต์ คอมมิวนิสต์ตลอดจนพรรคเล็กพรรคน้อยอีกหลายพรรค อาจจะนับได้ว่าเริ่มต้นในทศวรรษที่ ๑๙๓๐

การเมืองในประเทศกลุ่มละตินอเมริกันทั้งหมดนั้น จะสามารถอธิบายได้ดีที่สุด ในรูปที่มีระบบพรรคการเมืองหลายพรรค[๔] เนื่องจากความไม่มีเสถียรภาพของระบบการเมืองละตินอเมริกันเกิดขึ้นจากกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่มผลประโยชน์ที่เป็นสถาบัน (ตัวอย่างเช่น กองทัพบก) ดังนั้น จึงไม่เป็นการมองในแง่ดีเกินไป หากจะตราลักษณะของระบบพรรคการเมืองละตินอเมริกันส่วนใหญ่ ว่าเป็นระบบพรรคการเมืองหลายพรรคที่ใช้การได้ดีพอสมควร และจากลักษณะหลายสิ่งหลายอย่างเราก็อาจที่จะคาดคะเนได้ว่า ระบบพรรคการเมืองหลายพรรคในละตินอเมริกายังคงสามารถที่จะดำเนินต่อไปได้ด้วยความสำเร็จ

---

* (๔) John D. Martz, "Dilemma in the Study of Latin American Political Parties, **Journal of Politics**, vol. 26, no. 1 (August 1964), p. 517

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๔๒

การจำแนกชนิดของพรรคการเมืองแบบดั้งเดิม เป็นฝ่ายซ้ายแส่ะฝ่ายขวา ไม่มีประโยชน์อีกต่อไปแล้วสำหรับระบบพรรคการเมืองในกลุ่มประเทศละตินอเมริกัน เพราะมีตัวอย่างเช่น พรรคการเมืองบางพรรค ซึ่งมีความสัมพันธ์แบบถ้อยทีถ้อยอาศัยกับศาสนา แต่กลับเป็นผู้ดำเนินการปฏิรูปที่ดินอย่างรุนแรง และบางพรรคซึ่งเห็นดีเห็นงามกับการลงทุนของสหรัฐอเมริกา กลับเรียกร้องให้เวนคืนอุตสาหกรรมหลักทั้งหมดเป็นของรัฐ นอกจากนี้บางพรรคซึ่งสนับสนุนให้มีการตั้งพรรคคอมมิวนิสต์โดยถูกต้องตามกฎหมาย แต่ก็คัดค้านหลักการสำคัญในการปฏิรูประบบภาษี และตัวอย่างแบบเดียวกันนี้ก็ยังมีอีกมาก ดังนั้น ใครเล่าที่จะเป็นผู้วินิจฉัยว่าพรรคไหนเป็นพรรคฝ่ายซ้าย และพรรคไหนเป็นพรรคฝ่ายขวา? นอกจากนั้นแล้ว การอ้างแต่เพียงฐานะทางสังคมของพรรคการเมือง (ตัวอย่างเช่น กรรมกร–สังคมนิยม, เจ้าที่ดิน–อนุรักษ์นิยม, ศาสนา–คริสเตียนเดโมแครท, สหภาพการค้า–เพรอนนิสต์ และอื่น ๆ เป็นต้น) ก็มิได้มีความหมายเท่าใดนัก หรือจะอ้างแต่เพียงกลุ่มเศรษฐกิจแต่เพียงอย่างเดียวก็เช่นกัน ตัวอย่างเช่น "รัฐเป็นเจ้าของ"– "การค้าเสรี"– มาร์คซิสต์–เดโมแครท เป็นต้น ซึ่งการจำแนกพรรคการเมืองแบบเก่าดังได้กล่าวแล้ว อาจจะไปบดบังมิให้เราเห็นความร่วมมือของศาสนาในการป้องกัน และหลีกเลี่ยงรูปแบบเผด็จการทางการเมืองและทางสถาบัน นอกจากการจำแนกพรรคการเมืองละตินอเมริกันดังกล่าวแล้ว การจำแนกที่แล้วมามักจะมองข้ามปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการอันควรได้รับการพิจารณาด้วย จึงทำให้การวิเคราะห์ระบบพรรคการเมืองละตินอเมริกันมิได้เคลื่อนไหวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งส่วนมากแล้ว นักวิชาการจะจำแนก หรือจัดพรรคการเมืองละตินอเมริกัน เข้าเป็นแบบพรรคการเมืองเผด็จการพรรคเดียว หรือไม่ก็เป็นระบบพรรคการเมืองหลายพรรคที่ขาดเสถียรภาพ ซึ่งการจำแนกด้วยวิธีดังกล่าวนับว่าได้ประโยชน์น้อยมาก

แนวความคิดในเรื่องระบบพรรคการเมืองกับการจำแนกชนิดของพรรคการเมืองนั้น ในที่นี้ใช้คำหลักสองคำ ได้แก่ Party Mobility กับ Party Perception ซึ่งตามแนวความคิดดังกล่าวนั้น พรรคการเมืองจะหมายถึงองค์การอิสระซึ่งพร้อมที่จะกรุยทางเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง ทั้งนี้ โดยเสนอค่านิยมและความเชื่อ ซึ่งเป็นที่รู้จักดีแก่ประชาชนทั่วไป Party Mobility หมายถึงความโน้มน้าวที่พรรคการเมืองจะรวมตัวเป็นพันธมิตรกับพรรคการเมืองอื่นเพียงพรรค

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เดียว หรือหลายพรรค ซึ่งชี้ให้เห็นแนวทางและวิธีได้รับการพิจารณาว่าถูกต้องตามกฎหมาย ในอันที่พรรคการเมืองจะแสวงหาอำนาจและอิทธิพลทางการเมือง โดยการตั้งกฎข้อบังคับเอาเองในฐานะเป็นพรรครัฐบาล เพื่อกีดกันต่อต้านบรรดาผู้แสวงหาอำนาจรายอื่น ๆ ส่วน Party Perception นั้น หมายถึงลักษณะที่พรรคการเมืองมองปัญหาทางสังคมตลอดจนการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ซึ่งเป็นการชี้ให้เห็นค่านิยมที่ติดมากับพรรคการเมืองตลอดจนธรรมชาติทั่วไปของความผูกพันที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองและสังคม รวมทั้งความแน่นอนแห่งเป้าหมายที่กำหนดสำหรับสังคมทั้งหมด

ภายใต้การจำแนกแบบ Party Mobility (ความเคลื่อนไหว) นั้น มีพรรคการเมืองอยู่ ๓ ประเภท ซึ่งโลดแล่นอยู่ภายในขอบเขตของระบบการเมืองใดระบบการเมืองหนึ่ง พรรคการเมืองทั้ง ๓ แบบนี้ ก็ได้แก่

1. **Aggregator Party**
2. **Resistor Party**
3. **Isolator Party**

ส่วนภายใต้การจำแนกแบบ Party Perception (การจินตนา) นั้น เราก็จัดกลุ่มได้เป็น ๓ กลุ่ม เช่นกัน ได้แก่

1. **Preservator Party**
2. **Innovator Party**
3. **Rejector Party**

Aggregator (ตัวประสาน) เป็นพรรคการเมืองแบบที่ยืดหยุ่นที่สุดและปรับตัวได้อย่างง่ายดาย ตลอดจนวางตัวได้อย่างสะดวกสบายในกลุ่มพันธมิตรแบบหละหลวมและไม่มีพิธีรีตอง ในด้านความสัมพันธ์ที่มีต่อพรรคการเมืองอื่น ๆ นั้น พรรคการเมืองแบบนี้เต็มใจและกระตือรือร้นที่จะเพิ่มพูนความร่วมมือกับ "พรรคอื่น" พรรคการเมืองแบบนี้ มองเห็นความสำคัญของการเชื่อมกลุ่มต่าง ๆ ทางการเมืองเข้าด้วยกัน จนกระทั่งถึงจุดที่ได้รับความสนับสนุนอย่างกว้างขวางเพียงพอจากทุก ๆ กลุ่มในสังคมนั้น นอกจากนั้น พรรคการเมืองแบบนี้ยังถูก

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๔๔

กำหนดให้สร้างความร่วมมือกับพรรคการเมืองอื่น ๆ อย่างเต็มที่ เพื่อที่ตนจะได้ครอบครองอำนาจทางการเมืองบางส่วนซึ่งมีอยู่น้อยมากอีกด้วย

Resistor (ตัวต่อต้าน) เป็นพรรคการเมืองที่มีความสามารถค่อนข้างสูง มีความระมัดระวังอย่างยิ่งในการกำหนดนโยบายและการปฏิบัติ เป็นพรรคที่ได้รับความแข็งแกร่งมาจากการปฏิบัติตนในลักษณะที่เป็นอิสระ และโดยปกติมักจะปฏิเสธความผูกพันต่าง ๆ ซึ่งสงสัยว่าจะมาจากการจัดการแบบพรรคการเมืองห้ลายพรรค พรรคนี้มองการแลกเปลี่ยนระหว่างพรรคการเมืองว่า เป็นสิ่งที่จะทำให้หย่อนสมรรถภาพ ในการแสวงหาอำนาจด้วยตนเอง พรรคนี้เห็นว่า เป็นการยากที่จะดัดแปลงวิธีที่ตนใช้ในการแสวงหาอำนาจให้เข้ากับวิธีที่บรรดาพรรคการเมืองอื่น ๆ ใช้กันได้ และสุดท้าย พรรคการเมืองแบบนี้จะต่อต้านข้อกำหนดในความตกลงระหว่างพรรคการเมืองทุกอย่าง

Isolator (ตัวโดดเดี่ยว) เป็นพรรคการเมืองประเภท "บุคคลภายนอก" ทั้งโดยความจำใจและโดยความเต็มใจ พรรคการเมืองแบบนี้ไม่สามารถเดินร่วมทางกับบรรดาคู่แข่งขันทางการเมืองของตนได้เลย และจะพยายามหลีกเลี่ยงการออมชอมกันในระหว่างพรรคการเมือง ตลอดจนไม่ชอบลักษณะต่าง ๆ ของการเจรจาและการต่อรองทางการเมือง พรรคนี้ชอบการโต้แย้งและเผชิญหน้า ตลอดจนการตั้งตนเป็นฝ่ายค้านเสมอ

Preservator (ตัวอภิบาล) เป็นพรรคการเมืองแบบที่ต่อต้านการเปลี่ยนแปลงสังคมแบบถอนรากถอนโคน และยืนหยัดชีวิตการเมืองของตนอยู่กับสถาบันและความสัมพันธ์ทางเศรษฐสังคมที่มีอยู่ พรรคแบบนี้จะไม่ไว้วางใจต่อการปรับปรุงรูปแบบทางสังคมใด ๆ ทั้งสิ้น แต่จะสนับสนุนการจัดสรรแบ่งปันสินค้าและบริการโดยทั่วถึง

Innovator (ตัวเปลี่ยนแปลง) เป็นพรรคการเมืองแบบที่ใช้วิธีทางวิทยาศาสตร์สมัยใหม่ เพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐสังคม พรรคการเมืองแบบนี้เต็มใจอย่างยิ่งที่จะทดลองใช้สูตรทางการเมืองหลาย ๆ แบบด้วยกัน และไม่ผูกพันตนเองเข้ากับความคิดเห็นแบบเด็ดขาดจนเกินไปนัก แต่จะโน้มตนเองไปหาความฉุกละหุกทางการเมืองในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งในอันที่จะแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคต่าง ๆ ในทางเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกัน ก็จะพยายามที่จะแสวงหาแหล่งผลประโยชน์ที่ใหญ่ที่สุดเท่าที่จะทำได้

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

Rejector (**ตัวบอกบัด**) เป็นพรรคการเมืองที่ไม่ยอมรับหลักการมูลฐานใด ๆของ พรรคการเมืองอื่น และมองเห็นว่าการปรับตัวทางสังคมเป็นสิ่งที่จะนำมาใช้ไม่ได้กับการปรับปรุงโครงสร้างสถาบันต่างๆ ของสังคม และด้วยความระแวงต่อวิธีแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมของนักปฏิรูป พรรคการเมืองชนิดนี้จึงชอบที่จะแสวงหาทางออกด้วยมาตรการต่าง ๆ ซึ่งไม่เป็นที่ยอมรับกันง่าย ๆ ในหมู่กลุ่มผลประโยชน์ของสังคม

สำหรับการจำแนกชนิดของพรรคการเมืองแบบเพอร์เซ็พชั่นนั้น ไม่ควรนำมาสับสนปนเปกับการจำแนกแบบดั้งเดิมที่แบ่งพรรคการเมืองออกเป็น ซ้าย – ขวา – กลาง การจำแนกแบบใหม่นี้มิได้อธิบายความเป็น ซ้าย – ขวา – กลาง ตามที่ได้ประกาศไว้ในธรรมนูญของพรรค แต่จะอธิบายความสามารถและหรือความเต็มใจของพรรคการเมือง ในอันที่จะก่อปฏิกริยาโต้ตอบต่อภาวะเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐสังคม ซึ่งมีผลกระทบกระเทือนต่อระบบการเมือง

พรรคการเมืองใดก็ตาม ที่จัดเข้าในการจำแนกแบบ ซ้าย – ขวา – กลาง ได้ ก็อาจที่จะจัดเข้าไว้เป็นหนึ่งในการจำแนกแบบเพอร์เซ็พชั่นได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น พรรคฝ่ายซ้ายชนิดเดียวกันอาจจะเป็นได้ทั้งอินโนเวเต้อร์ หรือ พรีเซอร์เวเต้อร์ พรรคฝ่ายขวาก็อาจเป็นรีเจ็คเต้อร์ได้ นอกจากนี้แล้ว พรรคทั้งสองแบบดังกล่าว ยังอาจที่จะจัดเข้าเป็นหนึ่งในสามแบบของการจำแนกชนิดโมบิลิตี้ได้อีก

คำว่าแอ็กกรีเกเต้อร์ที่ใช้ในที่นี้ จำกัดแค่บางรูปแบบของการต่อรอง พันธมิตร หรือรัฐบาลผสม ร่วมกับบรรดาพรรคการเมืองอื่น ๆ และไม่จำเป็นที่จะต้องหมายถึง การกระทำในรูปของการร่วมมือระหว่างชนชั้นต่าง ๆ ตลอดจนกลุ่มผลประโยชน์ในสังคม ที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยวิถีทางของพรรคการเมือง

ในสภาพปกติของระบบพรรคการเมืองหลายพรรคในละตินอเมริกานั้น เป็นการง่ายที่จะเอาชนะการเลือกตั้งได้โดยการรวมตัวกับพรรคการเมืองอื่น ๆ ทั้งนี้เนื่องจากพรรคการเมืองทั้งหมดต้องการที่จะปลุกระดมประชากรให้ทั่วถึง และการร่วมมือกับพรรคอื่น ๆ เป็นหนทางฉลาดสำหรับที่จะเชื่อมส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน ในขณะเดียวกัน ต่างก็เชื่อว่าพรรคการเมือง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๔๖

ซึ่งมีคนอื่นมาร่วมด้วยนั้น ก็จะต้องมีความสำคัญในด้านการเลือกตั้งด้วยไม่มากก็น้อย ดังนั้นการร่วมมือหรือแอ๊กกรีเกทกับพรรคอื่น ๆ ก็จะก่อให้เกิดการแอ๊กกรีเกทในลักษณะที่กว้างขวางและขยายตัวขึ้นไปอีกในทั่วทั้งสังคม สิ่งนี้ดูเหมือนจะเป็นความจริงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบพรรคการเมืองหลายพรรค ซึ่งถ้าหากพรรคการเมืองหนึ่งมิได้เคลื่อนไหวในทางที่จะแอ๊กกรีเกทกับผู้ใดแล้ว พรรคอื่น ๆ ต่างก็จะพยายามดิ้นรนที่จะรักษาไว้หรือได้มาซึ่งอำนาจแบบตัวใครตัวมัน

ในระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีความพยายามในอันที่จะจำแนกชนิดของพรรคการเมืองในละตินอเมริกา โดยใช้วิธีโมบิลิตี้-เพอร์เซ็พชัน กล่าวคือ มองปฏิกริยาภายในระบบพรรคการเมือง แล้วจำแนกปฏิกริยาภายในพรรคการเมืองเหล่านั้นเข้าเป็นชนิดโมบิลิตี้ หรือเพอร์เซ็พชั่น ซึ่งวิธีนี้ใช้ได้ผลมากในการทำนายแนวโน้มแห่งอำนาจ ตลอดจนความมีเสถียรภาพภายในระบบการเมือง

เนื่องจากเรื่องราวทางการเมือง และอุดมการในละตินอเมริกาเป็นที่เข้าใจกันมากขึ้นในปัจจุบันบรรดาพรรคการเมือง จึงพยายามที่จะหลีกเลี่ยงปัญหาทางอุดมการอันยุ่งเหยิง และหันเข้าหาวิธีแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยการเลือกตั้ง และการรวมตัวกันเพื่อชัยชนะทางการเลือกตั้งแทน พรรคการเมืองใหญ่ ๆ จะทำการแข่งขันกันเพื่อให้ได้สิ่งที่ตนมีความรู้สึกว่าเป็นแอ๊กกรีเกเต้อร์-อินโนเวเต้อร์ ซึ่งจะเป็นที่รวมของคะแนนเสียงจำนวนมากมายทั้งในปัจจุบันและอนาคต ความโน้มน้าวไปสู่ "ศูนย์กลาง" ของวงการเมืองนั้นปรากฏว่ามีความแข็งเกร่งในระบบหลายพรรคพอ ๆ กับในระบบสองพรรคทีเดียว เมื่อชนชั้นเจ้าของที่ดินค่อย ๆ อ่อนกำลังลงและกรรมกรในเมืองและชนบทค่อย ๆ แข็งเกร่งขึ้น (แม้จะเป็นไปอย่างช้า ๆ) สภาพเศรษฐกิจดีขึ้นและบรรดากลุ่มชนชั้นกลางก็กลายเป็นกลุ่มที่ควรเข้าหาเพื่อแสวงหาความสนับสนุน

ดังนั้น จึงเป็นสิ่งน่าสนใจที่จะทราบถึงวิธีที่บรรดาพรรคการเมืองได้เปลี่ยนแปลงลักษณะโมบิลิตี้-เพอร์เซ็พชัน ของตน ในขณะที่มีการแย่งชิงอำนาจการเมืองโดยใช้วิธีโมบิลิตี้-เพอร์เซ็พชั่นกันมากขึ้นนั้น พรรคการเมืองแบบแอ๊กกรีเกเต้อร์-อินโนเวเต้อร์ จะได้รับโอกาสดีที่สุดในการได้มาซึ่งอิทธิพลทางการเมืองที่ยังหลงเหลืออยู่ พรรคการเมืองซึ่งเคลื่อนตัวไปสู่ฐานะแบบแอ๊กกรีเกเต้อร์-อินโนเวเต้อร์ ต้องเผชิญกับความเป็นไปได้ในการครอบครองอำนาจ ความเป็นพรรคฝ่ายค้านสำคัญ หรือแม้แต่การเผชิญหน้ากับการแทรกซึมของพรรคแบบแอ๊กกรีเก-เต้อร์-อินโนเวเต้อร์ที่ใหญ่โตกว่าและมีประสิทธิภาพมากกว่าด้วย

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๔๗

ความสามารถในอันที่จะบรรลุและครอบครองอำนาจ กับความสำเร็จในการก้าวไปเป็นพรรคการเมืองแบบแอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์ นั้น มีความสัมพันธ์กันอยู่บ้าง ทั้งนี้ เมื่อปรากฏว่าพรรคการเมืองหนึ่งเป็นแอ๊กกรีเกเต้อร์ตามลักษณะโมบิลิตี้ของตนแล้ว โดยปกติพรรคการเมืองนั้นก็จะมีข้อผูกมัดที่จะเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางแบบเพอร์เซ็พชั่นของอินโนเวทีฟยิ่งขึ้น ทั้งนี้โดยการร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับพรรคการเมืองอื่น ๆ และในขณะเดียวกัน ก็อาจจะมีพรรคการเมืองหนึ่งซึ่งเป็นอินโนเวเต้อร์ก่อนแล้วค่อย ๆ ยอมรับความผูกพันภายนอกพรรคด้วยความสบายใจมากยิ่งขึ้น ดังนั้นจึงเป็นการเริ่มก้าวไปสู่ความเป็นแอ๊กกรีเกเต้อร์แล้ว

เมื่อพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง ต้องการที่จะได้มาซึ่งอำนาจในการจัดตั้งรัฐบาลก็เป็นสิ่งจำเป็นที่พรรคการเมืองนั้น จะต้องเป็นแอ๊กกรีเกเต้อร์หรืออินโนเวเต้อร์เสียก่อน สภาพหรือฐานะแบบอื่น ๆ อย่างเช่น รีซิสเตอร์–พรีเซอร์เวเต้อร์ หรือ ไอโซเลเต้อร์–รีเจ็คเต้อร์ รู้สึกว่าจะถูกกันออกไปจากวิถีแห่งอำนาจจนสุดเอื้อม ซึ่งพรรคการเมืองดังกล่าวแล้ว บางทีอาจจะต้องเปลี่ยนแปลงลักษณะโมบิลิตี้ -เพอร์เซ็พชั่นของตนเสียบ้าง ทั้งนี้เพื่อเป็นการท้าทายพรรคการเมืองที่อยู่ในอำนาจ พรรคการเมืองเหล่านี้ อาจจะมีอายุอยู่ได้ยาวนานแม้จะต้องประสบกับความอ่อนแอต่าง ๆ แต่พอเมื่อพรรคการเมืองเหล่านี้ทำการณรงค์เพื่อไปสู่อำนาจ ก็ดูเหมือนเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องเคลื่อนตัวไปสู่บางรูปแบบของแอ๊กกรีเกเต้อร์หรือไม่ก็อินโนเวเต้อร์เสียก่อน

ในทำนองตรงข้าม บรรดาพรรคการเมืองซึ่งคงลักษณะแบบพรีเซอร์เวเต้อร์หรือรีเจ็คเต้อร์และมิได้ปรับเพอร์เซ็พชั่นของตนไปสู่ความคิดแบบอินโนเวทีฟ โดยปกติแล้ว จะยังคงอยู่ในประเภทที่ไม่มีการแอ๊กกรีเกท กล่าวคือเป็นพวกรีซิสเต้อร์ หรือไอโซเลเต้อร์ และถ้าหากปัจจัยต่าง ๆ ทางด้านโมบิลิตี้ของพรรคการเมืองเหล่านี้ มีเพียงพอที่จะแอ๊กกรีเกทแล้ว ก็อาจจำเป็นที่จะต้องเคลื่อนตัวไปสู่อินโนเวเต้อร์ และในขณะเดียวกัน พรรคการเมืองซึ่งเปลี่ยนแปลงเพอร์เซ็พชั่นของตนไปเป็นอินโนเวเต้อร์ในครั้งแรกแล้ว โดยปกติก็พร้อมเสมอที่จะเป็นพันธมิตรกับบุคคลภายนอกที่คอยจังหวะอยู่แล้ว

ในขณะที่พรรคการเมืองทำการแอ๊กกรีเกทและอินโนเวทนั้น จะมีแนวโน้มที่จะนำอุปนิสัยในการออมชอมมาใช้ ซึ่งอันนี้จะเป็นการเพิ่มความสอดคล้องและความสามัคคีภายใน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๔๘

พรรคยิ่งขึ้น และลดความต้องการที่จะเผชิญหน้าลง ที่แตกต่างออกไปจากพรรคการเมืองแบบแอ๊กกรีเกเต้อร์–พรีเซอร์เวเต้อร์และแอ๊กกรีเกเตอร์–รีเจ๊คเต้อร์ ได้แก่ การรวมตัวแบบแอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์ ซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนการแผ่ขยายอันต่อเนื่องของส่วนต่าง ๆ ที่ผูกพันกันในทางอุดมการ ซึ่งจะก่อให้เกิดความหวังในการเป็นเสียงข้างมากต่อไป สำหรับสองชนิดแรกนั้นพอใจอยู่กับการยึดถืออำนาจบางอย่างโดยผ่านทางเสียงข้างน้อยที่สำคัญ การแสวงหาความสอดคล้องอันต่อเนื่อง จะทำให้พรรคการเมืองแบบแอ๊กกรีเต้อร์–อินโนเวเต้อร์ต้องตกอยู่ภายใต้ความกดดันและความขัดแย้งภายใน ลักษณะภายในอันนี้ เป็นการปรับตัวไปสู่สิ่งแวดล้อมทางการเมืองที่บรรดาผู้นำของตนได้ชี้แนะไว้ และถ้าหากการรวมตัวแบบแอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์เกิดแตกหักขึ้นแล้ว ก็จะทำนายได้ว่า บรรดาพรรคการเมืองที่เกี่ยวข้อง จะได้รับประสพการณ์อันมีค่ายิ่งจากการเป็นพันธมิตรร่วมดังกล่าว และจะตั้งต้นแสวงหาการออมชอมทางการเมืองใหม่ต่อไป

เม็กซิโก

เม็กซิโก เป็นประเทศที่มีระบบการเมืองแบบพรรคใหญ่พรรคเดียว (one-party dominated) ซึ่งแม้จะยังมิได้สถาปนาพรรคการเมืองที่พอจะเป็นคู่แข่งจัดตั้งรัฐบาลแทนได้ แต่ก็นับได้ว่าเป็นระบบการเมืองที่มีเสถียรภาพพอสมควร และพรรค RRI ก็สามารถจัดจำแนกเข้าไว้ในจำพวก แอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์ได้ แต่สำหรับพรรค PAN (จนกระทั่งเมื่อเร็วๆ นี้) ยังไม่แสดงให้เห็นความเต็มใจที่จะแอ๊กกรีเกทหรืออินโนเวทเลยแม้แต่น้อย และเกือบจะตลอดเวลาก็ยังคงธำรงความเป็นรีซิสเต้อร์–พรีเซอร์เวเต้อร์อยู่[๕] อย่างไรก็ดีพรรค PRI ก็เริ่มค่อย ๆ อ่อนไหวมาก ขึ้นต่อคำกล่าวหาว่าเป็น "เผด็จการพรรคเดียว" จึงได้พยายามที่จะทาบทามและออมชอมกับพรรค PAN โดยจะเห็นได้จากการให้สิ่งตอบแทนทางด้านตำแหน่งหน้าที่ในรัฐบาล และ

---

(๕) ผู้สนับสนุนพรรค PAN ได้แก่ "ตระกูลผู้มั่งคั่งเก่า ๆ คนร่ำรวยบางประเภท ชนชั้นกลางจำนวนมาก และบางกลุ่มของชาวนาและพวกช่างศิลปะ ผู้ซึ่งมีความระแวงต่อการโฆษณาชวนเชื่อของศาสนา" Kenneth F. Johnson, "Ideological Correlates of Right Wing Political Alienation in Mexico", A P S R, v. 59, no. 3 (September 1965), P. 659

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

โดยการออกกฎหมายเลือกตั้งให้ผู้แทนของพรรค PAN มีโอกาสได้มีที่นั่งในสภาผู้แทนราษฎร จำนวน ๒๐ ที่นั่ง สำหรับคะแนนเสียงที่ได้มากกว่าร้อยละ ๒.๕ ของคะแนนเสียงทั้งหมด (ซึ่งโดยปกติแล้ว คะแนนเสียงเพียงเท่านั้นไม่สามารถที่จะชนะการเลือกตั้งได้ไม่ว่าในเขตเลือกตั้งใด) ในทางตอบแทนพรรค PRI ก็หวังไว้ว่า ทางพรรค PAN จะตอบสนองโดยการยอมรับคุณลักษณะมูลฐานของประชาธิปไตยแบบเม็กซิกัน ปัจจุบัน ในฐานะที่เป็นพรรคการเมืองแบบรีซิสเต้อร์–พรีเซอร์เวเต้อร์ พรรค PAN รู้สึกว่าจะได้รับการเชื้อเชิญและยั่วยวนให้ทำการแอ๊กกรีเกท (ในรูปของการได้รับตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ในรัฐบาล) ซึ่งจะหมายความว่า อาจมีการเคลื่อนไหวไปสู่ความเป็นแอ๊กกรีเกเต้อร์–พรีเซอร์เวเต้อร์มากขึ้น ซึ่งจากที่นั้น (หาก PAN ปรับตัวเข้ากับเป้าหมายของ "ปฏิวัติเม็กซิกัน" แล้ว) ก็จะยืนให้ดูดกลืนโดยพรรค PRI อย่างแน่นอน พรรค PAN ได้แสดงให้เห็นหลักฐานของการต่อต้านการเคลื่อนไหวในรูปนี้ และโดยทั่วไปก็ยังคงสภาพเป็นรีซิสเต้อร์–พรีเซอร์เวเต้อร์อยู่ ซึ่งในฐานะเช่นนั้น เป็นการปลอดภัยดี แต่ทว่าปราศจากอำนาจ ในทางตรงข้ามพรรค PAN อาจเลือกที่จะอินโนเวท ความคิดเห็นด้านนโยบายของตนเสียก่อน และเมื่อได้แสดงออกซึ่งร่องรอยแห่งการที่จะอินโนเวทแล้ว ก็จะอยู่ในฐานะที่จะเข้าไปในข่ายอิทธิพลของ PRI ได้ง่ายเข้า ณ จุดนี้ PAN ก็อาจจะท้าทาย PRI อย่างได้ผล หรือไม่ก็ถูกดูดกลืนไปเลย

ปัญหาที่กลืนไม่เข้าคายไม่ออกของพรรค PRI มีอยู่ว่า ในขณะเดียวกับที่ตนกำลังค้นหาพรรคการเมืองซึ่งเป็น "ฝ่ายค้านที่จงรักภักดี" ก็ได้ทำการชู่เข็ญที่จะดูดกลืนพรรค PAN ไปด้วย หรือไม่ก็ธำรงความเป็นรีซิสเต้อร์–พรีเซอร์เวเต้อร์ไว้ ซึ่งย่อมจะหมายความว่า จะไม่มีฝ่ายค้านอย่างแท้จริง และจะต้องกลับไปสู่สภาพที่ถูกกล่าวหาว่าเป็น "เผด็จการ" ตามเดิมในอดีตที่ผ่านมา พรรค UNS ได้ทำตัวเสมือนเป็นผู้แทนชั้นนำของไอโซเลเต้อร์–รีเจ็คเต้อร์ในเม็กซิโก แต่ในทางตรงข้ามนั้นพรรค PAN ได้แสดงให้เห็นถึงความล่าช้าในการพัฒนาเพอร์เซ็พชั่นของตน ไปสู่ความคิดแบบอินโนเวทีฟ ตลอดจนการที่ต้องยอมรับโครงการต่าง ๆ ของพรรค PRI ซึ่งตนได้เคยปฏิเสธตลอดมา

พรรค PPS ยังคงมีเสียงสนับสนุนเพียงเล็กน้อยในวงการเลือกตั้งของเม็กซิโก ในการแข่งขันชิงตำแหน่งประธานาธิบดีสามครั้งหลังที่ผ่านมา พรรคนี้มิได้ส่งผู้แทนของตนเข้า

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๕๐

สมัครแข่งขัน แต่ได้สนับสนุนผู้สมัครของพรรค PRI และตนเองได้ส่งผู้สมัครเข้าแข่งขันในรัฐสภา พรรคนี้ได้แสดงให้เห็นความโน้มน้าวที่เพิ่มขึ้นในทางให้การสนับสนุนนโยบายภายในและนโยบายระหว่างประเทศของ PRI และในฐานะที่เป็นแอ๊กกรีเกเต้อร์–รีเจ็คเต้อร์ พรรค PPS ได้สร้างพันธมิตรกับพรรครีเจ็คเต้อร์อื่น ๆ ซึ่งมีสมาชิกที่เพิกเฉย และต่อต้านรัฐบาลเป็นอย่างมาก สำหรับพรรค PPS แล้ว มีทางเลือกอันไม่น่าสบอารมณ์อยู่สองทางด้วยกัน คือ จากฐานะความเป็นแอ๊กกรีเกเต้อร์–รีเจ็คเต้อร์ พรรคนี้ก็อาจจะเคลื่อนตัวไปทางอินโนเวเต้อร์แล้วมีแนวโน้มที่จะถูกดูดกลืน หรือมุ่งไปสู่ฐานะรีซิสเต้อร์–รีเจ็คเตอร์ ซึ่งมีโอกาสน้อยที่จะได้เข้าเป็นส่วนสำคัญในระบบการเมือง การดูดกลืนโดย PRI เป็นทางเลือกของประธานาธิบดีคนก่อนคือ ลอมบาร์โด โทเลดาโน่ ในอันที่จะโน้มเข้าหานโยบายของพรรค PRI มากขึ้น และนับแต่ปี ๑๙๖๑ เป็นต้นมา บรรดากลุ่มต่าง ๆ ของ PPS ต่างพากันไม่สบอารมณ์ต่อการปรับตัวเข้าหากันระหว่าง PPS กับ PRI จึงเลิกล้มพรรคการเมืองของตนเพื่อที่จะก่อตั้งกลุ่มรีเจ็คเต้อร์เล็ก ๆ ขึ้นใหม่

เปรู

ภายในระบบการเมืองของเปรูนั้น พรรค AP อุบัติขึ้นมาในฐานะเป็นแอ๊กกรีเก-เต้อร์–อินโนเวเต้อร์ รัฐบาลปราโด้ ซึ่งพรรค MDP เป็นตัวแทนอยู่นั้นเป็นแบบแอ๊กกรีเก-เต้อร์ ส่วนพรรคอะพริสต้า (APRA) นั้นได้ร่วมมือเป็นครั้งคราวกับรัฐบาลและธำรงไว้ซึ่งฐานะความเป็นแอ๊กกรีเกเต้อร์รีเจ็คเต้อร์ การแอ๊กกรีเกทระหว่าง MDP กับ อะพริสต้าไม่ยั่งยืนและไม่มีพรรคใดกระทำการอินโนเวทอย่างมั่นคง อันนี้ บางทีอาจจะเป็นเพราะลักษณะธรรมชาติอันไม่ค่อยจะยืดหยุ่นนักของปราโด้ ตลอดจนเพอร์เซ็พชั่นทางการเมืองของ MDP ทั้งนี้เนื่องจากปรากฏว่า พรรคอะพริสต้า (หลังจากที่ได้คัดค้านอย่างหัวชนฝา) ก็พร้อมที่จะแอ๊กกรีเกทกับพรรคอินโนเวเต้อร์ อย่างแท้จริง

พรรคสำคัญพรรคที่สี่ คือ UNO (โอดริสต้า) ซึ่งเป็นพรรคแบบแอ๊กกรีเกเต้อร์–พรีเซอร์เวเต้อร์ พรรคนี้เคยเป็นพันธมิตรกับอะพริสต้า ตั้งแต่การเลือกตั้งเมื่อปี ๑๙๖๓ อย่างไรก็ดี ในขณะที่พรรคอะพริสต้าสนิทสนมกับพรรค AP และพรรคคริสเตียนเดโมแครทมากขึ้น

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

พรรคโอดริสต้าก็จำใจต้องเคลื่อนตัวไปสู่ฐานะรีซิสเต้อร์–พรีเซอร์เวเต้อร์ ความหัวแข็งของพรรคโอดริสต้า อาจจะเกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริงที่ว่า ระยะหลังปี ๑๙๖๓ นั้น พันธมิตรระหว่างอะพริสต้า – โอดริสต้า มิได้อยู่บนพื้นฐานของทัศนคติแบบออมชอมกันอย่างแท้จริง พรรคอะพริสต้าได้วิวัฒนาการไปสู่ฐานะแอ็กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์ นับแต่นั้นเป็นต้นมา Haya de la tarre มิได้กล่าวถึงความจำเป็นของการปฏิวัติสังคมในเปรู แต่กลับไปมองเห็นโอกาสที่จะทำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากเบื้องบน ในระหว่างบรรดาผู้นำของพรรคอะพริสต้านั้น การกระจายรายได้อย่างทันทีทันใดได้รับการเน้นหนักเป็นความสำคัญอันดับสอง ทั้งนี้เพื่อเป็นการตอบสนองต่อความจำเป็นในการสะสมเงินทองและการลงทุนที่มาควบคู่กัน

สำหรับพรรค AP นั้น ปรากฏเป็นแบบแอ็กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์ เพียงพอที่จะออมชอมความแตกต่างใด ๆ ให้เข้ากับพรรคอะพริสต้าได้ ทั้งนี้การที่จะมีความสอดคล้องหรือเห็นพ้องต้องกันระหว่างพรรคการเมืองของเปรูที่มีอำนาจมากที่สุดสองพรรคหรือไม่ และการที่พรรคอะพริสต้าจะยังคงเป็นพลังฝ่ายค้านที่สำคัญอยู่ต่อไปหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับความโน้มน้าวของกองทัพทหารเปรู ในอันที่จะกลับเข้าสู่การมีส่วนร่วมในระบบประชาธิปไตย โดยผ่านทางระบบพรรคการเมืองที่มีอยู่หรือไม่ เป็นอย่างมาก

บราซิล

กิจกรรมทางการเมืองที่ผ่านมาของบราซิล ตกอยู่ในระยะที่เรียกว่าเต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ดี โดยประวัติศาสตร์ที่ผ่านมา ในบรรดาพรรคการเมืองใหญ่สามพรรคของบราซิลนั้น ไม่มีแม้แต่พรรคเดียวที่เป็นแอ็กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์ อย่างถาวร รัฐบาลพรรค PSD ของคูบิ๊ทเช็ค โดยหลักใหญ่ ๆ แล้วเป็นแบบแอ็กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์ ซึ่งเป็นพันธมิตรทั้งในรูปการเลือกตั้งและการบริหารกับพรรค PTB ซึ่งจากตำแหน่งต่าง ๆ ในพันธมิตรนี้เองที่รองประธานาธิบดีกูลาร์ต ก้าวขึ้นมาสู่อำนาจ อย่างไรก็ดี ทั้งรัฐบาล UDN ของคัวโดรสและรัฐบาล PTB ของกูลาร์ต ภายหลังการลาออกของคัวโดรส (ซึ่งแม้ว่าแต่ละพรรคจะเริ่มต้นเป็นแอ็กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์บ้างแล้ว) ก็ได้กลายเป็นแอ็กกรีเกเต้อร์–รีเจ็ค-

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๕๒

เต้อร์ไป และได้มีผู้เตาว่า คัวโดรสจะต้องพบจุดจบโดยการโค่นล้มทางทหาร ถ้าหากมิได้ยึดแนวความคิดแบบรีเจ็คเต้อร์มากขึ้นในฐานะรองประธานาธิบดี

ประวัติศาสตร์พรรคการเมืองของบราซิลที่แล้วมา ได้ส่อให้เห็นความขัดกับผู้นำด้วยบุคคลิกภาพ โดยที่บรรดาพรรคการเมืองมิได้จัดหาองค์การอันเหนียวแน่นและพร้อมที่จะปฏิบัติตนอย่างสอดคล้องกับภาวะผู้นำ ตำแหน่งประธานาธิบดีของคัวโดรสและกูลาร์ต ได้ชี้ให้เห็นความอ้างว้างภายในวงงานของฝ่ายบริหาร ซึ่งอันนี้อาจจะทำให้เรามองเห็นการที่ไม่มีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อการลาออกของคัวโดรส ตลอดจนการถูกขับออกจากตำแหน่งของกูลาร์ต และในขณะที่รัฐบาลทั้งสองชุดยึดเพอร์เซ็พชั่นทางการเมืองชนิดรีเจ็คเต้อร์นั้น พันธมิตรต่าง ๆ ที่เป็นแอ๊ก-กรีเกเต้อร์ทั้งภายในพรรคและระหว่างพรรคก็หายสาปสูญไป ปล่อยให้พรรคการเมืองชาตาขาด (decapitated) สองพรรคต้องถูกข่มขืนโดยฝ่ายทหาร [๖] พร้อมกับการหลุดจากตำแหน่งของประธานาธิบดีคูบิ๊ทเช็ค แห่งพรรค PSD วัฏจักร์ก็เวียนไปครบรอบพอดี

พรรคอารีน่า และพรรคโมเด็น ซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่ตั้งขึ้นใหม่และได้รับการสนับสนุนจากทหาร และเป็นการตอบสนองต่อความเป็นศูนยากาศทางอำนาจของพรรคการเมืองบราซิลด้วยอย่างไรก็ดี ถ้าหากปราศจากซึ่งองค์การพรรคการเมืองมวลชน และถ้าหากประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองเพียงเล็กน้อย พรรคเหล่านี้ก็อาจจะยึดเพอร์เซ็พชั่นแบบพรีเซอร์เวเต้อร์ซึ่งอาจจะธำรงไว้ซึ่งประชาคมทางการเมืองของบราซิลได้ โดยที่ปราศจากพรรคการเมืองแบบอินโนเวเต้อร์ ซึ่งมีมวลชนเป็นฐานรองรับ

---

(๖) ความไม่ลงรอยกันทางอุดมการณ์ของฝ่ายขวา ส่อให้เห็นความรุนแรงในนครใหญ่ ๆ ซึ่งมีอิทธิพลเป็นอย่างมากในการผลักดันให้รัฐบาลกูลาร์ตต้องละจากฐานะเดิม คือ ซ้าย กลาง ไปสู่ซ้าย–จัด ในภายหลัง ความไม่ลงรอยกันดังกล่าวนี้ ยังได้ส่งผลต่อไปถึงกองทัพบกอีกด้วยในฐานะที่เป็นหน่วยทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพที่สุดและเป็นตัวแทนของชนชั้นกลางมากที่สุด Helin Jaguarill, "Political Strategies of National Development in Brazil" **Studies in Comparative International Development**, vol. 3, no. 2, 1967–8 (New Brunswick, N.J: Rutgers Univeasity Press), p. 40

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ชิลี

พรรคคริสเตียนเดโมแครทแห่งชิลี เป็นพรรคการเมืองแบบแอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเตอร์ ซึ่งได้รับการสนับสนุนจากมหาชนอย่างกว้างขวาง รวมทั้งเป็นศูนย์กลางทางการเมืองแบบผูกขาดในการเมืองระบบพรรคของชิลีอีกด้วย พรรคนี้มิได้เคลื่อนไหวไปทางศูนย์กลางของรัศมีการเมือง นับเป็นเวลาได้สิบกว่าปีแล้วและยังคงเป็นเช่นนั้นอยู่อย่างมั่นคง พรรคคริสเตียนเดโมแครทได้เคลื่อนตัวจากความเป็นรีซิสเต้อร์ – พรีเซอร์เวเต้อร์ ในกลางทศวรรษที่ ๑๙๕๐ ไปสู่ฐานะรีซิสเต้อร์–อินโนเวเต้อร์ ภายใต้รัฐบาลของอะเล็คซานดรี ในปี ๑๙๖๔ ก็ได้วิวัฒนาการไปทางแอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์ และขณะนั้นเองที่พรรคนี้ได้ก้าวไปสู่ความสำเร็จในการช่วงชิงอำนาจ(๗)

พรรคราดิคัล ซึ่งเดิมเป็นแบบแอ๊กกรีเกเต้อร์นั้น ในการเลือกตั้งประธานาธิบดีเมื่อปี ๑๙๖๔ ได้เปลี่ยนเพอร์เซ็พชั่นเป็นพรีเซอร์เวเต้อร์ และในปี ๑๙๗๐ ก็ได้พยายามที่จะแอ๊กกรีเกทกับพรรคสำคัญอื่น ๆ อีกครั้งหนึ่ง พรรคลิเบอรัลและพรรคคอนเซอร์เวทีฟ ซึ่งแรกเริ่มเดิมทีเป็นแอ๊กกรีเต้อร์ – พรีเซอร์เวเต้อร์ ก็ได้เริ่มที่จะยอมรับการทาบทามจากพรรคคริสเตียนเดโมแครท ตั้งแต่ปี ๑๙๖๔ แต่ภายหลังจากที่ได้ถูกกระหน่ำจนอ่อนปวกเปียกจากการเลือกตั้งที่ผ่าน ๆ มา พรรคนี้จึงได้สนับสนุนผู้สมัครชิงตำแหน่งประธานาธิบดีของพรรคคริสเตียนเดโมแครท คือ อียัวโด้ เฟรย ในการเลือกตั้งเมื่อปี ๑๙๖๔ ซึ่งการเคลื่อนไหวเช่นนั้น อาจจะหมายถึงการได้รับตำแหน่งหน้าที่ต่าง ๆ ในรัฐบาลเป็นการตอบแทน และนโยบายที่ค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงอย่างช้า ๆ ไปทางอินโนเวเต้อร์ของพรรคคริสเตียนเดโมแครท ซึ่งฝ่ายหลังนั้นเป็นพรรคที่มีสมรรถภาพอย่างสมบูรณ์ การรวมตัวกันเป็นพรรคแห่งชาติ (National Party) ในตอนต้นปี ๑๙๖๖ ของพรรคลิเบอรัล กับพรรคคอนเซอร์เวทีฟ (ซึ่งประสบความสำเร็จยิ่งในการเลือกตั้งรัฐสภาเมื่อปี ๑๙๖๙) ได้แสดงให้เห็นความจริงข้อหนึ่งที่หันเหไปจากข้อเท็จจริงดังได้กล่าวแล้ว

---

(๗) แนวนโยบายแบบแอ๊กกรีเกเต้อร์-อินโนเวเต้อร์ ในระหว่างพวกคริสเตียนเดโมแครทปรากฏชัดขึ้นในระหว่างกลุ่มสมาชิกต่าง ๆ ภายในพรรค ซึ่งจะเห็นได้ดีที่สุดจากการที่พรรคนี้ปฏิเสธที่จะเซ็นเซ่อร์อดีตวุฒิสมาชิกโซเชียลิสต์ ซัลวาดอร์ อัลเยนเด้ ในการเข้าร่วมประชุมองค์การเพื่อความแข็งแกร่งของละตินอเมริกันในฮาวาน่า เมื่อเดือน สิงหาคม ๑๙๖๙ ซึ่งได้ถูกกำหนดให้เจรจากันในเรื่องการสนับสนุนสงครามกองโจร

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๕๔

พรรค UP (โซเชียลิสต์ กับ คอมมิวนิสต์) โดยทั่วไปได้ปฏิบัติตนในฐานะเป็นแอ๊กกรีเกเต้อร์–รีเจ็คเต้อร์ แต่ภาวะการณ์ต่าง ๆ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีของ ซัลวาดอร์ อัลเยนเด้ บังคับให้จำต้องเดินไปทางอินโนเวเต้อร์[๘] ขบวนการเลือกตั้งของพรรคคริสเตียนเดโมแครทเปิดโอกาสให้พรรค UP จัดตั้งรัฐบาลผสม ซึ่งปัจจัยอันนี้นี่เองที่อาจจะก่อให้เกิดการพัฒนาของระบบพรรคการเมืองสองพรรคที่รับผิดชอบ โดยที่แต่ละกลุ่มจะปฏิบัติตนในฐานะเป็นพรรครัฐบาลแบบแอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์

พรรคคริสเตียนเดโมแครทเป็นผู้ไปครอบครองศูนยากาศ ซึ่งถูกปล่อยว่างไว้โดยที่พวกราดิคัลขาดการอินโนเวชั่น เป็นเวลาหลายปีที่พวกราดิคัลทำการแอ๊กกรีเกทโดยง่ายดาย แต่ก็พบว่าเป็นการยากที่จะธำรงนโยบายดั้งเดิมในการอินโนเวชั่น ซึ่งริเริ่มไว้โดยพวกโซเชียลิสต์และพวกคอมมิวนิสต์ ในปี ๑๙๓๗ ได้ พันธมิตรสามแพร่งแบบแอ๊กกรีเกเต้อร์ระหว่างพรรคราดิคัล พรรคลิเบอรัล และพรรคคอนเซอร์เวทีฟของปี ๑๙๖๑ เป็นการดึงเอาพวกราดิคัลไปจากเพอร์เซ็พชั่นแบบอินโนเวเต้อร์ใด ๆ ซึ่งตนได้เคยสนใจมาและปล่อยให้พรรคคริสเตียนเดโมแครทเป็นอิสระในฐานะอินโนเวเต้อร์ซึ่งเคลื่อนตัวไปทางแอ๊กกรีเกเต้อร์

ในสมัยหลังปี ๑๙๖๙ พรรคการเมืองใหญ่ๆ ทั้งหมดได้พยายามที่จะปรับนโยบายของตนเสียใหม่ และพยายามที่จะลดความขัดแย้งภายในพรรคลง อย่างไรก็ดี ความคล่องตัวและความยืดหยุ่นของระบบพรรคการเมืองของชิลี ไม่เคยเป็นที่สังเกตได้อย่างชัดแจ้งขึ้นเลย ตามความเป็นจริงนั้น การรวมตัวกันของพรรคการเมืองได้ท้าทายต่อฐานะ แอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์ของพรรคคริสเตียนเดโมแครทเป็นอย่างมาก และแม้ว่าจะเกิดความยุ่งยากภายในเป็นครั้งคราว แต่พวกโซเชียลิสต์และคอมมิวนิสต์ก็อาจจะดำเนินการปกครองต่อไปได้ ภายใต้ภาวะผู้นำของโซเชียลิสต์และคอมมิวนิสต์แบบปานกลาง รวมทั้งจะพยายามอย่างยิ่งยวดที่จะอินโนเวท–เพอร์เซ็พชั่นของตน สุดท้ายพรรคราดิคัลซึ่งแม้จะมีประเพณีแบบแอ๊กกรีเกเต้อร์ แต่ก็ยังคงถือคุณลักษณะแบบพรีเซอร์เวทีฟ ซึ่งจะจำกัดตนอยู่กับพันธมิตรแบบอินโนเวทีฟ (ระยะยาว) ทั้งนี้ไม่ว่ากับพรรครัฐบาลหรือกลุ่มพรีเซอร์เวเต้อร์ด้วยกัน

---

(๘) Herbert S. Dinerstein, "Soviet Policy in Latin America", APSR, V. 61, No.1 (March 1967), pp. 88 กล่าวว่าพวกคอมมิวนิสต์ให้การสนับสนุนประธานาธิบดีเฟรยมากขึ้น แต่พวกโซเชียลิสต์ ยังแสดงอาการต่อต้านอยู่ นอกจากนั้น ยังเป็นที่น่าสนใจอีกว่าพรรคคอมมิวนิสต์ (ไม่ใช่ โซเชียลิสต์) ได้กล่าวประณามการประชุมเพื่อความแข็งแกร่งที่ฮาวาน่า)

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๕๕

อาร์เจ็นตินา่

พรรคราดิคัล (UCRS) แห่งอาร์เจนตินา่เป็นพรรครัฐบาลที่มีเสียงข้างน้อย นโยบายหลักของพรรคนี้ ได้แก่การสร้างตนให้เป็นพรรคเสียงข้างมาก พรรค UCRP ต้องเผชิญกับปัญหาอันเหนักหน่วงไม่ว่าจะเป็นการแอ๊กกรีเกทกับผู้อื่นซึ่งตนไม่ชอบเลย หรือการเผชิญกับความตกต่ำทางการเมืองของพวกเพรอนนิสต์ ซึ่งเกิดการแตกแยกกันบ่อยครั้งในระหว่างกลุ่ม ซึ่งนิยมการอินโนเวทกับกลุ่มซึ่งสนับสนุนการรีเจ็คชั่น เหตุการณ์ต่าง ๆ นับตั้งแต่การเลือกตั้งเมื่อเดือนมีนาคม ปี ๑๙๖๕ แสดงให้เห็นว่า พรรคเพรอนนิสต้า ซึ่งเป็นพรรคมวลชนที่เหนียวแน่นมีแนวโน้มที่จะอินโนเวทมากกว่าพรรค UCRP (ซึ่งเป็นรีซิสเต้อร์) และยังเริ่มที่จะแอ๊กกรีเกทอีกด้วย

พันธมิตรระหว่างพรรคเพรอนนิสต้า กับพรรค UCRI (และพรรคเล็ก ๆ อื่น) ของปี ๑๙๕๘ และพันธมิตร เพรอนนิสต้า–UCRI–คริสเตียนเดโมแครท (และพรรคเล็กอื่น ๆ) ของปี ๑๙๖๓ แสดงออกอย่างชัดเจนถึงแนวโน้มไปในทางแอ๊กกรีเอชั่น สำหรับพรรคเพรอนนิสต้านั้น เคยมุ่งไปทางด้านแอ๊กกรีเกชั่นกับอินโนเวชั่นแล้วและได้มีอำนาจพอสมควร และความเป็นอินโนเวเต้อร์ของพรรคเพรอนนิสต้านั้น เป็นที่เห็นได้ชัดในระยะก่อนและหลังได้รับชัยชนะทางรัฐสภา เมื่อเดือน มีนาคม ๑๙๖๕ พรรคเพรอนนิสต้า ซึ่งก็เมื่อนในอดีตได้รับการสนับสนุนแบบแอ๊กกรีเกชั่นจากพรรค UCRI พรรค MID ของอาร์ทูโร่ ฟรอนดิซี่ และพรรคคริสเตียนเดโมแครท[๘]

แต่สำหรับพรรครัฐบาลราดิคัลแล้ว ปรากฏว่า ไม่เคยสามารถที่จะแอ๊กกรีเกทได้เลย แม้จะปรากฏร่องรอยแห่งการดิ้นรนเกี่ยวกับเรื่องนี้ภายในพรรคก่อนการรัฐประหารเมื่อปี ๑๙๖๖ พรรคนี้พบตนเองอยู่ในฐานะที่โดดเดี่ยวยิ่งขึ้น เนื่องจากการที่ตนได้ต่อต้านผู้อื่นและกลับต้องจำใจแอ๊กกรีเกทกับพรรคคอนเซอร์เวทีฟ ซึ่งดำเนินพันธมิตรแบบรีซิสเต้อร์–พรีเซอร์เวเต้อร์

ในบรรดากลุ่มพรรคเล็ก ๆ ภายในระบบพรรคการเมืองของอาร์เจ็นตินา่ นั้น พรรคที่มีความสำคัญมากหน่อยอย่างเช่น MID,UCRI และคริสเตียนเดโมแครท โดยหลักแล้ว เป็น

---

(๘) Peter Ranis, "Peronism Without Peron : Ten Years After the Fall (1955-1965), **Journal of Inter-American Studies**, vol. 8, No. 1 (January 1966) pp. 122-128.

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๕๖

แบบแอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์ทั้งสิ้น และได้แสดงออกซึ่งความสามารถค่อนข้างสูงที่จะธำรงไว้ซึ่งความสามัคคีในหมู่พรรคการเมืองของอาร์เจ็นตินา ส่วนพรรคเล็กพรรคน้อยอื่น ๆ ที่เหลือเป็นแบบ ไอโซเลเต้อร์รีเจ็คเต้อร์

กล่าวโดยสรุป ในบรรดาพรรคใหญ่ ๆ นั้น พรรคเพรอนนิสต้า ซึ่งยึดกิจกรรมทางการเมืองแบบทหารเป็นพื้นฐาน นับว่าเป็นพรรคการเมืองที่ได้เปรียบที่สุดในระบบการเมืองของอาร์เจ็นตินา ส่วนพรรคราดิคัลนั้น การที่จะธำรงตนในฐานะเป็นพรรครัฐบาลต่อไปได้นาน ๆ จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงโมบิลิตี้ของตนอย่างมากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในเรื่องที่เกี่ยวกับตำแหน่งหน้าที่ในรัฐบาล ในขณะเดียวกันแนวความคิดแบบรีซีสเต้อร์–อินโนเวเต้อร์โดยทั่วไป ส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศอันออมชอมขึ้นในสังคมอาร์เจ็นตินา ความต่อเนื่องในการแอ๊กกรีเกชั่นของพรรค UCRP ทำให้ขาดการอินโนเวชั่นในระหว่างกลุ่มผู้นำกับองค์การของพรรคการเมือง ระบบพรรคการเมืองที่จำกัดอย่างยิ่งยวดของพวกนี้มีส่วนขัดขวางมิให้เจ้าหน้าที่ทางด้านพัฒนาใหม่ ๆ เกิดขึ้นได้ ความที่รัฐบาลพรรคราดิคัลไม่สามารถแก้ไขปัญหาเงินเฟ้อของอาร์เจ็นตินา ตลอดจนปัญหาทางเศรษฐกิจ และสังคมรวมเข้ากับปัญหาการขัดขวางจากพรรคอื่น ๆ ทำให้ความตึงเครียดในอาร์เจ็นตินาขยายตัวขึ้น อีกทั้งเป็นการเพิ่มความล่อแหลมต่อการแทรกแซงจากทหารของรัฐบาลอิลเลียอีกด้วย ในระยะหลายเดือนก่อนที่จะเกิดรัฐประหารนั้น พรรครัฐบาลราดิคัลทำการถ่วงดุลย์อำนาจกับพรรคคอนเซอร์เวทีฟ ซึ่งมิได้เป็นประโยชน์ต่อการแอ๊กกรีเกชั่นอย่างเต็มที่นักต่อพรรคการเมืองอื่น ๆ ที่มีเพอร์เซ็พชั่นต่างกัน.

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ตารางแสดงการจำแนกชนิดของพรรคการเมือง ในละตินอเมริกา

ประเทศ	พรรค	ชนิด
เม็กซิโก	PRI	แอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์
	PAN	รีซิสเต้อร์–พรีเซอร์เวเต้อร์
	UNS	ไอโซเลเต้อร์–รีเจ็คเต้อร์
	PPS	แอ๊กกรีเกเต้อร์–รีเจ็คเต้อร์
เปรู	AP	แอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์
	MDP	แอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์
	APRA (อะพริสต้า)	แอ๊กกรีเกเต้อร์–รีเจ็คเต้อร์
	UNO (โอดริสต้า)	แอ๊กกรีเกเต้อร์–พรีเซอร์เวเต้อร์
บราซิล	PSD	แอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์
	PTB	แอ๊กกรีเกเต้อร์–รีเจ็คเต้อร์
	UDN	แอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์
ชิลี	คริสเตียนเดโมแครท	แอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์
	ราดิคัล	แอ๊กกรีเกเต้อร์–พรีเซอร์เวเต้อร์
	ลิเบอรัล	แอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์
	คอนเซอร์เวทีพ	แอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์
	UP	แอ๊กกรีเกเต้อร์–รีเจ็คเต้อร์
อาร์เจนตินา	UCRP (ราดิคัล)	รีซิสเต้อร์–พรีเซอร์เวเต้อร์
	เพรอนนิสต้า	แอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเตอร์
	UCRI	แอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์
	คอนเซอร์เวทีฟ	รีซิสเต้อร์–พรีเซอร์เวเต้อร์
	MID	แอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์
	คริสเตียนเดโมแครท	แอ๊กกรีเกเต้อร์–อินโนเวเต้อร์

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๕๘

ด้วยสหภาพรัฐสภาได้กำหนดที่จะประชุมประจำฤดูใบไม้ผลิของสหภาพ ประจำปี ๒๕๑๙ ณ กรุงเม็กซิโกซิตี้ ประเทศเม็กซิโก ระหว่างวันที่ ๑๙ ถึง ๒๕ เมษายน ศกนี้ และในการประชุมครั้งนี้ ที่ประชุมจะได้พิจารณาจัดระเบียบวาระการประชุมใหญ่ประจำปี ครั้งที่ ๖๓ ของสหภาพ ณ กรุงมาดริด ประเทศเสปน ในเดือนกันยายน ๒๕๑๙ และในการประชุมคณะกรรมาธิการของสหภาพสาขาต่าง ๆ นี้ ได้มีเรื่องที่หน้าสนใจอยู่หลายเรื่อง อาทิ เช่นเรื่องที่เกี่ยวกับการเศรษฐกิจและสังคมซึ่งได้แก่ เรื่อง **"การสถาปนาระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศใหม่"** และเกี่ยวกับปัญหาการเมือง ความมั่นคงระหว่างประเทศ และการลดอาวุธ ซึ่งมีเรื่องที่จะพิจารณาก็ได้แก่เรื่อง "ความเร่งด่วนที่จะลดความตึงเครียดของโลก และกำหนดข้อบังคับระหว่างประเทศว่าด้วยการค้าอาวุธแบบแผน"

ทั้งสองปัญหา นี้ หน่วยรัฐสภาไทยได้หารือไปยังกระทรวงและหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องขอทราบความคิดเห็น ซึ่งก็ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี และก็จะได้นำมาประกอบการพิจารณาของคณะผู้แทนหน่วยรัฐสภาไทยที่ไปประชุมคราวนี้ สำหรับปัญหาเกี่ยวกับทางเศรษฐกิจ นั้น กระทรวงการต่างประเทศ (กรมเศรษฐกิจ) และสภาพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติก็ได้ให้ข้อคิดเห็นเป็นอย่างดี ซึ่งกองวิเทศสัมพันธ์ สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา ก็ได้จัดประมวลให้กับคณะผู้แทนหน่วยรัฐสภาไทยเพื่อประกอบการพิจารณาในการประชุมครั้งนี้ ทั้งนี้รวมทั้งการประมวลข้อคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่อง "ความเร่งด่วนที่จะลดความตึงเครียดของโลก และกำหนดข้อบังคับระหว่างประเทศว่าด้วยการค้าอาวุธแบบแผน" ซึ่งทางกระทรวงการต่างประเทศได้เสนอข้อแนะคิดมา

สำหรับผลของการประชุมคราวนี้นั้น คณะกรรมาธิการแต่ละคณะของสหภาพรัฐสภาก็จะได้พิจารณายกเป็นร่างมติขึ้น เพื่อที่จะได้มาใช้ในการประชุมใหญ่ประจำปีอีกครั้งหนึ่งที่กรุงมาดริดในเดือนกันยายน ๒๕๑๙ ซึ่งแต่ละประเทศก็มีสิทธิที่จะเสนอขอแปรญัตติแก้ไขได้ก่อนที่จะเป็นมติของสหภาพรัฐสภา.

ภราดา บุรณศร
กองวิเทศสัมพันธ์
สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา
๗ เมษายน ๒๕๑๙

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

การประชุมคณะมนตรีและกรรมการ ประจำสหภาพรัฐสภา ครั้งที่ ๑๓๘

ณ กรุงเม็กซิโก ประเทศเม็กซิโก

ระหว่างวันที่ ๑๙ ถึง ๒๔ เมษายน ๒๕๑๙

สหภาพรัฐสภา ซึ่งเป็นองค์การระหว่างรัฐสภานานาชาติ และเป็นองค์การระหว่างประเทศองค์การหนึ่ง แต่สหภาพรัฐสภานี้เป็นองค์การระหว่างประเทศที่ได้แตกต่างไปจากองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ เช่น องค์การสหประชาชาติ ก็ที่ว่า **สหภาพรัฐสภานี้เป็นสมาคมระหว่างรัฐสภาหรือสมาชิกแห่งสภาของประเทศต่าง ๆ เป็นองค์การของฝ่ายนิติบัญญัติหรือจะเรียกได้ว่าเป็นสมาคมของผู้แทนปวงชนของโลกไม่ใช่สมาคมระหว่างรัฐบาลระหว่างประเทศ** สหภาพรัฐสภาได้จัดตั้งขึ้นมาตั้งแต่วันที่ ๓๑ ตุลาคม พ.ศ. ๒๔๓๑ และปัจจุบันมีภาคีอยู่ ๗๔ ประเทศด้วยกัน สำหรับประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๔๙๓ และได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุมใหญ่ประจำปีของสหภาพเป็นครั้งแรกในทวีปเอเชีย เมื่อเดือนพฤศจิกายน ๒๔๙๙ ซึ่งหลังจากนั้นก็ได้มีการประชุมในทวีปเอเชียอีกหลายครั้ง เช่น การประชุมใหญ่ในประเทศญี่ปุ่น ๒ ครั้ง และประเทศอินเดีย เป็นต้น การที่สหภาพรัฐสภาได้มีภาคีสมาชิกน้อยกว่าองค์การสหประชาชาติก็คือ ประเทศที่จะเข้าเป็นภาคีของสหภาพได้ ก็จะต้องเป็นประเทศที่ใช้การปกครองระบบประชาธิปไตยโดยมีรัฐสภา ดังนั้นมีหลายประเทศที่เป็นภาคีขององค์การสหประชาชาติ แต่ไม่ได้เป็นภาคีของสหภาพโดยประเทศนั้น ๆ ไม่มีการปกครองระบบรัฐสภา และมีหลายประเทศที่เป็นภาคีของสหภาพแต่แล้วต้องถูกระงับการเป็นสมาชิกภาพไป โดยประเทศเหล่านั้นไม่ได้มีการปกครองระบบรัฐสภา สำหรับประเทศไทยก็ได้เคยถูกระงับการเป็นสมาชิกภาพครั้งหนึ่งในระหว่างการปฏิวัติ แต่แล้วเมื่อมีการจัดตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ ก็ได้กลับเข้าเป็นภาคีขององค์การนี้ใหม่

สหภาพรัฐสภาที่ได้จัดตั้งขึ้นนี้ ก็โดยมีวัตถุประสงค์ในการที่จะส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคลที่เป็นสมาชิกของรัฐสภาต่าง ๆ และเพื่อที่จะได้ร่วมกันในการใช้มาตรการให้ได้มาและรักษาไว้ซึ่งการร่วมมือระหว่างประเทศ การพัฒนาสถาบันประชาธิปไตย

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๖๐

และการร่วมมือในการธำรงไว้ซึ่งสันติภาพของโลกโดยที่ได้เห็นว่า หากผู้แทนประชาชนของแต่ละประเทศได้มีโอกาสที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันแล้วก็ย่อมจะเป็นทางหนึ่งที่จะผ่อนคลายความตึงเครียดระหว่างประเทศได้ไม่มากก็น้อย ทั้งนี้ก็อาศัยหลักแห่งการเป็นมิตรภาพ ความเข้าใจอันดีระหว่างกันระหว่างผู้แทนปวงชนของแต่ละประเทศ

โดยปกติแล้ว สหภาพรัฐสภาจะมีการประชุมกันปีละ ๒ ครั้ง คือ

๑. การประชุมคณะมนตรีและกรรมการประจำฤดูใบไม้ผลิ (เช่นการประชุมครั้งนี้) โดยมีวัตถุประสงค์ในการที่จะได้จัดทำระเบียบวาระของการประชุมใหญ่ประจำปีที่จะได้ประชุมในโอกาสต่อไปในฤดูใบไม้ร่วง ร่างมติของการประชุมในฤดูใบไม้ผลินี้ก็จะได้รับการพิจารณาในการประชุมใหญ่ประจำปี ก่อนที่จะได้เป็นมติของสหภาพรัฐสภา

๒. การประชุมใหญ่ประจำปี ซึ่งโดยปกติกำหนดในฤดูใบไม้ร่วง การประชุมนี้จะได้มีการทบทวนร่างมติของสหภาพรัฐสภา ที่คณะมนตรีสหภาพรัฐสภาได้เสนอมาเมื่อการประชุมในฤดูใบไม้ผลิ ซึ่งแต่ละประเทศจะได้นำร่างมติดังกล่าวแล้วเสนอต่อคณะกรรมการหรือรัฐสภาหรือหารือกับทางรัฐบาลของตนเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ แต่มติของสหภาพรัฐสภาก็ไม่ได้เป็นสิ่งผูกมัดรัฐสภาหรือรัฐบาลใดในด้านปฏิบัติ ทั้งนี้ก็เพราะว่ามติต่าง ๆ นั้นย่อมเหมาะสมกับประเทศ แต่อาจจะไม่เหมาะสมกับบางประเทศในทางวัฒนธรรมภูมิศาสตร์ ตลอดจนจารีตประเพณี เป็นต้น อย่างไรก็ดีบางประเทศก็จะได้ถือเป็นแนวนโยบายในการที่จะใช้ปฏิบัติในปัญหาที่จะได้รับการพิจารณาร่วมกัน ในเมื่อปัญหาระหว่างประเทศทั้งสองหรือหลายประเทศได้ดำเนินมาถึง

และสำหรับใน พ.ศ. ๒๕๑๙ นี้ สหภาพรัฐสภาได้กำหนดการประชุมของสหภาพประจำฤดูใบไม้ผลิ พ.ศ. ๒๕๑๙ ณ กรุงเม็กซิโก ระหว่างวันที่ ๑๙ ถึง ๒๔ เมษายน ๒๕๑๙ โดยรัฐสภาของประเทศเม็กซิโกได้เป็นเจ้าภาพจัดการประชุม การประชุมครั้งนี้เป็นการประชุมเพื่อเตรียมระเบียบวาระและงาน สำหรับการประชุมใหญ่ประจำปี ครั้งที่ ๖๓ ณ กรุงมาดริด ประเทศสเปน ในเดือนกันยายน ศกนี้ ทั้งนี้เพราะตามธรรมนูญของสหภาพนั้น การจัดเตรียมระเบียบวาระของการประชุมใหญ่ประจำปี เป็นหน้าที่ของคณะมนตรีสหภาพรัฐสภา ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนจากภาคีประเทศ ประเทศละ ๒ คน แต่ก่อนจะได้ประชุมคณะมนตรี ก็จะต้องมี

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

การประชุมคณะกรรมการประจำของสหภาพ ซึ่งมีอยู่รวม ๕ คณะ เพื่อพิจารณานำเข้าระเบียบวาระของการประชุมใหญ่อีกครั้งหนึ่ง ตามความสำคัญเร่งด่วนและเหมาะสม

สำหรับญัตติต่าง ๆ ที่ค้างอยู่ในการพิจารณาของคณะกรรมาธิการประจำ ซึ่งที่สำคัญมีดังนี้:-

ก. คณะกรรมาธิการการเศรษฐกิจและสังคม

ปัญหาที่จะได้รับการพิจารณาเพื่อจัดทำเป็นญัตติของคณะกรรมาธิการคณะนี้ คือ "การสถาปนาระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศใหม่" สำหรับการพิจารณาเรื่องนี้นั้นได้ปรากฏว่า ได้รับการเสนอเข้าสู่ที่ประชุมขององค์การสหประชาชาติในสมัยการประชุมพิเศษที่ ๖ อยู่ภายใต้หัวเรื่อง "วัตถุดิบและการพัฒนา" ใน พ.ศ. ๒๕๑๗

ทั้งนี้เพราะว่า นับตั้งแต่ปลายปี ๒๕๑๕ เป็นต้นมา ภาวะการเศรษฐกิจของโลก ได้ประสบกับการปั่นป่วนเนื่องจากวิกฤตการณ์พลังงาน ทำให้เกิดภาวะเงินเฟ้อ และภาวะการว่างงาน ซึ่งประเทศอุตสาหกรรมซึ่งต้องอาศัยน้ำมันเป็นหลักในทางอุตสาหกรรม และในประเทศกำลังพัฒนาที่มิได้มีน้ำมันเองได้รับการกระทบกระเทือนจากวิกฤตการณ์ของน้ำมัน ซึ่งมีผลอย่างรุนแรง ดังนั้น เรื่องนี้กลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว จึงได้พยายามจัดให้มีการประชุมระหว่างประเทศเพื่อพิจารณาปัญหาการพลังงานขึ้น แต่กลุ่มประเทศอาหรับนั้นเกรงว่า การที่จะได้จัดให้มีการประชุมเกี่ยวกับปัญหาการพลังงานเพียงอย่างเดียวนั้นก็จะทำให้นานาประเทศจะเป็นผู้กล่าวหาว่ากลุ่มประเทศอาหรับเป็นตัวการในการที่ก่อให้เกิดวิกฤตการณ์นี้ขึ้น จึงขอให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาปัญหาเกี่ยวกับวัตถุดิบและการพัฒนา เพื่อที่จะได้แสดงให้เห็นว่า ปัญหาของการเศรษฐกิจของโลกนั้นอยู่ที่ราคาอันต่ำของวัตถุดิบ การกีดขวางในด้านภาษีศุลกากร และข้อจำกัดทางการค้าอื่น ๆ และเรื่องนี้ได้นำเข้าสู่การประชุมขององค์การสหประชาชาติสมัยที่ ๖ (พิเศษ) และจากผลของการประชุมครั้งนี้ก็คือ ได้มี "ปฏิญญาและโครงการการปฏิบัติงานว่าด้วยการสถาปนาระบบเศรษฐกิจใหม่" ซึ่งได้เห็นว่า ระบบการเศรษฐกิจในปัจจุบันเป็นระบบที่ไร้ประสิทธิภาพและความยุติธรรม อันทำให้ประเทศซึ่งกำลังอยู่ในการพัฒนา ไม่สามารถที่จะแก้ปัญหาได้เร็วทันต่อเหตุการณ์ นอกจากนี้ ความผันแปรของการเศรษฐกิจต่าง ๆ ทำให้ระบบเดิมไม่เหมาะสม

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๖๒

โครงการปฏิบัติงานในระบบเศรษฐกิจใหม่นี้ ก็ได้แก่การเรียกร้องให้ประชาคมโลก ได้ปฏิบัติการให้เข้มแข็งยิ่งขึ้นในกลวิธีในด้านต่าง ๆ อาทิ ปัญหาขั้นต้นเกี่ยวกับการผลิตวัตถุดิบ และสินค้าโภคภัณฑ์ขั้นปฐมที่เกี่ยวกับการค้าและการพัฒนา ระบบการเงินระหว่างประเทศ การพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม การถ่ายเททางด้านเทคโนโลยี่ การช่วยเหลือทางด้านการเงินต่อประเทศที่กำลังพัฒนา หลักเกณฑ์และการควบคุมกิจกรรมของบริษัทข้ามชาติ การส่งเสริมการร่วมมือระหว่างประเทศกำลังพัฒนา การมีอธิปไตยเหนือทรัพยากรธรรมชาติ และให้การส่งเสริมในบทบาทของสหประชาชาติสาขาความร่วมมือระหว่างประเทศให้มากยิ่งขึ้น ตลอดจนการกำหนดโครงการพิเศษสำหรับกลุ่มประเทศที่ควรจะได้รับการช่วยเหลือเป็นพิเศษและรีบด่วน ซึ่งกลุ่มประเทศนี้เรียกว่า กลุ่มประเทศที่ได้รับการกระทบกระเทือนอย่างรุนแรง และหัวข้อสุดท้ายคือ เกี่ยวกับประเทศที่ได้รับการกระทบกระเทือนอย่างรุนแรงนี้ ก่อให้เกิดความไม่พอใจแก่กลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนาบางประเทศ โดยะเฉพาะในกลุ่มประเทศลาตินอเมริกาจึงได้ตั้งข้อสงวนไว้มาก

การสถาปนาระบบการเศรษฐกิจใหม่นี้ มีหลักการย่อ ๆ อยู่ ๒๐ หลักการ คือ:-

๑. อธิปไตยของรัฐ

๒. การร่วมมือระหว่างประเทศต้องอยู่บนรากฐานของความเสมอภาค

๓. การพิจารณาแก้ไขปัญหาของโลก โดยทุกประเทศมีส่วนร่วมในการพิจารณาและบนรากฐานของความเสมอภาค

๔. ประเทศต่าง ๆ ในโลก มีสิทธิที่จะปฏิเสธหรือรับระบบการเศรษฐกิจและสังคมใด ๆ ก็ได้ ซึ่งเมื่อได้พิจารณาถึงความเหมาะสมกับการพัฒนาประเทศของตน

๕. รัฐหรือประเทศ มีสิทธิและอธิปไตยเหนือทรัพยากรธรรมชาติของตน

๖. รัฐหรือประเทศที่เคยอยู่ภายใต้การปกครองอาณานิคม มีสิทธิที่จะเรียกร้องค่าเสียหายจากประเทศที่ปกครองตนอย่างได้

๗. ควรจะได้มีหลักการ กฎเกณฑ์การเข้าควบคุมกิจกรรมของบริษัทข้ามประเทศ

๘. ควรให้ความช่วยเหลือต่อประเทศกำลังพัฒนา หรือดินแดนที่อยู่ภายใต้การครอบครองของประเทศที่ใช้นโยบายเลือกปฏิบัติ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๖๓

๙. ควรมีความสัมพันธ์ที่ยุติธรรมระหว่างราคาของวัตถุดิบและสินค้าโภคภัณฑ์ขั้นปฐม

๑๐. ประชาคมโลกควรให้ความช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา โดยไม่มีเงื่อนไขด้านการเมืองและทหาร

๑๑. วัตถุประสงค์อันสำคัญในการปฏิรูประบบการเงินระหว่างประเทศ คือ การส่งเสริมการพัฒนาของประเทศกำลังพัฒนา

๑๒. ควรให้วัตถุดิบธรรมชาติมีสถานะแข่งขันดีขึ้น เมื่อเทียบกับวัตถุดิบเทียมหรือทดแทน

๑๓. ควรให้การปฏิบัติเป็นพิเศษต่อประเทศกำลังพัฒนา

๑๔. ควรมีการถ่ายเททรัพยากรการเงินไปสู่ประเทศกำลังพัฒนาโดยมีเงื่อนไขที่ดี

๑๕. ควรส่งเสริมการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากประเทศพัฒนาแล้วไปสู่ประเทศกำลังพัฒนา

๑๖. ทุกรัฐควรพยายามไม่ให้มีการสิ้นเปลืองในทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งผลิตภัณฑ์อาหารโดยไม่จำเป็น

๑๗. ประเทศกำลังพัฒนาควรพยายามทุ่มเททรัพยากรของตนเพื่อประโยชน์ในการพัฒนา

๑๘. ควรเสริมสร้างให้มีความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ การค้า การเงิน และเทคนิคระหว่างประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันเอง

๑๙. เอื้ออำนวยให้สมาคมผู้ผลิตมีโอกาสช่วยการเติบโตของเศรษฐกิจโลก และเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศกำลังพัฒนา

๒๐. ประเทศกำลังพัฒนาและชนชาติที่อยู่ใต้การปกครองระบบอาณานิคม มีสิทธิที่จะปลดแอกและสามารถมีการปกครองเหนือทรัพยากรธรรมชาติและกิจกรรมทางเศรษฐกิจของตนได้

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๖๔

นอกจากนี้แล้วยังได้มีมติเกี่ยวกับโครงการปฏิบัติการพิเศษที่จะแก้ไขปัญหาการเศรษฐกิจต่าง ๆ ทางด้านวัตถุดิบ อาหาร การค้า ระบบการเงินระหว่างประเทศ การพัฒนาอุตสาหกรรม การถ่ายทอดเทคโนโลยี การควบคุมกิจกรรมของบริษัทข้ามประเทศ การมีอธิปไตยเหนือทรัพยากรธรรมชาติ และโครงการพิเศษเพื่อช่วยเหลือประเทศที่ได้รับความกระทบกระเทือนอย่างหนัก

ขบวนการสร้างระบบเศรษฐกิจนั้น เป็นขบวนการที่ค่อย ๆ ไปเรื่อย ๆ ในหลักการต่าง ๆ ของระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศใหม่ และได้รับการสนับสนุนโดยบทบัญญัติต่าง ๆ เช่น กฎบัตรว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ทางเศรษฐกิจของรัฐ ซึ่งสมัชชาใหญ่สหประชาชาติสมัยที่ ๒๙ ได้ยอมรับว่าเมื่อปลายปี ๒๕๑๗ กฎบัตรนี้เป็นเอกสารที่รวมหน้าที่และสิทธิของรัฐไว้โดยละเอียด ตั้งแต่หน้าที่และสิทธิของรัฐด้านการค้า การสังคม การเมือง สิ่งแวดล้อม การแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรพื้นมหาสมุทรและธรณีใต้ลงไปจนถึงอธิปไตยเหนือทรัพยากรธรรมชาติ จึงเห็นได้ว่ากฎบัตรนี้ไม่ได้กล่าวถึงหน้าที่และสิทธิของรัฐทางเศรษฐกิจอย่างเดียวเท่านั้น ปัญหาที่ได้รับการโต้เถียงมากที่สุด คือ สิ่งที่เกี่ยวกับกฎเกณฑ์การชดใช้ค่าเสียหายต่อบรรษัทข้ามชาติ หากประเทศรับการลงทุนโอนกิจการของบรรษัทข้ามชาติมาเป็นกิจการของรัฐ ลักษณะเด่นอีกอย่างหนึ่งก็คือ การกำหนดให้แต่ละประเทศร่วมมือทางเศรษฐกิจโดยไม่เลือกปฏิบัติถึงแม้จะมีระบบสังคมแตกต่างกัน

นอกจากนี้ก็ยังมีปฏิญญาดาคาร์ว่าด้วยวัตถุดิบเมื่อต้นปี ๒๕๑๘ และต่อมาก็มีปฏิญญาลิมาว่าด้วยการพัฒนาอุตสาหกรรมเมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๑๘ และครั้งล่าสุดก็ได้แก่มติของที่ประชุมสมัชชาสมัยพิเศษครั้งที่ ๗ ของสหประชาชาติว่าด้วยการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เมื่อเดือนกันยายน ๒๕๑๘ และการประชุมสหประชาชาติเรื่องการค้าและพัฒนา (UNCTAD) ที่จะมีขึ้นในเดือนพฤษภาคม ศกนี้ ซึ่งคาดว่าจะมีข้อคิดเห็นใหม่ ๆ มาสู่การจัดระบบเศรษฐกิจใหม่ด้วย

นโยบายของประเทศไทย

นโยบายของประเทศไทยตามความเห็นของกระทรวงการต่างประเทศและสภาการพัฒนาการเศรษฐกิจแห่งชาติมีอยู่ว่า

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๖๕

ประเทศไทยในฐานะที่เป็นประเทศกำลังพัฒนาประเทศหนึ่ง อยู่ในฐะนะที่จะได้รับประโยชน์จากการสถาปนาระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศใหม่ ซึ่งมีจุดประสงค์สำคัญที่จะให้ประเทศกำลังพัฒนามีส่วนแบ่งที่ยุติธรรมยิ่งขึ้นในสินทรัพย์ (Wealth) ของโลก โดยการปรับปรุงมาตรการการค้าและอื่น ๆ ตามที่ปรากฏในโครงการปฏิบัติงานพิเศษ (มติ 3022 (S-VI)

นโยบายของไทยในเรื่องต่าง ๆ ที่สำคัญ อาจสรุปได้ดังนี้

๑. การค้าระหว่างประเทศ

ประเทศไทยควรสนับสนุนในหลักการเกี่ยวกับ

๑.๑ *การจัดระเบียบการค้าขายวัตถุดิบและสินค้าโภคภัณฑ์แบบวิธีเข้าสู่ปัญหารวม* (integrated approach)

วิธีการเข้าสู่ปัญหารวม เป็นวิธีที่รวมวิธีการแก้ปัญหาการผันแปรอย่างรุนแรงของราคาสินค้าโภคภัณฑ์ ปัญหาความมั่นคงในตลาดและอุปทานของวัตถุดิบ โดยใช้วิธีการต่าง ๆ แยกได้เป็น ๕ ชนิดใหญ่ ๆ คือ การทำมูลภัณฑ์กันชน การตั้งกองทุนระหว่างประเทศพิเศษ การจัดให้มีระบบพันธกรณีหลายฝ่าย ด้านสินค้าขาออกและสินค้าขาเข้า การจัดระบบชดเชยด้านการเงินสำหรับสินค้าออกที่ราคาตกต่ำ และการทำให้สินค้าออกของประเทศกำลังพัฒนามีหลายชนิดมากขึ้น ขณะนี้ UNCTAD กำลังดำเนินการศึกษาในรายละเอียดของวิธีการนี้ ประเทศพัฒนาแล้วไม่เห็นด้วยในวิธีการเข้าสู่ปัญหาแบบร่วมนี้ เพราะเห็นว่าในทางปฏิบัติคงเป็นไปไม่ได้ เป็นงานใหญ่เกินไป และโดยเฉพาะขณะนี้จึงไม่ทราบถึงผลเสียแน่นอน จึงต้องการใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบ case by case หรือ commodity by commodity approach ซึ่งก็หมายถึงพิจารณาสินค้าโภคภัณฑ์ครั้งละชนิดแล้วทำความตกลง เช่น ความตกลงว่าด้วย น้ำตาล ดีบุก โกโก้ กาแฟ เช่นที่ทำมาแล้ว

สำหรับประเทศไทยในฐานะที่เป็นผู้ผลิตยาง ปอ และผลิตภัณฑ์ปอ และดีบุก ซึ่งเป็นสินค้าหลัก (core commodities) ที่ UNCTAD ได้รวมไว้ในสินค้าหลัก ๑๐ ชนิด คือ น้ำตาล กาแฟ โกโก้ ชา ผ้าย ปอ ใยแข็ง (hard fibres) ยาง ทองแดง และดีบุก ซึ่ง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๖๖

วิธีการเข้าสู่ปัญหารวมจะนำมาทำมูลภัณฑ์กันชน และอื่น ๆ เพื่อพยุงราคาให้มีเสถียรภาพ และหากเป็นไปได้เป็นราคาจริง (real price) ซึ่งหมายความว่าเพิ่มราคาสูงขึ้นตามระดับเงินเฟ้อ เมื่อสินค้าไทย เช่น ดีบุก ยาง และปอ ซึ่งไทยเป็นผู้ส่งรายใหญ่ของโลก (ปอไทยเป็นที่ ๓ ส่วนแบ่ง ๕.๘% ของสินค้าออกทั้งหมดของโลก ยางไทยเป็นที่ ๓ ของโลก ส่วนแบ่ง ๙.๗% ดีบุกไทยเป็นที่สามของโลก ส่วนแบ่ง ๑๑.๗%) เป็นสินค้าที่ราคาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ (depressed price) และถึงเพิ่มสูงขึ้นก็เพิ่มช้ากว่าราคาสินค้าเข้าของไทย ซึ่งเป็นสินค้าเข้าประเภทอุตสาหกรรมและทุน ไทยจึงน่าจะเป็นฝ่ายได้เปรียบในการดำเนินการตามวิธีเข้าสู่ปัญหาแบบรวมของ UNCTAD นี้ อย่างไรก็ตาม ขณะนี้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกำลังศึกษาในรายละเอียดการปฏิบัติต่อไป

๑.๒ *ไทยควรให้ความสนับสนุนในหลักการทำดรรชนีราคาของสินค้าออกและวัตถุดิบจากประเทศกำลังพัฒนา เทียบกับราคาสินค้าเข้าจากประเทศพัฒนาแล้ว*

เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ UNCTAD ได้ศึกษามาเช่นกัน แต่ขณะนี้การศึกษายังไม่เสร็จสิ้น จุดประสงค์ของการทำดรรชนีเช่นนี้ ก็เพื่อดูว่าเทอมการค้า (Terms of Trade) ของประเทศกำลังพัฒนาตกต่ำไปเพียงใด เนื่องมาจากการเพิ่มของราคาสินค้าเข้าจากประเทศอุตสาหกรรมที่รวดเร็วกว่าการเพิ่มของราคาสินค้าออก ครั้นแล้วก็นำข้อมูลนี้มาเพื่อปรับราคาสินค้าออกของประเทศกำลังพัฒนาให้สูงขึ้น และเพิ่มขึ้นในอัตราเดียวกันกับราคาสินค้าเข้า เพื่อรักษาอำนาจการซื้อหรือรายได้ของประเทศกำลังพัฒนาให้คงเดิม การเพิ่มราคาสินค้าของประเทศกำลังพัฒนานี้เรียกว่า การทำดรรชนีทางตรง (Direct Indexation) หากว่าปล่อยให้สินค้าของประเทศกำลังพัฒนาขึ้นไปตามหลักอุปสงค์และอุปทานของตลาด (Market Demand and Supply-Forces) แล้ว ประเทศผู้สั่งสินค้าเข้าจากประเทศกำลังพัฒนาชดเชยเงิน (Compensate) สำหรับส่วนที่แตกต่างระหว่างราคาตามพลังตลาดและราคาตามดรรชนีด้วย (นอกจากต้องจ่ายสำหรับสินค้าตามปกติแล้ว) แก่ประเทศผู้ส่งสินค้าดังกล่าวเป็นสินค้าออก อาจจะโดยผ่าน IMF หรือโดยตรงหรือโดยวิธีการอื่น วิธีการนี้เรียกว่าการทำดรรชนีทางอ้อม (Indirect Indexation)

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ประเทศกำลังพัฒนาที่จะได้รับประโยชน์ คือ ประเทศที่มีสินค้าที่จะได้รับการทำตรรชนีมาก นั่นคือ ประเทศที่กำลังพัฒนาที่ส่งสินค้าโภคภัณฑ์ออกหลายชนิด และสั่งซื้อสินค้าประเภทอุตสาหกรรม (Manufacturing) และสินค้าประเภททุน (Capital) จากประเทศพัฒนาแล้ว ประเทศไทยอยู่ในข่ายนี้จึงน่าจะได้รับประโยชน์มากกว่าเสียประโยชน์ ขณะนี้ยังไม่มีการตกลงแน่นอนว่าจะทำดรรชนีราคาสินค้าชนิดใดบ้าง และขณะนี้หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องของไทยยังศึกษาในรายละเอียดการปฏิบัติอยู่

๑.๓ *ไทยควรให้ความสนับสนุนต่อมาตรการขยายทางเข้าสู่ตลาดการค้าของประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งมี*

๑.๓.๑ หลักการยืนนิ่ง (Principle of Standstill)

หลักการนี้ขอให้ประเทศพัฒนาแล้ว ละเว้นซึ่งการเพิ่มสิ่งกีดขวางการค้าทุกชนิดต่อสินค้าออกของประเทศกำลังพัฒนา

๑.๓.๒ ขอให้ประเทศพัฒนาแล้วกำจัด (หรือลด (liberalize) อุปสรรคกีดขวางทางการค้าที่เป็นภาษีศุลกากร และที่ไม่เป็นภาษีศุลกากร โดยไม่ต้องมีการตอบแทนจากประเทศกำลังพัฒนา (Non- reciprocal)

๑.๓.๓ ขอให้ประเทศพัฒนาแล้วปรับปรุงระบบการให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากร (Generalized System of Preferences) ให้ดีขึ้น โดยขยายจำนวนสินค้าในข่ายได้รับสิทธิพิเศษ (Product Coverage) ขยายเพดานการกำหนดให้นำสินค้าที่อยู่ในข่ายได้รับสิทธิพิเศษเข้าประเทศได้มากขึ้น (Increase ceiling) และลดอัตราภาษีศุลกากรลงอีก และขอให้ระบบ GSP ใช้ตลอดไปเป็นเวลานานพอสมควร

ระบบการให้สิทธิพิเศษเป็นระบบที่ประเทศพัฒนาแล้วจัดทำขึ้น เพื่อกำหนดระเบียบวิธีการให้ประโยชน์ทางการค้าต่อประเทศกำลังพัฒนา โดยการลดภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าบางชนิดโดยมีข้อจำกัดว่าจะส่งได้จำนวนเท่าใด หรือต้องเป็นสินค้าประเภทใด เป็นต้น การให้สิทธิพิเศษนี้ไม่มีผลบังคับทางกฎหมาย ประเทศผู้ให้จะเลิกเมื่อไรก็ได้

๑.๓.๔ ประเทศพัฒนาแล้วไม่ควรใช้ภาษีตอบโต้ (Countervailing Dutics) เพื่อกีดขวางสินค้าเข้าจากประเทศกำลังพัฒนา

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๖๘

ภาษีตอบโต้เป็นภาษีที่ประเทศพัฒนาแล้วใช้เพื่อทำให้ราคาของสินค้าจากประเทศกำลังพัฒนาสูงขึ้น ทั้งนี้ เพื่อเป็นการตอบโต้ที่ประเทศกำลังพัฒนาได้ใช้การอุดหนุนสินค้าออก (Export Subsidy) เป็นเครื่องมือทำให้สินค้าออกมีราคาต่ำลง

๑.๓.๕ การกำจัดการปฏิบัติทางธุรกิจที่จำกัด (Restrictive Business Practices) ของประเทศพัฒนาแล้ว และหากเป็นไปได้ก็อาจสมควรร่างจรรยาบรรณควบคุมการปฏิบัติทางธุรกิจ เพื่อมิให้มีการปฏิบัติที่จำกัดเกิดขึ้นได้

การปฏิบัติทางธุรกิจที่จำกัด หมายถึง การกระทำของบริษัทต่างประเทศที่รวมตัวกันเป็น Cartels เพื่อบีบบังคับให้ราคาสินค้าของตนเองสูงขึ้น (Export Cratels) หรือเพื่อซื้อสินค้าเข้าในราคาถูก (Import Cartels) หรือบริษัทอาจจะปฏิบัติการเพื่อขจัดคู่แข่งออกไป เป็นต้น การกระทำดังกล่าวอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อประเทศกำลังพัฒนาได้

๑.๓.๖ การเจรจาการค้าหลายฝ่ายควรให้ผลดีทางการค้าแก่ประเทศกำลังพัฒนาโดยการขจัดอุปสรรคการค้า ทั้งที่เป็นภาษีศุลกากรและที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร และควรมีการปรับปรุงระบบการให้สิทธิพิเศษให้ดีขึ้น (ดูข้อ ๑.๓.๒, ๑.๓.๓, ๑.๓.๔ และ ๑.๓.๕ ประกอบ) รวมทั้งจัดให้มีวิธีการปฏิบัติพิเศษ (Special Procedure) ในการเจรจากับประเทศกำลังพัฒนา

การเจรจาการค้าหลายฝ่ายนั้น GATT เป็นผู้จัดขึ้น จุดประสงค์ก็เพื่อให้มีการปล่อยการค้าเสรีมากขึ้น (Liberalization of Trade) ระหว่างประเทศที่ร่วมการเจรจาตามปฏิญญาโตเกียว ค.ศ. ๑๙๗๔ นั้น ได้บ่งจุดประสงค์ของประเทศต่าง ๆ ที่เข้าร่วมการประชุมครั้งนั้นว่า การเจรจาการค้าหลายฝ่ายควรให้ประโยชน์แก่ประเทศกำลังพัฒนาทางการค้าโดยไม่มีการตอบแทน (non-reciprocal) และอื่น ๆ เพื่อจะให้ประเทศกำลังพัฒนาได้รับประโยชน์เต็มที่ ประเทศกำลังพัฒนาจึงเรียกร้องให้มีวิธีการปฏิบัติพิเศษต่อประเทศกำลังพัฒนาในการเจรจา เพื่อให้แตกต่างไปจากประเทศพัฒนาอื่น ๆ และเป็นการสะดวกในการให้สิทธิพิเศษ

๑.๓.๗ การขอให้ประเทศพัฒนาแล้วพิจารณามาตรการป้องกัน (Safeguards) ของตนเสียใหม่ เพื่อมิให้มาตรการเหล่านี้เป็นเครื่องกีดขวางการส่งสินค้าออกของประเทศกำลังพัฒนา โดยแทนที่จะใช้มาตรการป้องกัน ประเทศพัฒนาแล้วควรหาวิธีการปรับระบบเศรษฐกิจของตนเสียใหม่ โดยการเลิกล้มอุตสาหกรรมชนิดที่ตนมีการได้เปรียบเปรียบเทียบน้อยกว่าของประเทศกำลังพัฒนา

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ความตกลงของ GATT หรือความตกลงว่าด้วยสิงทอ มีบทบัญญัติว่าด้วยมาตรการบ้องกัน ซึ่งก็หมายความว่า ประเทศพัฒนาแล้วอาจจะจัดตั้งอุปสรรคการค้า ทั้งนี้เป็นภาษีศุลกากร หรือที่มิใช่ภาษีศุลกากรขึ้นมาในกรณีที่เศรษฐกิจของตนอยู่ในฐานะลำบาก ประเทศกำลังพัฒนาส่วนมากเห็นว่า มาตรการบ้องกันเป็นอุปสรรคการค้า ประเทศพัฒนาแล้วปล่อยสินค้าจากประเทศกำลังพัฒนาเข้าสู่ตลาดตนได้โดยเสรี อุตสาหกรรมที่ต้องผจญกับการแข่งขันจากประเทศกำลังพัฒนาก็ต้องเปลี่ยนแปลงไป โดยการจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรมชนิดใหม่ และฝึกอบรมคนงานจากอุตสาหรรมเดิม เพื่อเข้าทำงานที่อุตสาหกรรมแห่งใหม่ เป็นต้น

๑.๓.๘ มาตรการที่จัดการจำแนกประเภทสินค้าในพิกัดอัตราศุลกากรใหม่ (Tariff reciassification)

จุดประสงค์คือ แยกสินค้าเข้าจากประเทศกำลังพัฒนาเป็นอีกกลุ่มหนึ่งต่างหาก เพื่อความสะดวกในการใช้สิทธิพิเศษ หรือลดภาษีจากประเทศพัฒนาแล้ว ขณะนี้ UNCTAD และ Customs Cooperation Council กำลังศึกษาเรื่องนี้อยู่

๒. การถ่ายเททรัพยากรแท้จริงเพื่อสนับสนุนการพัฒนาของประเทศกำลังพัฒนาและการปฏิรูปการเงินระหว่างประเทศ

๒.๑ ไทยเห็นด้วยกับการขอให้มีการถ่ายเททรัพยากรแท้จริงจากประเทศพัฒนาแล้วไปสู่ประเทศกำลังพัฒนาตามเป้าของกลวิธีการพัฒนาระหว่างประเทศ คือ ร้อยละ ๑ ของ GNP และร้อยละ ๐.๗ ของความช่วยเหลือ ควรเป็นไปในรูปความช่วยเหลือการพัฒนาแบบเป็นทางการ (official development assistance) ความช่วยเหลือควรเป็นประเภทไม่มีเงื่อนไข (untie) และมีอัตราดอกเบี้ยต่ำ ระยะใช้หนี้สั้นและมีระยะปลอดหนี้ยาว

๒.๒ ไทยเห็นด้วยกับมาตรการต่าง ๆ ที่จะช่วยเหลือประเทศลูกหนี้ให้มีเงื่อนไขการใช้หนี้ดีขึ้น

๒.๓ ไทยสนับสนุนการทำให้ตลาดการเงิน (capital market) ง่ายต่อการยืมของประเทศกำลังพัฒนามากขึ้น

๒.๔ ไทยเห็นด้วยที่ควรมีการให้ความช่วยเหลือแบบอัตโนมัติ โดยการเกี่ยวโยง (link) ให้สิทธิถอนเงินพิเศษ (Special Drawing Rights หรือ SDR's) มีส่วนสัมพันธ์โดยตรงกับการให้ความช่วยเหลือการพัฒนา

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๗๐

SDR's เป็นเครื่องมือเพิ่มภาระการเงินคล่องตัวในด้านการเงินระหว่างประเทศ (International liquidity) ซึ่งกองทุนการเงินระหว่างประเทศได้จัดทำขึ้น SDR's นั้นสร้างขึ้นเพื่อเป็นเงินทุนสำรองของสมาชิก IMF นอกเหนือจากกองทองคำและเงินตราต่างประเทศสำรองการจัดสรร SDR's นั้น ขณะนี้เป็นไปตามสัดส่วนของขนาดของโครงการที่ IMF จัดสรรให้ ซึ่งเป็นสัดส่วนตามปริมาณการค้า ฉะนั้น ประเทศพัฒนาแล้วก็ได้ส่วนจัดสรรมากกว่าประเทศกำลังพัฒนา ขณะนี้ประเทศกำลังพัฒนาใครให้เพิ่มอัตราการให้อีก โดยมีสัดส่วนตามความต้องการทางการเงินสำหรับการพัฒนาประเทศพัฒนาแล้วส่วนมากไม่เห็นด้วย ด้วยเหตุผลทางเศรษฐกิจและทางประโยชน์ของประเทศพัฒนาเอง เพราะหากมีการจัดตั้งระบบเกี่ยวโยง (link) นี้ขึ้นมา ก็เสมือนหนึ่งมีการถ่ายเททรัพยากรจากประเทศไปสู่ประเทศกำลังพัฒนาโดยอัตโนมัตินั่นเอง

๒.๕ ไทยสนับสนุนให้ประเทศกำลังพัฒนามีสิทธิมีเสียงในการตัดสินใจของธนาคารโลก และกองทุนระหว่างประเทศมากขึ้น โดยให้เป็นไปตามหลักการกระจายทางภูมิศาสตร์ที่เป็นธรรม

๒.๖ ไทยสนับสนุนว่าควรมีมาตรการที่จะป้องกันการสูญเสียค่าของเงินทุนสำรองระหว่างประเทศ อันเนื่องมาจากภาวะเงินเฟ้อ

๒.๗ ไทยสนับสนุนมาตรการชดเชยด้านการเงินของ IMF (IMF compensatory financing fasility) ซึ่งควรได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น โดยรวมถึงสินค้าบริการ (serviees) ด้วย และให้คำนึงถึงระยะการเคลื่อนไหวของราคาสินค้าเข้า ขยายระยะเวลาการใช้เงินคืนออกไป รวมทั้งอาจให้มีการชดเชยด้านการเงินก่อนที่จะมีการตกต่ำของรายได้จากสินค้าออกจะเกิดขึ้น

๒.๘ ไทยสนับสนุนว่า IMF ควรให้องค์การมูลภัณฑ์กันชนยืมเงินได้ภายใต้มาตรการชดเชยด้านการเงิน

๒.๙ ไทยอาจสนับสนุนให้มีการค่อย ๆ ล้มล้างการใช้เงินตราสำรอง ซึ่งเป็นเงินตราของประเทศต่าง ๆ (national reserve currencies) เป็นเงินตราสำรองระหว่างประเทศ และนำเอา SDR's มาใช้เป็นเงินตราระหว่างประเทศ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๓. วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี่

๓.๑ ไทยสนับสนุนที่จะให้ประเทศพัฒนาแล้วร่วมมือกับประเทศกำลังพัฒนา ในการจัดตั้งธนาคารสารนิเทศเกี่ยวกับเทคโนโลยีอุตสหกรรม (Industrial technological information bank)

๓.๒ ไทยสนับสนุนมาตรการที่ประเทศพัฒนาแล้ว รวมทั้งองค์การระหว่างประเทศจะช่วยประเทศกำลังพัฒนาได้ ในการให้ข้อสนเทศทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๓.๓ ไทยสนับสนุนให้มีการจัดทำจรรยาบรรณระหว่างประเทศ เพื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากประเทศพัฒนาแล้วมาสู่ประเทศกำลังพัฒนา และระบบสิทธิบัตรและอนุสัญญาระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิบัตร ควรได้รับการแก้ไขเพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของประเทศกำลังพัฒนา

๓.๔ ไทยสนับสนุนให้มีมาตรการที่จะลดค่าใช้จ่าย (cost) ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีจากประเทศพัฒนาแล้วมาสู่ประเทศกำลังพัฒนา

๓.๕ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของสหประชาติหรือองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ ควรมีการศึกษาดูว่า เทคโนโลยีประเภทใดที่เหมาะสมกับประเทศกำลังพัฒนา

๓.๖ การลงทุนของประเทศพัฒนาแล้วในประเทศกำลังพัฒนา ควรมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยอัตโนมัติด้วย

๔. การพัฒนาอุตสาหกรรม

๔.๑ ไทยสนับสนุนปฏิญญาและแผนปฏิบัติงานแห่งลิมาว่าด้วยการพัฒนาและความร่วมมือทางอุตสาหกรรม และเห็นควรมีการปฏิบัติตามปฏิญญาโดยรีบด่วน

ระหว่างวันที่ ๑๒ ถึง ๒๖ มีนาคม ค.ศ. ๑๙๗๕ ได้มีการประชุมใหญ่ของ UNIDO ครั้งที่ ๒ ณ กรุงลิมา ประเทศเปรู ที่ประเทศได้รับรองปฏิญญาฯ ดังกล่าว จุดประสงค์ของปฏิญญาฯ อาจกล่าวได้ว่า ต้องการเพิ่มส่วนแบ่งการผลิตทางอุตสาหกรรมของโลกของประเทศกำลังพัฒนาให้ถึงร้อยละ ๒๕ ภายในปี ค.ศ. ๒๐๐๐ คณะผู้แทนไทย ณ การประชุมดังกล่าวก็รับรองปฏิญญาฯ นี้โดยไม่มีข้อสงวน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๗๒

๔.๒ ไทยสนับสนุนการจัดระบบการปรึกษาหารือระหว่าง UNIDO และองค์การระหว่างประเทศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีการปฏิบัติตามเป้าประสงค์ของปฏิญญาลิมา เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรม รวมทั้งเพื่อให้ประเทศพัฒนาแล้วปรับสถานการณ์เศรษฐกิจของตน (Adjustment) เพื่อให้ประเทศกำลังพัฒนาสามารถดำเนินการอุตสาหกรรมที่ประเทศกำลังพัฒนามีการได้เปรียบเทียบมากกว่า

๔.๓ ไทยสนับสนุนให้มีการลงทุนต่างประเทศเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาอุตสาหกรรม

๔.๔ การพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นจะได้ผลมากยิ่งขึ้น หากมีการใช้วัตถุดิบในประเทศ (resource-based) ในการผลิต

๔.๕ ไทยสนับสนุนการจัดตั้ง UNIDO ให้เป็นทบวงการชำนัญพิเศษ

๕. การเปลี่ยนโครงสร้างด้านเศรษฐกิจและสังคมของระบบสหประชาชาติใหม่

๕.๑ ไทยสนับสนุนให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระหว่างรัฐบาลขึ้น เพื่อพิจารณาปัญหาการเปลี่ยนโครงสร้างด้านเศรษฐกิจและสังคมของระบบสหประชาชาติใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของระบบเศรษฐกิจระหว่างประเทศใหม่

ตามข้อมติ ๓๓๔๓ (XXIX) ของสมัชชาสหประชาชาติ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญได้ศึกษาและเสนอแนะการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบสหประชาชาติ (Restructing of the Economic and Social Sectors of the United Nations System) ดังปรากฏในเอกสาร E/AC.62/9 ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ปรากฏว่ามีผลกระทบกระเทือนต่อหน่วยงานในสหประชาชาติ เพราะเสนอว่าบางหน่วยงานต้องยุบไป บางหน่วยงานก็มีอานาจมากขึ้น และมีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นมาใหม่ด้วย ประเทศต่าง ๆ ยังสงวนท่าที่เกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่ สำหรับกระทรวงการต่างประเทศกำลังพิจารณาเรื่องนี้ด้วยความร่วมมือของหน่วยราชการอื่น ๆ อย่าใกล้ชิด

๖. ปัญหาอาหาร

นโยบายไทยควรเรียกร้องให้มีโครงการรวม (integrated approach) ต่อปัญหาอาหาร ปัญหาอาหารขาดแคลน ปัญหาการด้อยพัฒนา (underdevelopment) หากจะมีการช่วย-

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เหลือด้านอาหารแก่ประเทศขาดแคลน (food aid) ไม่ว่าจะเป็นแบบให้เปล่าหรือแบบขายผ่อนปรน (concessionalsales) ประชาชนโลกควรจัดตั้งมาตรการต่าง ๆ เพื่อขจัดปัญหาอาหารด้านการผลิต เพราะการขาดแคลนอาหารนั้นเกิดจากการผลิตที่ไม่เพียงพอ ขาดประสิทธิภาพในการผลิตนั่นเอง นอกจากนี้ ประชาคมโลกต้องส่งเสริมแรงกระตุ้นการผลิต (Incentive) โดยการส่งเสริมการค้าอาหารด้วยวิธีเปิดทางเข้าสู่ตลาด (access to market) มากขึ้น ขณะเดียวกันประเทศพัฒนาแล้วจำต้องหาวิธีช่วยเหลือประเทศกำลังพัฒนา ผู้ส่งอาหารออกที่ได้รับการกระทบกระเทือนจากการขายแบบผ่อนปรนของประเทศพัฒนาแล้วที่ผลิตอาหารในรายละเอียดแล้ว นโยบายอาจมีดังนี้

๖.๑ สนบสนุนด้านความช่วยเหลืออาหารของประเทศพัฒนาแล้ว ต่อประเทศกำลังพัฒนาที่ขาดแคลนด้วยพูดเท่านั้น (lip service)

ตามข้อมติของการประชุมอาหารโลกนั้น ได้มีการรับรองข้อมติที่ ๑๘ เรียกร้องให้ประเทศผู้บริจาคให้ความช่วยเหลือทางอาหารต่อประเทศขาดแคลน ๑๐ ล้านตันต่อปี และให้มีการวางแผนล่วงหน้าเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลืออาหาร (นั่นคือ บอกความประสงค์จะบริจาคอาหารล่วงหน้าเป็นเวลา ๓ ปี (forward planning) ประเทศผู้บริจาคส่วนมากนั้นรู้สึกยินดีที่จะบริจาคอาหาร แต่ยังลังเลเกี่ยวกับการวางแผนการล่วงหน้า การให้ความช่วยเหลือด้านอาหารของประเทศผู้ผลิตอาหารที่พัฒนาแล้วแก่ประเทศขาดแคลน ที่แน่นอนที่สุดเป็นการแข่งขันกับการขายอาหารของไทย ซึ่งต้องพึ่งการส่งอาหารเป็นสินค้าออก แต่มติของโลกเป็นไปในทางที่จะช่วยเหลือประเทศขาดแคลน เพราะเหตุผลทางมนุษยธรรม (และสำหรับอเมริกา เพื่อขจัดอาหารส่วนเกิน (Surplus grain) ประเทศไทยเพียงประเทศเดียวจะขัดก็ย่อมลำบาก แต่ก็ควรขอให้มีการจัดตั้งมาตรการต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นผลประโยชน์ต่อการผลิตอาหารของไทยได้ ดังจะกล่าวในตอนต่อไปนี้

๖.๒ สนับสนุนกลุ่มปรึกษาหารือว่าด้วยการผลิตอาหารและการลงทุนในประเทศกำลังพัฒนา ให้กำหนดรายชื่อประเทศกำลังพัฒนาที่มีสมรรถนะ (potential) ที่จะผลิตอาหารได้มากที่สุดและรวดเร็วที่สุด เพื่อประเทศพัฒนาแล้วจะได้ให้ความช่วยเหลือด้านการลงทุน ปุ๋ย และยาปราบศัตรูพืช เครื่องกลไกทางเกษตรและเทคโนโลยีการผลิตทางเกษตร

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๗๔

๖.๓ ขอร้องให้ประเทศพัฒนาแล้วขายปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เครื่องกลไกทางเกษตร และถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตทางเกษตรแก่ประเทศกำลังพัฒนา ผู้ผลิตอาหารโดยทั่วไป ในราคาที่สมเหตุสมผล (reasonable priccs) ทั้งนี้ในด้านทวิภาคีและพหุภาคี ทั้งนี้ ความช่วยเหลือนี้มิควรจำกัดอยู่แต่เฉพาะประเทศที่เรียกกันว่าได้รับความกระทบกระเทือนอย่างหนักเท่านั้น ดังเช่นเป็นอยู่ในปัจจุบัน

๖.๔ ไทยควรสนับสนุนการจัดตั้งกองทุนระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรม (International Fund for Agricultural Developmcnt) ตามที่ปรากฏในข้อมติ XIII ของการประชุมอาหารโลก ในการกำหนดรายละเอียดการปฏิบัติงานของกองทุนดังกล่าวนี้ ต้องพยายามให้มีบทบัญญัติที่ให้ความช่วยเหลือต่อประเทศผู้ผลิตอาหาร และส่งอาหารเป็นสินค้าออกด้วย และคัดค้านการที่กองทุน ฯ นี้ จะให้ความช่วยเหลือแก่ประเทศกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดเป็นพิเศษ โดยไม่รวมประเทศผู้ผลิตอาหารและส่งอาหารเป็นสินค้าออก

ขณะนี้ประเทศผู้ได้รับความกระทบกระเทือนอย่างหนักที่สุด (most seriously affected countries) ที่มักจะขอให้องค์การต่าง ๆ ให้ความช่วยเหลือประเทศกลุ่มของตนก่อน ตัวอย่างเช่น โครงการอุปทานปุ๋ยระหว่างประเทศ (International Fertilizer Supply Scheme) ที่ควรให้ความช่วยเหลือด้านปุ๋ยให้แก่ประเทศกลุ่มนี้เท่านั้น คณะผู้แทนไทยจึงควรระมัดระวังในเรื่องนี้

๖.๕ ไทยควรขอให้ประเทศพัฒนาแล้วกำจัด หรือถ้าทำไม่ได้ก็ลดอุปสรรคการค้าของตนที่เป็นภาษีศุลกากรและที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรที่มีต่อสินค้าออกประเภทอาหารของประเทศกำลังพัฒนาไปเรื่อย ๆ (Progressively eliminate tariff and non–tariff barries to food exports of developing countries)

๖.๖ ไทยควรขอให้ประเทศพัฒนาแล้วเพิ่มความช่วยเหลือทางทวิภาคีและพหุภาคีในด้านเทคนิคและด้านการเงิน ต่อความพยายามของประเทศผู้ผลิตอาหารและส่งอาหารเป็นสินค้าออกในการปรับปรุงสมรรถภาพของตนในการผลิต ปุ๋ยและยาปราบสัตรูพืชในประเทศ และในการเพิ่มผลผลิต (yields) ซึ่งอาจเป็นการช่วยด้านการขาย ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืชในราคาสมควรก็ได้

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๖.๗ ไทยควรขอให้มีการรับว่า ในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำ ประเทศกำลังพัฒนาผู้ส่งอาหารเป็นสินค้าออกได้รับความเสียหายจากการที่ราคาอาหารตกต่ำ หรือขายสินค้าของตนไม่ได้ตามจำนวนที่เคยขาย อันเป็นผลทำให้เกิดการตกต่ำในรายได้จากการส่งอาหารเป็นสินค้าออก (Shortfall in fooe export earniogs) ฉะนั้น ประเทศพัฒนาแล้วควรจะซื้ออาหารจากประเทศที่ขาดแคลนอาหาร แทนที่จะให้ความช่วยเหลือประเทศขาดแคลนอาหารจากสต๊อกอาหารของตน

ข. คณะกรรมาธิการบัญหาการเมือง ความมั่นคงระหว่างประเทศ และการลดอาวุธ

ระเบียบวาระของคณะกรรมการประจำคณะนี้ก็ได้แก่ **"ความเร่งด่วนที่จะลดความตึงเครียดของโลก และกำหนดข้อบังคับระหว่างประเทศด้วยการค้าอาวุธแบบแผน (Conventional Weapons)"**

สำหรับบัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ เป็นบัญหาซึ่งทั่วโลกกำลังหาลู่ทางที่จะได้ลดความตึงเครียดระหว่างประเทศ และก็จะเป็นบัญหาที่สำคัญอีกบัญหาหนึ่งที่สหภาพรัฐสภาจะได้ยกร่างมติเกี่ยวกับการนี้ภายหลังจากที่ได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างภาคีประเทศอย่างกว้างขวาง สำหรับประเทศไทยนั้นก็มีนโยบายที่จะสนับสนุนการลดความตึงเครียดของโลก และยึดมั่นในหลักการและวัตถุประสงค์ของกฎบัตรสหประชาชาติทั้งได้ให้ความร่วมมือและสนับสนุนการดำเนินการของสหประชาชาติ ในส่วนที่เกี่ยวกับการลดอารุธ อันมีผลต่อการช่วยลดความตึงเครียดระหว่างประเทศ คือ :-

๑. การเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญา หรือความตกลงระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น ภาคีสารเจนีวาว่าด้วยการอ้างใช้แก๊สทำให้สลบ แก๊สพิษ หรือแก๊สอื่น ๆ และการใช้วิธีการทางบักเตรีในยามสงครามฉบับลงนาม ณ นครเจนีวา ค.ศ. ๑๙๒๕ (สมัยสันนิบาติชาติ) ร่วมเป็นภาคีสนธิสัญญาห้าม การทดลองนิวเคลียร์ในบรรยากาศอวกาศภายนอกและใต้น้ำ ค.ศ. ๑๙๖๓ เป็นภาคีสนธิสัญญาไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ ค.ศ. ๑๙๗๒ เป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามการพัฒนา การผลิต และการสะสมอาวุธบักเตรี (ชีวะ) และอาวุธตอกซิน (Toxin) และว่าด้วยการทำลายอาวุธนั้น ๆ ค.ศ. ๑๙๗๕ และนอกจากนั้นแล้ว ยังได้ทำความตกลงการพิทักษ์

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๗๖

ความปลอดภัยกับขบวนการพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศตามบทบัญญัติแห่งมาตรา ๓ ของสนธิสัญญาไม่แพร่ขยายอาวุธนิวเคลียร์ ค.ศ. ๑๙๗๕

นอกจากนี้แล้วก็ยังได้ให้ความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงานและข้อมติของสหประชาชาติ เกี่ยวกับเรื่องปฏิญญาว่าด้วยการเสริมสร้างความมั่นคงระหว่างชาติประเทศ ค.ศ ๑๙๗๐

การสนับสนุนให้เป็นผลตามปฏิญญาว่าด้วยมหาสมุทรอินเดียเป็นเขตสันติภาพ ซึ่งสมัชชาสหประชาชาติได้ประกาศเมื่อ ค.ศ. ๑๙๗๑ และได้เข้าร่วมในการปรึกษาหารือระหว่างรัฐริมฝั่งและรัฐหลังริมฝั่งมหาสมุทรอินเดีย เพื่อเตรียมการประชุมว่าด้วยมหาสมุทรอินเดีย

สนับสนุนข้อมติของสมัชชาสหประชาชาติเกี่ยวกับแนวความคิดและหลักการในการสถาปนาเขตปลอดอาวุธนิวเคลียร์ในประเทศลาตินอเมริกา เอเชียใต้ ตะวันออกกลาง อาฟริกา และแปซิฟิกใต้

สนับสนุนมติของสหประชาชาติในเรื่องการลดอาวุธอื่น ๆ เช่น อาวุธนาปาล์มและอาวุธระเบิดเพลิงอื่น ๆ อาวุธเคมีและบัคเตรี (ชีวะ) อาวุธนิวเคลียร์ และเธอร์โมนิวเคลียร์ การประชุม การลดอาวุธแห่งโลกและการลดอาวุธโดยทั่ว ๆ ไป เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยก็ได้ร่วมกับประเทศสมาชิกอาเซี่ยนประกาศปฏิญญากัวลาลัมเปอร์เมื่อ ค.ศ. ๑๙๗๑ สนับสนุนให้เอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นเขตสันติภาพ เสรีภาพ และความเป็นกลางปราศจากการแทรกแซงของประเทศมหาอำนาจ อันเป็นปฏิญญาสอดคล้องกันซึ่งสอดคล้องกับปฏิญญาว่าด้วยมหาสมุทรอินเดียเป็นเขตสันติภาพ ซึ่งสหประชาชาติได้ประกาศในปีเดียวกัน

เกี่ยวกับปัญหาความเร่งด่วนที่จะลดความตึงเครียดของโลกนั้น ประเทศมหาอำนาจย่อมจะมีบทบาทสำคัญในอันที่จะก่อให้เกิดความตึงเครียดหรือลดความตึงเครียดของโลก ดังที่จะเห็นได้ว่า จากวิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในส่วนต่าง ๆ ของโลก มักจะปรากฏว่าประเทศมหาอำนาจมีส่วนเกี่ยวพันอยู่ไม่มากก็น้อยหรือเกือบทั้งหมด และประเทศมหำอำนาจเหล่านี้ก็ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหภาพโซเวียต สหราชอาณาจักร ฝรั่งเศส และจีน ที่มีฐานะเป็นสมาชิกประจำของคณะรัฐมนตรีความมั่นคงสหประชาชาติ และมีสิทธิยับยั้งอันเป็นสิทธิพิเศษเหนือประเทศอื่น ๆ จึงเห็นสมควรที่จะได้เรียกร้องให้ประเทศมหาอำนาจได้ตระหนักถึงบทบาทและความรับผิด

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ชอบของตน ซึ่งควรจะต้องมีมากเป็นพิเศษเหนือประเทศอื่น ๆ ด้วย เช่นเดียวกับสิทธิของตน ในอันที่จะใช้ความพยายามที่จะลดความตึงเครียดของโลก และสร้างภาวะผ่อนคลายความตึงเครียด ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ทั้งนี้ หากจะปล่อยให้มีการตึงเครียดและการผลิตอาวุธเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่ง จะเป็นชนวนอันจะก่อให้เกิดสงครามขึ้นได้ และสงครามในยุคต่อไปอาจจะไม่มีผู้แพ้และผู้ชนะ คือ จะแพ้ด้วยกันทุกคน เพราะต่างฝ่ายต่างใช้อาวุธเข้าประหัตประหารกัน และในที่สุดก็จะเกิด ผลที่จะเรียกได้ว่า "การฆ่าตัวตายร่วมกัน" (mutal suicide)

ในส่วนที่กำหนดกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศว่าด้วยการค้าอาวุธแบบแผน ก็ได้มีอยู่ใน รายงานของคณะกรรมการกาชาดิสากล ซึ่งแต่ละประเทศควรที่จะให้การสนับสนุน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

พรรคการเมืองไทย พ.ศ. ๒๕๑๙
การก่อตั้งพรรค
และการจัดตั้งรัฐบาล

โดย ชนะ สอาดเอี่ยม
อมร สาระรัตน์

การเมืองการปกครองในประเทศด้อยพัฒนาโดยทั่วไป เป็นเรื่องของการเมืองแบบพวกพ้อง (Politics of faction) เป็นเรื่องของการจัดตั้งรัฐบาลผสม (Coalition Government) การแย่งชิงอำนาจด้วยกำลังอาวุธ (maneuver) และเป็นเรื่องความนิยมโดยส่วนตัว (Personalism) อำนาจทางการเมืองขาดการประสานสัมพันธ์ กลุ่มการเมืองแต่ละกลุ่มมุ่งรักษาผลประโยชน์ในกลุ่มตนเท่านั้นและยึดมั่นในตัวผู้นำของกลุ่ม ผู้นำแต่ละคน คือผู้ที่ทำหน้าที่ต่อรองกับกลุ่มอื่นๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์อันเป็นที่ต้องการของตนและพวกพ้องที่อยู่ในความคุ้มครอง

การรวมกลุ่มกันทางการเมืองขาดหลักการที่สำคัญคือ อุดมการณ์ทางการเมืองร่วมกัน จึงเป็นผลให้มีกลุ่มต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย และเลิกล้มไปหรือแยกออกไปตั้งกลุ่มใหม่เมื่อลักษณะของผลประโยชน์ หรือความต้องการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งพรรคการเมืองไทยที่ต่อตั้งขึ้นมาบางพรรคมีลักษณะ เช่นเดียวกับการรวมกลุ่มทางการเมืองดังกล่าว

ผลการเลือกตั้งผู้แทนของไทย ซึ่งมีพรรคการเมืองที่ผ่านการเลือกตั้งหลายพรรค ได้ก่อให้เกิดปัญหาในการจัดตั้งรัฐบาลที่มีเสถียรภาพเสมอมา และการเลือกตั้งในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๑๙ ผลที่ได้เป็นไปตามที่เคยเป็นคือไม่มีพรรคการเมืองใดได้คะแนนเสียงเกินครึ่งโดยเด็ดขาด ดังนั้นการเมืองในช่วงต่อไปจึงเป็นเรื่องของกลยุทธในการรวบรวมเสียงสนับสนุนเพื่อจัด

---

1 Gerald A. Heeger, *The Politics of Underdevelopment*, 1974, pp. 8–9

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ตั้งรัฐบาล และการผ่านการแถลงนโยบายบริหารประเทศตลอดจนกฎหมายงบประมาณต่อที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎร

บทความนี้ต้องการแสดงให้เห็นถึงลักษณะการรวมตัวกันเป็นพรรคการเมืองของไทยตั้งแต่เริ่มเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. ๒๔๗๕ จนถึงปัจจุบัน และกล่าวถึงการจัดตั้งรัฐบาลหลังจากการเลือกตั้งเสร็จสิ้นแล้ว โดยนำเอาทฤษฎีการจัดตั้งรัฐบาลผสมมาใช้ประกอบในการดำเนินกลยุทธรวบรวมเสียงสนับสนุนของพรรคที่มีที่นั่งมากพอที่จะจัดตั้งรัฐบาลได้

พรรคการเมือง : ความหมาย ความสำคัญ และลักษณะของพรรคการเมือง

ความหมายของพรรคการเมือง มีผู้ให้ความหมายไว้แตกต่างกันมากมาย Finer เป็นผู้ที่ให้ความหมายของคำว่า "พรรคการเมือง" ได้ครอบคลุมมากว่า "พรรคการเมืองคือองค์การหรือสมาคมของบุคคลซึ่งมีความเห็นพ้องกันในหลักการดำเนินการปกครองอย่างกว้าง ๆ และตกลงกันว่าจะนำหลักการอันนั้นมาใช้ปฏิบัติ[๒]

G.A. Jacobsen ได้ให้ความหมายในลักษณะที่แตกต่างออกไปว่า "พรรคการเมืองคือ สมาคมที่ได้จัดตั้งขึ้นของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งคอยทำหน้าที่สอดส่องและควบคุมรัฐบาลทั้งในด้านตัวบุคคลและนโยบายบริหารประเทศ"[๓]

จากความหมายที่กล่าวมานี้สรุปได้ว่า "พรรคการเมืองคือองค์การหรือสมาคมที่บุคคลที่มีสิทธิในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามกฎหมายและมีความคิดเห็นในหลักการปกครองประเทศอย่างกว้าง ๆ เช่นเดียวกัน เป็นผู้ก่อตั้งและให้การสนับสนุน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะจัดตั้งรัฐบาลหรือคอยควบคุมรัฐบาลให้บริหารประเทศตามนโยบายที่ได้กำหนดไว้"

ความสำคัญของพรรคการเมือง L. Cord กล่าวว่า "ในสังคมประชาธิปไตยสมัยใหม่นั้น ความเป็นประชาธิปไตยจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่อยู่ในขอบเขตของพรรคการเมือง"[๔]

---

2 Herman Finer, *The Theory and Practice of Modern Government*, 1932, P. 419

3 G.A. Jacobsen, and M.H. Lipman, *Political Science*, 1969, P. 90

4 Robert L. Cord, James A. Medeiros, and Walter S. Jones, *Political Science: An Intaoduction*, 1974, P. 287

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๘๐

หมายความว่า พรรคการเมืองเป็นตัวจักรสำคัญ ต่อการสร้างสรรค์ความเป็นประชาธิปไตยให้แก่สังคม พรรคการเมืองจะทำหน้าที่กระตุ้นให้ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมือง โดยทำการโฆษณาหาเสียงและจูงใจให้ประชาชนนิยมพรรคการเมือง และการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย

พรรคการเมืองเป็นผู้ให้ความรู้ทางด้านการเมืองแก่ประชาชน ทำให้ประชาชนโดยทั่วไปเข้าใจการปกครองระบอบประชาธิปไตย รู้ถึงสิทธิและหน้าที่ที่ประชาชนพึงมีตามกฎหมาย (Legitimacy) ดังนั้นพรรคการเมืองจึงเป็นตัวจักรสำคัญในการให้การอบรมกล่อมเกลาทางการเมือง แก่ประชาชน

ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย พรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภา หรือพรรคการเมืองที่มีความสามารถในการรวบรวมเสียงสนับสนุนได้มากจะเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาล และกำหนดนโยบายขึ้นบริหารประเทศ ฉะนั้นพรรคการเมืองจึงเป็นสถาบันที่สำคัญที่จะกำหนดหนทางของประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคม การเมือง การต่างประเทศ และอื่น ๆ อันจะมีผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในสังคม

ลักษณะของพรรคการเมือง กลุ่มบุคคลที่รวมกันเป็นองค์การทางการเมืองที่สามารถเรียกว่า เป็นพรรคการเมืองอย่างสมบูรณ์นั้น ดร. กมล ทองธรรมชาติได้กล่าวไว้ว่าจะต้องมีลักษณะดังนี้

๑. ต้องวางนโยบาย และอุดมการณ์ให้สอดคล้องกับความเป็นจริงในสังคม และนโยบายที่สามารถปฏิบัติได้จริง

๒. ต้องเลือกปัญหาที่เหมาะสมกับการเวลามาอภิปรายหาเสียงพร้อมทั้งหาทางแก้ไขปัญหานั้น

๓. ต้องเลือกบุคคลที่เหมาะสมเข้าสมัครแข่งขันเลือกตั้ง

๔. พรรคการเมืองที่ทำหน้าที่จัดตั้งรัฐบาล และพรรคฝ่ายค้านจะต้องปฏิบัติหน้าที่ตามแบบอย่างของระบอบประชาธิปไตย

๕. ต้องทำหน้าที่ให้การศึกษาทางการเมืองแก่ประชาชน

๖. ต้องทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมที่ดีระหว่างรัฐบาลประชาชน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๘๑

จากลักษณะทั้งหกประการที่กล่าวมานี้สรุปได้ว่า พรรคการเมืองอย่างแท้จริงนั้นจะต้องเป็น **องค์การที่มีบุคคลจัดตั้งขึ้น โดยมีการกำหนดนโยบาย และอุดมการณ์ที่ตรงต่อความเป็นจริงของสภาพสังคมร่วมกัน มีการจัดองค์การและการบริหารงานของพรรคที่ดี และมีการนำนโยบายไปปฏิบัติต่อสังคมอย่างจริงจัง** นอกจากนี้พรรคการเมืองที่ดี **จะต้องมีสาขาของพรรคทั้งในระดับภาคและระดับท้องถิ่นเพื่อให้การประสานกิจกรรมของพรรคใหญ่บรรลุวัตถุประสงค์ คือ การกระจายการมีส่วนร่วมทางการเมืองไปยังประชาชนได้อย่างทั่วถึง**

การก่อตั้งของพรรคการเมืองไทย

ก. การก่อตั้งพรรคการเมืองไทย พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๕๑๘

ความคิดเรื่องพรรคการเมืองไทย เริ่มขึ้นตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ และพระองค์เห็นความสำคัญของพรรคการเมืองในระบอบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา แต่ยังไม่อาจจัดให้มีขึ้นได้ และในสมัยรัชกาลที่ ๖ ได้ทรงให้จัดให้มีพรรคการเมืองในดุสิตธานี ๒ พรรค คือพรรคโบว์-น้ำเงิน และพรรคโบว์แดง เพื่อเป็นที่ทดลองการปกครองระบอบประชาธิปไตย

หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี ๒๔๗๕ ได้มีการเคลื่อนไหวที่จะจัดตั้งพรรคการเมืองขึ้นอย่างจริงจัง และพรรคการเมืองพรรคแรกคือ คณะราษฎร์ ซึ่งเป็นคณะบุคคลที่ร่วมกันก่อการเปลี่ยนแปลงการปกครอง เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๔๗๕ ซึ่งภายหลังได้จดทะเบียนเป็นสมาคมคณะราษฎร์ และเป็นสมาคมเดียวที่ตั้งขึ้น เพื่อดำเนินกิจการทางการเมือง ขณะนั้น และต่อมามีผู้ขอตั้งพรรคคณะชาติขึ้น แต่รัฐบาลไม่อนุมัติจึงไม่มีผู้ใดขอตั้งพรรคการเมืองอีก นักการเมืองสมัยนั้น ถ้าไม่สังกัดคณะราษฎร์ก็ปฏิบัติหน้าที่อย่างอิสระ จนกระทั่งได้ประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๘๙ จึงมีกลุ่มต่าง ๆ รวมตัวกันเป็นพรรคการเมือง นับได้ว่าระยะนั้นเป็นการเริ่มต้นของการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยระบบพรรคการเมืองเป็นครั้งแรกในประเทศไทย[๕] ซึ่งพรรคการเมืองที่ก่อตั้งขึ้นเป็นพรรคแรก คือ

---

๕ วิทยา นภาศิริกุลกิจ, วิทยานิพนธ์ เรื่องระบบพรรคการเมืองไทย : ศึกษาเชิงวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างยุคก่อนปฏิวัติ พ.ศ. ๒๕๐๑ กับสมัยปัจจุบัน (คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,) หน้า ๒-๖

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๘๒

พรรคก้าวหน้า โดยความริเริ่มของ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช แต่เมื่อพรรคประชาธิปัตย์จัดตั้งขึ้น พรรคก้าวหน้าก็ได้เข้าร่วมกับพรรคประชาธิปัตย์ พรรคการเมืองที่สำคัญในระยะนั้น ได้แก่พรรคสหชีพ พรรคแนวรัฐธรรมนูญ พรรคอิสระ พรรคประชาธิปัตย์ และพรรคประชาชน โดยมีพรรคสหชีพ พรรคแนวรัฐธรรมนูญและพรรคอิสระเป็นฝ่ายสนับสนุนรัฐบาล พรรคประชาธิปัตย์และพรรคประชาชนเป็นฝ่ายค้าน

ภายหลังรัฐประหารในปี ๒๔๙๐ ระบบพรรคการเมืองก็กลายมาเป็นระบบ ๒ พรรค โดยพรรคประชาธิปัตย์ได้จัดตั้งรัฐบาลและพรรคประชาชนเป็นพรรคฝ่ายค้าน

การมีพรรคการเมืองทำให้ประชาชนเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐบาลมากขึ้น แต่ก็มีสมาชิกบางคนแสวงหาประโยชน์ส่วนตน ทำให้รัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงคราม ต้องทำรัฐประหารขึ้นอีกในปี ๒๔๙๔ แต่ต่อมาในปี ๒๔๙๘ ได้มีพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ และมีพรรคการเมืองมาจดทะเบียนก่อนการเลือกตั้งทั่วไปในปี ๒๕๐๐ ถึง ๒๓ พรรค และหลังการเลือกตั้งจนถึงวันปฏิวัติ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑ อีก ๗ พรรครวมเป็นพรรคการเมืองที่จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พุทธศักราช ๒๔๙๘ จำนวน ๓๐ พรรค[๖]

ต่อมาจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ปฏิวัติเป็นผลสำเร็จ เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑ คณะปฏิวัติเห็นว่าควรจัดให้มีรัฐธรรมนูญที่เหมาะสมขึ้น ดังนั้นเมื่อประกาศใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญในปี ๒๕๑๑ ก็ได้กำหนดให้มีพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๑ และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๕๑๑ ด้วย ซึ่งทำให้มีผู้มาขอจดทะเบียนพรรคการเมืองหลายพรรค แต่พรรคการเมืองที่มีบทบาทสำคัญในขณะนั้น มีเพียงพรรคสหประชาไทย และพรรคประชาธิปัตย์เท่านั้น

การเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ มีพรรคการเมืองที่ขอจดทะเบียนพรรคการเมือง และส่งสมาชิกเข้ารับการเลือกตั้งทั้ง ๑๔ พรรค แต่พรรคที่ส่งสมาชิกเข้ารับเลือกตั้งครบทุกที่นั่งมีเพียง ๒ พรรค คือพรรคสหประชาไทยและพรรคประชาธิปัตย์ และผลการเลือกตั้ง ปรากฏว่าพรรคสหประชาไทยได้เสียงส่วนมากในรัฐสภา ได้จัดตั้งรัฐบาลบริหาร

---

๖ วิทยา นภาศิริกุลกิจ, *op cit*, หน้า ๑๑

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ประเทศมาจนกระทั่งวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ จอมพลถนอม กิตติขจร ได้ทำรัฐประหารรัฐบาลของตนเอง ยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับ พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นผลให้พรรคการเมืองต้องล้มเลิกไป

จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ในเดือนตุลาคม ๒๕๑๖ และหลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๗ ได้มีพรรคต่าง ๆ สมัครเข้ารับเลือกตั้งถึง ๔๓ พรรค และได้รับเลือก ๒๓ พรรค รวมทั้งพรรคสยามใหม่ด้วย

ข. พรรคการเมืองที่ก่อตั้งในปี ๒๔๗๕–๒๕๑๒

๑. **คณะราษฎร์** เป็นพรรคการเมืองพรรคแรกที่จดทะเบียนอย่างเป็นทางการ ภายหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี ๒๔๗๕ ซึ่งถ้านับย้อนหลังไปก่อนนั้น จะมีพรรคโบว์น้ำเงิน และพรรคโบว์แดง ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งโปรดเกล้าฯ ให้จัดขึ้นในดุสิตธานี แต่ก็ถือเป็นพรรคการเมืองในหมู่คนกลุ่มน้อยเท่านั้น

๒. **พรรคก้าวหน้า** เป็นพรรคการเมืองพรรคแรกที่ก่อตั้งขึ้นตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๘๙ แต่ต่อมาเมื่อพรรคประชาธิปัตย์จัดตั้งขึ้น จึงไปรวมกับพรรคประชาธิปัตย์

๓. **พรรคสหชีพ** เป็นพรรคการเมืองที่ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกในปี ๒๔๘๙ โดยสมาชิกสภาผู้แทนกลุ่มสนับสนุนนายปรีดี พนมยงค์ และมีนายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ เป็นหัวหน้าพรรคและพรรคที่ได้เข้าร่วมจัดตั้งรัฐบาลชุดนายปรีดี พนมยงค์ และชุดของพลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์ ร่วมกับพรรคแนวรัฐธรรมนูญและพรรคอิสระ

๔. **พรรคอิสระ** ก่อตั้งขึ้นในปี ๒๔๘๙ มีนายวิจิตร ลุลิตานนท์ เป็นหัวหน้าพรรคซึ่งสนับสนุน นายปรีดี พนมยงค์ และได้ร่วมจัดตั้งรัฐบาล

๕. **พรรคแนวรัฐธรรมนูญ** ก่อตั้งขึ้นในปี ๒๔๘๙ มีพลเรือตรี ถวัลย์ ธำรงนาวาสวัสดิ์เป็นหัวหน้าพรรค เมื่อรัฐบาลชุดนายปรีดี ลาออก พรรคนี้ได้รับมอบหมายให้จัดตั้งรัฐบาลแทนร่วมกับพรรคสหชีพและพรรคอิสระ

๖. **พรรคประชาธิปัตย์** ก่อตั้งขึ้นในปี ๒๔๘๙ หลังจากได้ก่อตั้งพรรคสหชีพแล้ว โดยมีนายควง อภัยวงศ์ เป็นหัวหน้าพรรค ในระยะแรกพรรคนี้ประชาชนให้ความสนใจกัน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๘๔

น้อย แต่ต่อมาสามารถสร้างความนิยมในหมู่ประชาชนได้จนสามารถชนะการเลือกตั้งในปี ๒๔๙๑ และได้รับมอบหมายให้จัดตั้งรัฐบาล และกลายเป็นพรรคฝ่ายค้านสำคัญในปี ๒๕๐๐ และเป็นพรรคเดียวที่สมัครเข้าแข่งขันรับเลือกตั้งทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งสืบทอดมาจนปัจจุบันนี้ พรรคประชาธิปัตย์ มีม.ร.ว. เสนีย์ ปราโมช เป็นหัวหน้าพรรคตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นต้นมา พรรคนี้ประชาชนสนับสนุนมาก จึงเป็นคู่แข่งสำคัญของพรรครัฐบาลมาทุกสมัย และดำรงฐานะเป็นพรรคฝ่ายค้านเกือบตลอดเวลา จนกระทั่งในปี ๒๕๑๙ ประชาธิปัตย์ได้ที่นั่งจำนวนมากที่สุด ถึง ๑๑๔ ที่นั่ง ซึ่งสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้

๗. **พรรคประชาชน** เกิดขึ้นจากการแตกแยกของสมาชิกพรรคประชาธิปัตย์ในปี ๒๔๘๙ นายเลียง ไชยกาล สมาชิกคนหนึ่งจึงแยกตัวมาตั้งพรรคประชาชน และได้เป็นหัวหน้าพรรค นอกจากนี้ยังมีสมาชิกจากพรรคสหชีพ และพรรคแนวรัฐธรรมนูญมาร่วมด้วยหลายคน

ในปี ๒๕๐๐ พรรคประชาชนสมัครเข้ารับเลือกตั้งโดยมีนาย สมภาษณ์ อุทยางกูร เป็นหัวหน้าพรรค และในปี ๒๕๑๒ พรรคนี้ก็เข้ารับเลือกตั้ง โดยมีนายเลียง ไชยกาลเป็นหัวหน้าพรรค

๘. **สหพรรค** ก่อตั้งขึ้นในปี ๒๔๙๒ เนื่องจากรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม รวบรวมสมาชิกสภาผู้แทนที่สังกัดพรรคการเมืองต่าง ๆ และสมาชิกสภาผู้แทนที่ไม่สังกัดพรรคใด เพื่อให้สนับสนุนรัฐบาล ซึ่งปรากฏว่ามีสมาชิกจากพรรคประชาชน และพรรคประชาธิปัตย์บางคน รวมทั้งสมาชิกที่ไม่สังกัดพรรคมาร่วมด้วย จึงเรียกกลุ่มสมาชิกที่สนับสนุนรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามนี้ว่า "สหพรรค"

๙. **พรรคเสรีมนังคศิลา** ก่อตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ เพื่อสมัครรับเลือกตั้งในวันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๐๐ และส่งสมาชิกเข้ารับเลือกตั้งครบทุกจังหวัด เป็นพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลที่คุมเสียงข้างมากในสภาผู้แทน มีจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นหัวหน้าพรรค

๑๐. **พรรคเสรีประชาธิปไตย** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มีนายเมธ รัตนประสิทธิ์เป็นหัวหน้าพรรค ส่งสมาชิกเข้าแข่งขันในปี ๒๕๐๐

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

แต่เมื่อจดทะเบียนตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๑ ร.ท. จารุบุตร เรืองสุวรรณ ได้เป็นหัวหน้าพรรค

๑๑. **พรรคแนวร่วมเศรษฐกร** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มีนโยบายไปทางลัทธิสังคมนิยม มีนายเทพ โชตินุชิต เป็นหัวหน้าพรรค และในการเลือกตั้งเมื่อปี ๒๕๐๐ สมาชิกพรรคนี้ได้รับการเลือก ๙ คน แต่ในการเลือกตั้งเมื่อปี ๒๕๑๒ ได้รับเลือกเพียง ๔ คนเท่านั้น

๑๒. **พรรคธรรมาธิปัตย์** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มี ร.ต.อ. เปี่ยม บุณยโชติ ซึ่งเป็นเลขานุการของจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นหัวหน้าพรรค

๑๓. **พรรคกรรมกร** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มีนายนประกอบ โตลักษณ์ล้ำ เป็นหัวหน้าพรรค

พรรคกรรมกรไม่มีบทบาทสำคัญมากนัก เพราะในขณะนั้นพรรคสำคัญเพียงพรรคเสรีมนังคศิลา และพรรคประชาธิปัตย์เท่านั้น

๑๔. **พรรคชาตินิยม** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มีนายเนตร พูนวิวัฒน์ เป็นหัวหน้าพรรค

๑๕. **พรรคสงเคราะห์อาชีพและการกุศล** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มี ม.ร.ว. อภินพ นวรัตน์ เป็นหัวหน้าพรรค และพรรคนี้ยังคงสืบต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน คือ สมัครรับเลือกตั้งในปี ๒๕๑๘ และ ๒๕๑๙ ด้วย โดยมีหัวหน้าพรรคคนเดิมแต่ไม่ได้รับเลือกตั้ง

๑๖. **พรรรคชาวนา** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มีนายเสร อศรางกูร ณ อยุธยาเป็นหัวหน้าพรรค

๑๗. **พรรคสังคมนิยม** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มีนายวิศิษฐ์ ศรีภัทรา เป็นหัวหน้าพรรค มีนโยบายค่อนไปทางลัทธิสังคมนิยม คล้ายพรรคเศรษฐกร และแนวความคิดของพรรคนี้ได้สืบต่อมาถึงปัจจุบัน โดยพรรคแนวร่วม

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๘๖

สังคมนิยมที่สมัครรับเลือกตั้งในปี ๒๕๑๘ และปี ๒๕๑๙ ซึ่งมีนายแคล้ว นรปติ เป็นหัวหน้าพรรค สืบทอดมาจากพรรคสังคมนิยมในอดีต

๑๘. **พรรคไฮด์ปาร์ค** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มีนายทวีศักดิ์ ตรีพลี เป็นหัวหน้าพรรค และได้เปลี่ยนชื่อเป็นพรรคขบวนการมวลชนในปี ๒๕๑๘ แต่ไม่ได้รับเลือกตั้ง และในปี ๒๕๑๙ ก็ไม่ได้ส่งเข้าแข่งขัน

๑๙. **พรรคประชาธิไตย** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มี พ.ท.ม.ร.ว. น้ำเพชร เกษมสันต์ เป็นหัวหน้าพรรค และได้จดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองอีกครั้งในปี ๒๕๑๑ และส่งสมาชิกเข้าแข่งขันในปี ๒๕๑๒ ด้วย

๒๐. **พรรคหนุ่มไทย** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มีนายไชยวุฒิ อัตถากร เป็นหัวหน้าพรรค

๒๑. **พรรคราษฎร** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มีนายชวลิต ไพจิตร เป็นหัวหน้าพรรค และต่อมาในปี ๒๕๑๘ และปี ๒๕๑๙ ก็มีพรรคการเมืองที่ใช้ชื่อว่าพรรคราษฎรเช่นกัน ซึ่งพรรคราษฎรในบัจจุบันที่ได้แยกตัวมาจากพรรคประชาธิปัตย์ ในปี ๒๕๑๒ และมาตั้งเป็นพรรคใหม่ โดยมีนายไถง สุวรรณทัตเป็นหัวหน้าพรรค

๒๒. **พรรคสหพันธ์เกษตรกร** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มี พ.อ. พระยาราชอัคนีรักษ์ เป็นหัวหน้าพรรค

๒๓. **พรรคอิสระ** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มีนายเกตุ วงศ์กาไสย เป็นหัวหน้าพรรค และต่อมาภายหลังการเลือกตั้งทั่วไปในปี พ.ศ. ๒๕๑๒ สมาชิกสภาผู้แทนที่ได้รับเลือกตั้งโดยไม่สังกัดพรรคใด ได้ก่อตั้งพรรคอิสระขึ้น มีนายโกศล ไกรฤกษ์เป็นหัวหน้าพรรค และในปี ๒๕๑๘ สมาชิกพรรคอิสระส่วนหนึ่งได้ไปรวมกับกลุ่มซอยราชครูกลายเป็นพรรคชาติไทย และอีกส่วนหนึ่งได้ไปรวมกับพรรคเกษตร-สังคม

๒๔. **พรรคคนดี** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มีนายใหญ่ สีมะสิงห์ เป็นหัวหน้าพรรค

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๒๕. **พรรคศรีอารียเมตไตรย** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มีนายเจียม อัมพุนันท์ เป็นหัวหน้าพรรค

๒๖. **พรรคไทยมุสลิมหรือไทยอิสลาม** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มีนายชัจยี ประโยชน์คำสุวรรณ เป็นหัวหน้าพรรค

๒๗. **พรรคสยามประเทศ** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มีนายอัมพร อำพันธ์พงษ์ เป็นหัวหน้าพรรค

๒๘. **พรรคสหภูมิ** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ เกิดขึ้นจากการขัดแย้งภายในของสมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลาซึ่งชนะการเลือกตั้งและเข้ารับหน้าที่จัดตั้งรัฐบาล สมาชิกของพรรคจำนวนหนึ่งจึงลาออกและมาตั้งพรรคการเมืองใหม่ ชื่อพรรคสหภูมิ โดยมีนายสุกิจ นิมมานเหมินทร์ เป็นหัวหน้าพรรค และได้รับการสนับสนุนจากจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ พรรคนี้มีบทบาทในฐานะฝ่ายค้ารัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม และสมาชิกส่วนหนึ่งของพรรคสหภูมิ ได้มาจัดตั้งพรรคธรรมสังคมขึ้นในบัจจุบัน

๒๙. **พรรคขบวนการสัมพันธรัฐสากลนิยม** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๘๙ มีนายจารุบุตร เรืองสุวรรณ เป็นหัวหน้าพรรค

๓๐. **พรรคอิสาณ** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มีนายสุวรรณ คุณพงษ์ เป็นหัวหน้าพรรค

๓๑. **พรรคชาติสังคม** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มีจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้าพรรค เกิดขึ้นจากการรวบรวมสมาชิกที่ไม่สังกัดพรรคใด และอดีตสมาชิกพรรคเสรีมนังคศิลา และพรรคสหภูมิ จนมีเสียงข้างมากในสภาอย่างเพียงพอ จึงให้จอมพล ถนอม กิตติขจรจัดตั้งรัฐบาลขึ้น

๓๒. **พรรคประชาราษฎร์** ก่อตั้งครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มีพลตรี เฉลิม พงษ์สวัสดิ์ เป็นหัวหน้าพรรค

๓๓. **พรรคบีตุภูมิ** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ.๒๔๙๘ มีนายทัต ดาวเรือง เป็นหัวหน้าพรรค

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๘๘

๓๔. **พรรคสหภราดร** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มีนายถุ่น ณ นครพนม เป็นหัวหน้าพรรค

๓๕. **พรรคสหพันธ์ประชาธิปไตย** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๔๙๘ มี ดร. โชติ คุ้มพันธ์ เป็นหัวหน้าพรรค

๓๖. **พรรคสหประชาไทย** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๑ มีจอมพลถนอม กิตติขจรเป็นหัวหน้าพรรค และผู้ร่วมทีมเป็นผู้ถอนตัวจากการสนับสนุน จอมพล ป. พิบูลสงคราม พรรคสหประชาไทย เป็นพรรคการเมืองที่ริเริ่มจัดตั้งโดยคณะรัฐบาลจึงมีผู้สนับสนุนมาก และผลการเลือกตั้งในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ พรรคนี้ได้รับคะแนนเสียงมากกว่าพรรคอื่น ๆ คือได้ ๗๖ ที่นั่งจาก ๒๑๙ ที่นั่ง [๗]

ต่อมาพรรคสหประชาไทยได้สลายตัวไป แต่สมาชิกพรรคบางคนได้มาจัดตั้งพรรคใหม่ขึ้นคือพรรคพลังประชาชน และสมาชิกส่วนหนึ่งได้มารวมกลุ่มเป็นกลุ่มของไพฑูรย์ กลุ่มของปรีดา กลุ่มของประเสริฐ กลุ่มของประสิทธิ์ และกลุ่มของสวัสดิ์ ซึ่งจัดตั้งพรรคเกษตรสังคมและสังคมชาตินิยม ในปี ๒๕๑๘ และสมาชิกอีกส่วนหนึ่งได้รวมกลุ่มเป็นกลุ่มของยอดราชครูจัดตั้งพรรคชาติไทยขึ้น

๓๗. **พรรคแนวประชาธิปไตย** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๑ มีนายบุญเย็น วอทอง เป็นหัวหน้าพรรค ผู้ก่อตั้งเป็นพวกที่มีอุดมการณ์ก้าวหน้าเพราะเป็นคนรุ่นใหม่ที่จริงจังต่ออุดมการณ์ ผลการเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ สมาชิกพรรคนี้ได้รับเลือกตั้งถึง ๗ คน ซึ่งเป็นอันดับสามรองจากพรรคสหประชาไทย และพรรคประชาธิปัตย์ ต่อมาพรรคนี้เกิดการขัดแย้งภายในพรรค สมาชิกของพรรคจึงลาออก ๕ คน [๘]

๓๘. **พรรคสัมมาชีพช่วยชาวนา** ก่อตั้งขึ้นเป็นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๑ มีพระช่วงเกษตร ศิลปการ เป็นหัวหน้าพรรค สมาชิกในพรรคล้วน

---

๗ วิทยา นภาศิริกุลกิจ, *op. cit.*, หน้า ๒๓

๘ วิทยา นภาศิริกุลกิจ, *op cit*, หน้า ๒๗

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการเกษตร และพรรคนี้ได้สืบทอดกลายมาเป็นพรรคไท ซึ่งมี นายอนันต์-ภักดีประไพ เป็นหัวหน้าพรรค

๓๙. **พรรคชาวนาชาวไร่** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรก ตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๑ มีนายไพบูลย์ ยารีย์ชน เป็นหัวหน้าพรรค

๔๐. **พรรคสยามใหม่** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๑ มีพลตรีกระแสร์ เสนาพลสิทธิ์ เป็นหัวหน้าพรรค และต่อมาในปี ๒๕๑๘ ได้มีผู้ขอจดทะเบียนพรรคการเมือง โดยใช้ชื่อพรรคสยามใหม่เช่นกัน โดยมี นายเปรม มาลากุล ซึ่งแยกตัวมาจากพรรคสังคมนิยมแห่งประเทศไทยเป็นหัวหน้าพรรค

๔๑. **พรรคประชาพัฒนา** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๑ มี ม.ร.ว. วิรพงษ์ ทองแถม เป็นหัวหน้าพรรค

๔๒. **พรรคแรงงาน** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๑ มีนายเชื้อ กาฬแก้ว เป็นหัวหน้าพรรคและต่อมาพรรคนี้ได้มารวมเป็นพรรคแนวร่วมสังคมนิยม ในปี ๒๕๑๘ และในปี ๒๕๑๘ นั้นเองมีผู้ขอจดทะเบียนพรรคการเมืองใหม่ และให้ชื่อว่าพรรคแรงงานเช่นกัน โดยมี นายเสรี สุชาตะประดิษฐ์ เป็นหัวหน้าพรรค

๔๓. **พรรคไทธิปัตย์** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๑ มี นายประพันธ์ศักดิ์ กมลเพชร เป็นหัวหน้าพรรค และต่อมาพรรคนี้ได้กลายมาเป็นพรรครัฐบุรุษในปี ๒๕๑๘ โดยมีหัวหน้าพรรคคนเดิม และไม่ได้รับเลือกตั้ง

๔๔. **พรรคอิสระธรรม** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๑ มี นายทองดี อิสระชีวิน เป็นหัวหน้าพรรค ซึ่งต่อมาพรรคนี้ได้มารวมกับพรรคประชาธิปัตย์ในปี ๒๔๑๘

๔๕. **พรรคชาตินิยม** ก่อตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติพรรคการเมือง พ.ศ. ๒๕๑๑ ภายหลังการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ ๑๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๒ มี นายวิม วิมลมาลย์ เป็นหัวหน้าพรรค

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๔๐

ค. พรรคการเมืองที่ก่อตั้งในปี ๒๕๑๘-๒๕๑๙

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับเลือกตั้งในปี ๒๕๑๒ ทำหน้าที่ของตนได้เพียง ๒ ปีเศษ จอมพลถนอม กิตติขจร ก็ปฏิวัติรัฐบาลของตนเองในวันที่ ๑๗ พฤศจิกายน ๒๕๑๔ ประกาศยกเลิกกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๑ ยุบสภาผู้แทนราษฎร และยกเลิกพระราชบัญญัติพรรคการเมือง และห้ามการชุมนุมทางการเมือง จนกระทั่งถึงเดือนตุลาคม ๒๕๑๖ เหตุการณ์ทางการเมืองจึงเปลี่ยนไป มีการเคลื่อนไหวที่จะร่างกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ เคลื่อนไหวที่จะจัดตั้งพรรคการเมืองเพื่อสมัครรับเลือกตั้ง และเมื่อมีการประกาศใช้กฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๗ แล้วจึงกำหนดให้มีการเลือกตั้ง โดยกระทำในรูปพรรคการเมือง วันเลือกตั้งกำหนดวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๘ ในการเลือกตั้งครั้งนั้นพรรคการเมืองต่าง ๆ ส่งผู้สมัครเข้ารับเลือกตั้งรวมทั้งสิ้น ๔๒ พรรค และได้รับเลือกตั้ง ๒๒ พรรค ซึ่งในจำนวนที่ได้รับเลือกตั้งนี้มีทั้งพรรคเก่าที่เคยก่อตั้งมาแล้วในอดีต และที่เพิ่งก่อตั้งในปี ๒๕๑๗

สำหรับการเลือกตั้งในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๑๙ นั้น ปรากฏว่ามีพรรคการเมืองจดทะเบียนที่กระทรวงมหาดไทยรวมทั้งสิ้น ๔๗ พรรค แต่ส่งเข้ารับเลือกตั้งเพียง ๓๘ พรรค และได้รับเลือกตั้งรวมทั้งสิ้น ๑๙ พรรค

พรรคต่าง ๆ ที่ได้รับเลือกตั้งในปี ๒๕๑๙ มีการสืบทอดจากอดีตมาอย่างไรนั้น โปรดดูรายละเอียดในตารางที่ ๑

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

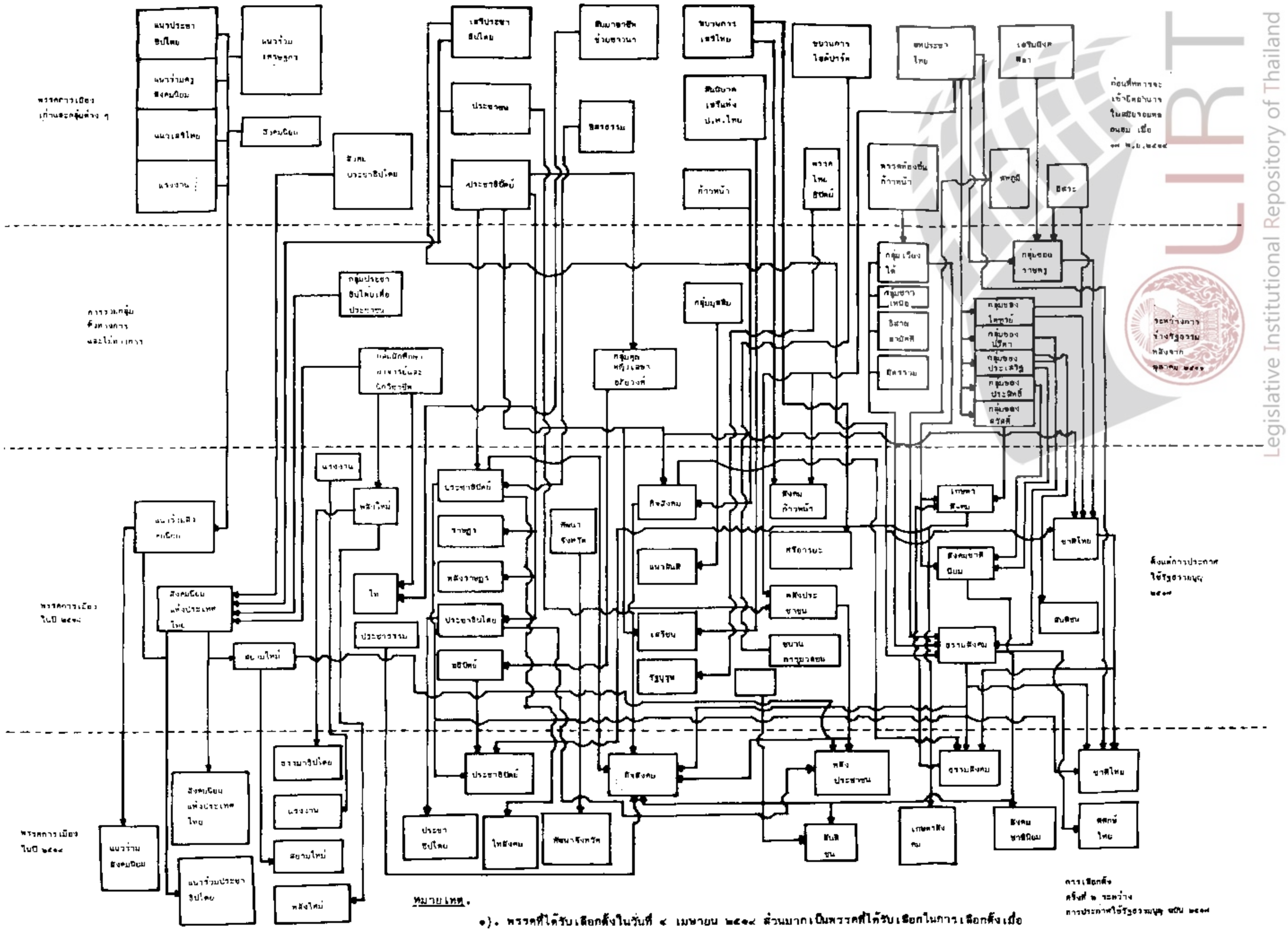

หมายเหตุ.

๑). พรรคที่ได้รับเลือกตั้งในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๑๙ ส่วนมากเป็นพรรคที่ได้รับเลือกในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๒๖ มกราคม ๒๕๑๙ พรรคที่ตั้งขึ้นใหม่และได้รับเลือกตั้งในครั้งนี้ได้แก่ พรรคไทสังคม พรรคแนวร่วมประชาธิปไตย พรรคธรรมาธิปไตย และพรรคศิวิกษ์ไทย

๒). ลูกศรที่โยงระหว่างพรรคต่าง ๆ แสดงถึงการสืบทอดต่อกันมาของพรรคการเมือง เช่น พรรคสังคมเทศไทย สืบทอดมาจาก พรรคสังคมประชาธิปไตย กลุ่มประชาธิปไตยเพื่อประชาชน และกลุ่มนักศึกษาอาจารย์และนักวิชาชีพเป็นต้น

Legislative Institutional Repository of Thailand
LIRT

ตารางที่ 2

แสดงชื่อพรรคการเมือง พระราชบัญญัติพรรคการเมือง
และกฎหมายรัฐธรรมนูญ ในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง (2476–2519)

การเลือกตั้ง	กฎหมายรัฐธรรมนูญ	ชื่อ พ.ร.บ. พรรคการเมือง	ชื่อพรรคการเมืองที่สมัครเข้ารับเลือกตั้ง
ครั้งที่ 1 วันที่ 15 พ.ย. 2476 ครั้งที่ 2 วันที่ 7 พ.ย. 2480 ครั้งที่ 3 วันที่ 12 พ.ย. 2481	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม พ.ศ. 2475	ยังไม่มี พ.ร.บ. พรรคการเมือง	คณะราษฎร์
ครั้งที่ 4 วันที่ 6 ม.ค. 2489 ครั้งที่ 5 วันที่ 5 ส.ค. 2489	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2489	ยังไม่มี พ.ร.บ. พรรคการเมือง	1. พรรคสหชีพ 2. พรรคแนวรัฐธรรมนูญ 3. พรรคอิสระ 4. พรรคประชาธิปัตย์ 5. พรรคประชาชน
ครั้งที่ 6 วันที่ 29 ม.ค. 2491	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พ.ศ. 2490	ยังไม่มี พ.ร.บ. พรรคการเมือง	1. พรรคประชาธิปัตย์ 2. พรรคประชาชน
ครั้งที่ 7 วันที่ 7 มิ.ย. 2492	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2492	ยังไม่มี พ.ร.บ. พรรคการเมือง	1. พรรคประชาธิปัตย์ 2. สหพรรค (พรรคของจอมพล ป. พิบูลสงคราม มีพรรคประชาชนเข้าร่วมด้วย

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

การเลือกตั้ง	กฎหมายรัฐธรรมนูญ	ชื่อ พ.ร.บ. พรรคการเมือง	ชื่อพรรคการเมืองที่สมัครเข้ารับการเลือกตั้ง
ครั้งที่ 8 วันที่ 26 ก.พ. 2495	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2495	ยังไม่มี พ.ร.บ. พรรคการเมือง	ไม่มีพรรคการเมือง (สมัครและหาเสียงอย่างอิสระ)
ครั้งที่ 9 วันที่ 26 ก.พ. 2500	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2495	พ.ร.บ. พรรคการเมือง พ.ศ. 2498 (พ.ร.บ. พรรคการเมือง ฉบับที่ 1)	1. พรรคเสรีมนังคศิลา 2. พรรคประชาธิปัตย์ 3. พรรคเสรีประชาธิปไตย 4. พรรคเศรษฐกร 5. พรรคธรรมาธิปัตย์ 6. พรรคกรรมกร 7. พรรคชาวนา 8. พรรคสังคมประชาธิปไตย 9. พรรคสงเคราะห์อาชีพและการกุศล 10. พรรคชาตินิยม 11. พรรคสหภราดร 12. พรรคสังคมนิยม 13. พรรคไฮด์ปาร์ค 14. พรรคชาติประชาธิปไตย 15. พรรคหนุ่มไทย 16. พรรคสหพันธ์เกษตรกร 17. พรรคราษฎร 18. พรรคคนดี 19. พรรคอิสระ 20. พรรคประชาชน 21. พรรคศรีอาริยเมตไตร 22. พรรคไทยมุสลิม 23. พรรคสยามประเทศ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

การเลือกตั้ง	กฎหมายรัฐธรรมนูญ	ชื่อ พ.ร.บ. พรรคการเมือง	ชื่อพรรคการเมืองที่สมัครเข้ารับเลือกตั้ง
ครั้งที่ 10 วันที่ 15 ธ.ค. 2500	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2475 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2495	พ.ร.บ. พรรคการเมือง พ.ศ. 2498 ต่อมาถูกยกเลิกโดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2501	1. พรรคสหภูมิ 2. พรรคขบวนการสหพันธรัฐสากลนิยม 3. พรรคอิสาน 4. พรรคชาติสังคม 5. พรรคบีตุภูมิ 6. พรรคประชาราษฎร 7. พรรคสหพันธ์ประชาธิปไตย และพรรคการเมืองตามรายชื่อพรรคในการเลือกตั้งครั้งที่ 9 ยกเว้นพรรคเสรีมนังคศิลา ซึ่งสลายตัวไปและพรรคชาติสังคมของจอมพลสฤษดิ์ ได้เกิดขึ้นใหม่แทน
ครั้งที่ 11 วันที่ 10 ก.พ. 2512	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2511	พ.ร.บ. พรรคการเมือง พ.ศ. 2511 (พ.ร.บ. พรรคการเมืองฉบับที่ 2) ต่อมาถูกยกเลิกโดยประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2514	1. พรรคสหประชาไทย 2. พรรคประชาธิปไตย 3. พรรคประชาชน 4. พรรคแนวร่วมเศรษฐกร 5. พรรคเสรีประชาธิปไตย 6. พรรคแนวประชาธิปไตย 7. พรรคสัมมาอาชีพช่วยชาวนา 8. พรรคชาวนาชาวไร่ 9. พรรคสยามใหม่ 10. พรรคประชาพัฒนา 11. พรรคแรงงาน 12. พรรคไทธิปัตย์ 13. พรรคอิสระธรรม 14. พรรคอิสระ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

การเลือกตั้ง	กฎหมายรัฐธรรมนูญ	ชื่อ พ.ร.บ. พรรคการเมือง	ชื่อพรรคการเมืองที่สมัครเข้ารับเลือกตั้ง
ครั้งที่ 12 วันที่ 26 ม.ค. 2518	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517	พ.ร.บ.พรรคการเมือง พ.ศ. 2517 (พ.ร.บ. พรรคการเมืองฉบับที่ 3)	(จำนวน 43 พรรค) ดูจากรัฐสภาสารบีที่ 24 ฉบับที่ 2 วันที่ 1 มีนาคม 2519 หน้า 13–14
ครั้งที่ 13 วันที่ 4 เม.ย. 2519	รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2517	พ.ร.บ.พรรคการเมือง พ.ศ. 2517	(จำนวน 38 พรรค) ดูจากรัฐสภาสารบีที่ 24 ฉบับที่ 2 วันที่ 1 มีนาคม 2519 หน้า 13–14

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

นโยบายของพรรคการเมืองไทยที่สำคัญ ในปี ๒๕๓๙

๑. นโยบายพรรคประชาธิปัตย์

๑) **นโยบายด้านเศรษฐกิจ** ส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมประชาธิปไตยส่งเสริมการลงทุน และอุตสาหกรรมให้กระจายสู่ส่วนภูมิภาค

๒) **นโยบายด้านสังคม** ส่งเสริมเยาชนให้มีบทบาทในการพัฒนาสังคม ให้สวัสดิการแก่ผู้มีรายได้น้อย พัฒนาท้องถิ่นให้จัดการศึกษาของตนเองได้ และเร่งรัดการวางแผนครอบครัวโดยสมัครใจ

๓) **นโยบายด้านการเมือง** ส่งเสริมสัมพันธไมตรีกับทุกประเทศ และเร่งรัดการปกครองท้องถิ่น

๔) **นโยบายด้านเกษตร** ปรับปรุงระบบราคาผลิตผลเกษตรให้เป็นธรรมสนับสนุนการตั้งสถาบันเกษตรในรูปต่าง ๆ และส่งเสริมการปฏิรูปที่ดิน

๒. นโยบายพรรคชาติไทย

๑) **นโยบายด้านเศรษฐกิจ** จะผันเงินสู่ชนบท และขยายไฟฟ้าสู่ชนบท รวมทั้งส่งเสริมการลงทุนของเอกชนในทางเศรษฐกิจ

๒) **นโยบายด้านสังคม** จะจัดการประกันสังคมให้ราษฎรและส่งเสริมการสาธารณสุข รวมทั้งปฏิรูปการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

๓) **นโยบายด้านการเมือง** จะต้องรักษากฎหมายโดยเคร่งครัด และดำเนินนโยบายต่างประเทศโดยอิสระ และให้ทหารเป็นกลางทางการเมือง รวมทั้งบำรุงกองทัพให้เข้มแข็ง

๔) **นโยบายด้านเกษตร** จะจัดการปฏิรูปที่ดิน และพัฒนาการเกษตร รวมทั้งเร่งรัดอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับผลิตผลทางเกษตร

๓. นโยบายพรรคกิจสังคม

๑) **นโยบายด้านเศรษฐกิจ** จะให้ประชาชนมีงานทำในระยะไม่เกิน ๕ ปี ยกระดับค่าครองชีพให้สูงขึ้น กระจายรายได้จากนครหลวงไปสู่ชนบท ปรับปรุงสาธารณูปโภคให้ทั่วถึง

๒) **นโยบายด้านสังคม** จะกำจัดการฉ้อราษฎร์บังหลวงในวงราชการ ลดช่องว่างระหว่างชนชั้น ให้สตรีได้รับสิทธิ์เสมอภาคทางกฎหมาย และให้สวัสดิการแก่ประชาชนอย่างครบถ้วน

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๕๒

๓) **นโยบายด้านการเมือง** ให้เสรีภาพทางความคิดแก่ประชาชนให้ความปลอดภัยแก่ประชาชนและจะปฏิรูประบบบริหารราชการ

๔) **นโยบายด้านเกษตร** จะทำนุบำรุงเกษตรกรให้มีรายได้สูงขึ้นสู่ระดับปานกลาง

๔. นโยบายพรรคธรรมสังคม

๑) **นโยบายด้านเศรษฐกิจ** จะส่งเสริมให้มีบริษัทมหาชนดำเนินกิจการขนาดใหญ่โดยให้อยู่ในมือคนไทย จัดตั้ง "สภาการตลาด" เพื่อความเป็นธรรมของผู้ผลิต และผู้บริโภค และส่งเสริมให้มีผู้มาลงทุนในประเทศ

๒) **นโยบายด้านสังคม** จะให้มีการประกันสังคมและสวัสดิการสังคม และให้สังคมมีความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และขยายบริการสาธารณสุขให้ทั่วถึง

๓) **นโยบายด้านการเมือง** จะกระจายอำนาจในการปกครองและสร้างสรรค์การเมืองในระบบพรรคให้มีประสิทธิภาพ

๔) **นโยบายด้านเกษตร** จะส่งเสริมการผลิต และจำหน่ายผลิตผลการเกษตร โดยวิธีสหกรณ์และการรวมกลุ่มที่เหมาะสม และจะจัดรูปที่ดิน และปฏิรูปที่ดินในระยะยาว

๕. นโยบายพรรคเกษตรสังคม

๑) **นโยบายด้านเศรษฐกิจ** พัฒนาอาชีพ และสร้างฐานะอันมั่นคงให้เกษตรกร เลิกอภิสิทธิ์ผูกขาดในสัมปทานป่าไม้ และเหมืองแร่ และเพิ่มผลผลิตออกจำหน่ายต่างประเทศให้มีปริมาณมากขึ้น และมีคุณภาพเป็นมาตรฐาน เพื่อลดดุลย์การค้า

๒ **นโยบายด้านสังคม** จะขยายการศึกษาสู่ชนบทให้ทั่วถึง และเปลี่ยนทัศนคติให้นักเรียนออกไปประกอบอาชีพส่วนตัวมากกว่าที่จะมารับราชการ

๓) **นโยบายด้านการเมือง** จะมุ่งแก้ไขขบวนการยุติธรรมและเร่งผึกอบรมพลทหารเกณฑ์ภายใน ๑ ปี เพื่อให้กลับไปช่วยครอบครัวทำงาน

๖. นโยบายพรรคสังคมชาตินิยม

๑) **นโยบายด้านเศรษฐกิจ** จะเร่งรัดพัฒนาการคมนาคม ขนส่ง และท่องเที่ยว รักษาเสถียรภาพแห่งเงินตราและดุลย์การค้ารวมกลุ่มผู้ประกอบการเกษตรและอุตสาหกรรม และปรับปรุงระบบภาษี

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๒) **นโยบายด้านสังคม** จะให้สวัสดิการแก่ประชาชน ส่งเสริมการศึกษา การแพทย์ การกีฬา และรับฟังความคิดเห็นความต้องการของประชาชน มาแก้ไข

๓) **นโยบายด้านการเมือง** จะตั้งขบวนการประชาธิปไตยขึ้นในท้องถิ่นและส่งเสริมสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ โดยไม่เลือกระบบการปกครอง

๔) **นโยบายด้านเกษตร** จะปฏิรูปและพัฒนาที่ดิน ช่วยปลดเปลื้องหนี้สินให้แก่เกษตรกร

การจัดตั้งรัฐบาล

เมื่อผลการเลือกตั้งในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๑๙ ปรากฏออกมาว่ามีพรรคการเมืองถึง ๑๙ พรรคได้รับเลือกตั้ง และไม่มีพรรคใดมีที่นั่งในสภามากเกินกึ่งหนึ่งของที่นั่งซึ่งมีทั้งหมด ๒๗๙ ที่นั่ง ดังนั้นรัฐบาลใหม่ของไทยจะต้องเป็นรัฐบาลผสมอย่างแน่นอน

ก. การจัดตั้งรัฐบาลผสม : ทฤษฎีการจัดตั้งรัฐบาลผสม

รัฐบาลผสมคือรัฐบาลที่พรรคการเมืองหลาย ๆ พรรคร่วมกันจัดตั้งขึ้น โดยมีการตกลงกันในหลักการบริหารอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถปฏิบัติปฏิบัติงานร่วมกันได้ โดยไม่ขัดต่ออุดมการณ์ และนโยบายของแต่ละพรรคที่ร่วมกันนั้น และเพื่อให้รัฐบาลมีเสียงสนับสนุนอย่างแข็งแกร่ง [๙]

การรวบรวมเสียงให้ได้เกินกึ่งหนึ่ง เพื่อให้การจัดตั้งรัฐบาลและการเสนอนโยบายตลอดจนกฎหมายงบประมาณเพื่อให้ได้รับมติไว้วางใจจากที่ประชุมสภา ตามที่กฎหมายรัฐธรรมนูญกำหนดไว้จะต้องใช้กลยุทธทางการเมืองที่สำคัญสำหรับประเทศที่มีพรรคการเมืองหลายพรรค เช่นประเทศไทย

กลยุทธทางการเมืองในการรวบรวบเสียงสนับสนุนเพื่อตั้งรัฐบาลนั้น บุคคลสำคัญที่จะเอื้ออำนวยให้บังเกิดผลสำเร็จได้คือ สมาชิกผู้ที่สามารถควบคุมเสียงเกินกว่ากึ่งหนึ่งของเสียงทั้งหมดในสภา ซึ่งเรียกกันว่า ผู้รวมเสียง (Actors) [๑๐]

---

๙ See Jack C.Plano et.al *Potitical Science Dictionary* 1973 P 61

๑๐ Abram Ce Swaan, *Coalition Theories And Cabinet Formations*, 1973 P 181

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๔๔

ผู้รวมเสียง (Actors) จะเป็นผู้ดำเนินการให้มีการรวมกลุ่มกันทั้งฝ่ายที่เป็นฝ่ายค้านและฝ่ายอื่น ๆ ในการดำเนินการรวมกลุ่มเช่นนี้ ทฤษฎีการรวบรวมเสียง (Coalition Theories) เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับ ผู้รวมเสียง ที่จะต้องนำมาปรับใช้ให้บังเกิดผล

"ทฤษฎีการรวบรวมเสียง" เป็นทฤษฎีที่พยายามอธิบายถึงกระบวนการที่สำคัญในวงจรทางการเมือง (Political Life) โดยเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการศึกษา ถึงฝ่ายที่ให้การสนับสนุน (Collaboration) และฝ่ายตรงข้าม ในเมื่อไม่มีพรรคหนึ่งพรรคใดมีเสียงข้างมากในสภา ทฤษฎีนี้ได้นำเอาทฤษฎีการหาส่วนได้ส่วนเสีย (Game Theories) มาใช้เป็นหลัก[๑๑]

ผู้รวมเสียง จะต้องเป็นผู้ที่มีการตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ว่าจะนำเสียงสนับสนุนมาจากฝ่ายใดบ้างซึ่งในการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลนี้ De Swaan กล่าวว่า ผู้รวมเสียง จะต้องดำเนินการทุกอย่างเพื่อให้ได้ผลประโยชน์แก่ตนเองสูงสุด และกระจายผลประโยชน์ให้แก่ ผู้รวมเสียง คนอื่น ๆ อย่างพอเพียง นอกจากนี้ยังต้องทราบถึงแนวทางที่จะเข้าถึง ผู้รวมเสียง คนอื่น ๆ ในช่วงเวลาต่าง ๆ ด้วย[๑๒]

การศึกษาถึงกลยุทธการรวบรวมเสียงเพื่อจัดตั้งรัฐบาลของประเทศต่าง ๆ โดยทั่วไป จะต้อยพิจารณาถึงประเด็นสำคัญ ๖ ประเด็นคือ[๑๓]

๑) ลักษณะของการจัดสรรคผลประโยชน์ (**nature of Payoffs**) **ในการดำเนินการรวบรวมเสียงสนับสนุน** คือพิจารณาส่วนได้และส่วนเสียที่จะเกิดขึ้นในกระบวนการรวบรวมเสียงนั้น เพื่อจะได้ประเมินผลออกมาว่าควรจะตัดสินใจอย่างไร

๒) **ผู้ร่วมเสียงและน้ำหนักในการรวมเสียง (Actors and theitr weight)** คือพิจารณาความสามารถของผู้รวมเสียงว่า สามารถรวมเสียงจากพรรคใหญ่ ๆ ได้มากเพียงใด โดยทั่ว ๆ ไปแล้วผู้รวมเสียงจะไม่สนใจพรรคเล็กพรรคน้อย เพราะพรรคเหล่านั้นจะไม่มีโอกาสที่จะช่วยทำให้ประสบชัยชนะในการจัดตั้งรัฐบาลผสม[๑๔]

---

11 Abram De Swaan, *Op cit*, P. 1
12 *Loc cit* and P. 26
13 *Ibid*; P.P. 125–146
14 แต่ก็มีพรรคเล็ก ๆ บางพรรคมีอำนาจในการต่อรองเพื่อจัดตั้งเป็นรัฐบาลผสมสูงมาก ดังตัวอย่างในประเทศอิตาลีปี ๑๙๔๘ (ดู Abram De Swaan, *Coslition Theories And Cabinet Formtions*, 1973, P.–131) และตัวอย่างของประเทศไทยในการเลือกตั้งปี ๒๕๑๙ ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมทย์ หัวหน้าพรรคกิจสังคมซึ่งมีเสียงในสภาเพียง ๑๘ เสียง สามารถจัดตั้งรัฐบาลผสมได้สำเร็จ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๓) **ความต้องการที่แท้จริงของเสียงส่วนใหญ่** คือพิจารณาว่าเสียงส่วนใหญ่ต้องการอะไร ซึ่งจะเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจ ที่จะให้การสนับสนุน การจัดตั้งรัฐบาลผสมประสบผลสำเร็จ

๔) **ลักษณะของนโยบาย (Policy Scale)** คือพิจารณาว่านโยบายของพรรคต่าง ๆ มีจุดยืนอยู่อย่างไร กว้างหรือแคบอย่างไร ซึ่งจะเป็นผลให้ทราบถึงพฤติกรรมการรวมเสียงได้ (Coalition behavior) อันจะทำให้สามารถรวบรวมเสียงได้ถูกจุดยิ่งขึ้น

๕) **ภูมิหลังในแต่ละด้านของผู้ที่จะมาร่วมจัดตั้งรัฐบาลผสม** คือพิจารณาประวัติทางด้านต่าง ๆ ของผู้จะร่วมจัดตั้งรัฐบาลผสม เพื่อให้ทราบว่าเสียงส่วนใหญ่ที่จะมารวมกันนั้นจะเป็นเช่นไร ในช่วงเวลาต่าง ๆ

๖) **ลักษณะของการจำแนกสถาบันในสังคม** คือพิจารณาว่าสถาบันในสังคมนั้นมีการแบ่งแยกอำนาจและหน้าที่กันอย่างไร เช่น ในระบบรัฐสภา จะต้องมีการแบ่งแยกสถาบันทางการเมือง และสังคมให้ชัดเจน

การตั้งรัฐบาลผสม โดยสรุปแล้วเป็นเรื่องของการนำทฤษฎีทางด้านพฤติกรรมศาสตร์และด้านสังคมศาสตร์สาขาต่าง ๆ มาประยุกต์กับทฤษฎีทางคณิตศาสตร์ ซึ่งได้แก่ทฤษฎีการหาส่วนได้ส่วนเสีย (Gametheories) เพื่อทำการศึกษาให้เข้าใจลักษณะที่สำคัญของกลุ่มคะแนนเสียงต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้สามารถรวบรวมเสียงสนับสนุนการจัดตั้งรัฐบาลผสมได้สำเร็จ

ข. การจัดตั้งรัฐบาลผสมของไทย พ.ศ. ๒๕๑๙

จากผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๑๙ ปรากฏว่ามีพรรคการเมืองได้รับเลือกตั้ง ๑๙ พรรค จากจำนวนพรรคที่ส่งตัวแทนเข้าสมัคร ๓๘ พรรค พรรคที่มีจำนวนที่นั่งในสภาสูง ซึ่งมีโอกาสร่วมจัดตั้งรัฐบาลผสมได้มี ๖ พรรค คือพรรคประชาธิปัตย์ มี ๑๑๔ ที่นั่ง พรรคชาติไทย มี ๕๖ ที่นั่ง พรรคกิจสังคม มี ๔๕ ที่นั่ง พรรคธรรมสังคมมี ๒๘ ที่นั่ง พรรคสังคมชาตินิยมมี ๘ ที่นั่ง และพรรคเกษตรสังคมมี ๙ ที่นั่ง ส่วนพรรคอื่น ๆ ที่มีที่นั่งต่ำกว่าสิบ (ยกเว้นพรรคสังคมชาตินิยมและพรรคเกษตรสังคม) มีที่นั่งรวมกันได้เพียง ๑๙ ที่นั่งเท่านั้น

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๕๖

ตารางที่ 3

จำนวนที่นั่งในสภาของพรรคการเมืองที่ได้รับเลือกตั้ง พ.ศ. 2519

ลำดับที่	ชื่อพรรคที่ได้รับเลือกตั้ง	จำนวนที่นั่งในสภา (ที่นั่ง)	หมายเหตุ
1	ประชาธิปัตย์	114	
2	ชาติไทย	56	
3	กิจสังคม	45	
4	ธรรมสังคม	28	
5	เกษตรสังคม	9	
6	สังคมชาตินิยม	8	
7	พลังใหม่	3	
8	พลังประชาชน	3	
9	พัฒนาจังหวัด	2	
10	สังคมนิยมแห่งประเทศไทย	2	
11	ประชาธิปไตย	1	
12	แนวร่วมสังคมนิยม	1	
13	สังคมก้าวหน้า	1	
14	แรงงาน	1	
15	สยามใหม่	1	
16	ธรรมาธิปไตย	1	พรรคใหม่
17	ไทยสังคม	1	พรรคใหม่
18	พิทักษ์ไทย	1	พรรคใหม่
19	แนวร่วมประชาธิปไตย	1	พรรคใหม่
19 พรรค	รวม	279	-

ที่มา: กองการเลือกตั้ง กระทรวงมหาดไทย วันที่ ๕ เมษายน ๒๕๑๙

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

พรรคประชาธิปัตย์มีที่นั่งสูงสุด ซึ่งถ้าหากจะเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลจะต้องมีเสียงสนับสนุนอีกอย่างน้อย ๒๗ เสียง จึงจะสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จ[๑๕] จึงเป็นเรื่องที่น่าคิดว่าเสียงสนับสนุนอีก ๒๗ เสียงขึ้นไปนั้น พรรคประชาธิปัตย์จะได้มาจากพรรคใดบ้าง และจะต้องมีการจัดสรรค์ที่นั่งรัฐมนตรี ตลอดจนตำแหน่งทางการเมืองอื่น ๆ ให้แก่พรรคที่จะมาสนับสนุนการจัดตั้งรัฐบาลผสมอย่างใดบ้าง

---

[๑๕] พรรคประชาธิปัตย์ต้องการเสียงสนับสนุนอีกอย่างน้อย ๒๗ เสียง เพื่อให้มีเสียงในสภา ๑๔๐ เสียง เพราะธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๗ มาตรา ๑๘๓ และ ๑๘๔ ได้กำหนดให้คณะรัฐมนตรีที่จะเข้าบริหารราชการแผ่นดิน และดำเนินนโยบายบริหารราชการแผ่นดินต้องได้รับความไว้วางใจด้วยคะแนนเสียงมากกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกที่มาประชุม

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

วิเคราะห์การจัดตั้งรัฐบาลผสมของไทย พศ. ๒๕๑๙

การวิเคราะห์การจัดตั้งรัฐบาลผสมของไทยครั้งนี้ นำหลักของทฤษฎีการรวบรวมเสียง (Coalition theorie) ซึ่งเป็นหลักที่ใช้อยู่ในยุโรปและอเมริกามาปรับใช้ให้เหมาะสมกับสภาพทางการเมืองและสังคมไทยในปัจจุบัน

ข้อสมมุติฐานในการวิเคราะห์ สมมุติฐานในการวิเคราะห์การจัดตั้งรัฐบาลผสมครั้งนี้ คือ

๑) ผู้แทนราษฎรทุกคนโดยเฉพาะหัวหน้าพรรคที่มีที่นั่งมากในสภามีความตั้งใจจริงที่จะทำงานเพื่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และประชาธิปไตย

๒) สถานการณ์ของประเทศ ในระยะไม่เกิน ๔ ปี โอกาสที่จะเกิดการปฏิวัติรัฐประหารและหรือการยุบสภามีไม่เกินร้อยละ ๑๐ (Probability ไม่เกิน ๐.๑) [๑๖]

๓) ประชาชนมีความสำนึกทางการเมือง และมีความตื่นตัวที่จะส่วนร่วมทางการเมือง

๔) พรรคการเมืองมีการจัดองค์การ จัดระบบการบริหาร และมีระเบียบวินัยดี

๕) พรรคที่มีโอกาสร่วมจัดตั้งรัฐบาลมี ๖ พรรค คือประชาธิปัตย์ ชาติไทย กิจสังคม ธรรมสังคม สังคมชาตินิยม และ เกษตรสังคม

ประเด็นที่จะวิเคราะห์ ประเด็นที่จะวิเคราะห์มีอยู่มากมายแต่ในที่นี้ จะวิเคราะห์ในประเด็นที่สำคัญ ๔ ประเด็นคือ

นโยบายของพรรค ภูมิหลังของหัวหน้าพรรคหรือสมาชิกผู้รวมเสียง (actors) จำนวนที่นั่งในสภาของแต่ละพรรค และผลประโยชน์และความพอใจของแต่ละพรรค ซึ่งจะแยกวิเคราะห์ในรายละเอียดดังต่อไปนี้

---

๑๖ เนื่องจากประเทศด้อยพัฒนาโดยทั่วไป การเมืองการปกครองในประเทศมักจะเป็นเรื่องของการปฏิวัติรัฐประหาร ดังนั้นจึงไม่อาจกล่าวได้ว่า จะไม่มีการปฏิวัติหรือรัฐประหารเกิดขึ้นเลย (ดู Gerald A. Heeger, The Politics of Underdevelopment, 1974 PP. 9-10.)

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๑) นโยบายของพรรค

เมื่อพิจารณานโยบายของพรรคการเมืองที่สำคัญซึ่งได้ที่นั่งมากในสภา คือพรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคธรรมสังคม พรรคเกษตรสังคม และพรรคสังคมชาตินิยม แล้วจะเห็นได้ว่านโยบายหลักของทุกพรรคคล้ายกัน เช่นด้านเศรษฐกิจทุกพรรคต่างมีนโยบายที่จะเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจ และกระจายการลงทุนไปสู่ภูมิภาค และด้านสังคมต่างก็ต้องการให้สวัสดิการสังคมแก่ผู้มีรายได้น้อย และด้านการเกษตรก็ต้องการจะพัฒนาการเกษตรให้ได้ผลิตผลเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นพรรคใหญ่สามารถรวมกันได้ เพื่อให้มีเสียงข้างมากในสภาแต่ข้อสำคัญคือ พรรคที่ได้ที่นั่งมากที่สุด และมีสิทธิจัดตั้งรัฐบาล จะต้องพิจารณารอบคอบทุกด้าน ว่าควรเลือกพรรคใดมาร่วมงาน

๒) ภูมิหลังของหัวหน้าพรรคหรือสมาชิกผู้รวมเสียง

– **พรรคประชาธิปัตย์** : หัวหน้าพรรคมีพื้นอาชีพเป็นนักกฎหมาย มีประสบการณ์ทางการเมืองดีเคยเป็นนายกรัฐมนตรี และหัวหน้าฝ่ายค้านในสภา มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อายุ ๗๐ ปี อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นแบบอนุรักษ์นิยม เป็นผู้ที่ได้รับเลือกตั้งในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๑๙

– **พรรคชาติไทย** : หัวหน้าพรรคมีพื้นอาชีพเป็นนักธุรกิจ เจ้าของโรงงานอุตสาหกรรม มีประสบการณ์ทางการเมืองดี เคยเป็นรองนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม มีการศึกษาระดับปริญญาตรี (จบการศึกษาจากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า) อายุ ๖๓ ปี อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นแบบอนุรักษ์นิยม เป็นผู้รับเลือกตั้งในวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๑๙

– **พรรคกิจสังคม** : หัวหน้าพรรคมีพื้นอาชีพเป็นนักธุรกิร นักหนังสือพิมพ์และอาจารย์มีประสบการณ์ทางการเมืองดี ซึ่งประสบการณ์ทางการเมืองครั้งล่าสุดได้เป็นนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อายุ ๖๕ ปี ไม่ได้รับการเลือกตั้งในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๑๙

– **พรรคธรรมสังคม** : หัวหน้าพรรคมีพื้นอาชีพเป็นนายทหาร มีประสบการณ์ทางการเมืองดีเคยเป็นรัฐมนตรีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จบ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นแบบอนุรักษ์นิยม อายุ ๖๓ ปี เป็นผู้ได้รับเลือกตั้งในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๑๙

เลขาธิการพรรคเป็นผู้รวมเสียงคนสำคัญ มีพื้นอาชีพเป็นนักธุรกิจ มีประสบการณ์ทางการเมืองดีเคยเป็นรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ อายุ ๔๗ ปี อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นแบบอนุรักษ์นิยมเป็นผู้ได้รับเลือกตั้งในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๑๙

– **พรรคสังคมชาตินิยม** : หัวหน้าพรรคมีพื้นอาชีพเป็นนักธุรกิจ มีประสบการณ์ทางการเมืองดี เคยเป็นรัฐมนตรีและประธานรัฐสภา มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อายุ ๖๑ ปี อุดมการณ์ทางการเมืองเป็นแบบอนุรักษ์นิยม เป็นผู้ได้รับเลือกตั้งในวันที่ ๔ เมษายน ๒๔๑๙

– **พรรคเกษตรสังคม** : หัวหน้าพรรคมีพื้นอาชีพธุรกิจ มีประสบการณ์ทางการเมืองดี เคยเป็นที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี อายุ ๕๖ ปี มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบอนุรักษ์นิยม เป็นผู้ได้รับการเลือกตั้งในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๑๙

โดยสรุปแล้วหัวหน้าพรรคและคนสำคัญในพรรคของทั้ง ๖ พรรค ที่กล่าวมานี้ ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทางการเมืองดี มีการศึกษาดี มีอุดมการณ์ทางการเมืองแบบอนุรักษ์นิยม และได้รับเลือกตั้งในวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๑๙ (ยกเว้นพรรคกิจสังคม) ฉะนั้นโอกาสที่จะเจรจากันในระดับหัวหน้าพรรคเพื่อจัดตั้งรัฐบาลย่อมไม่มีปัญหา โอกาสที่พรรคประชาธิปัตย์จะสามารถเจรจากับพรรคทั้ง ๕ นี้ได้ดีต่างกันตามลำดับดังนี้ พรรคธรรมสังคม สังคมชาตินิยม ชาติไทย กิจสังคม และเกษตรสังคม สำหรับพรรคเกษตรสังคมนี้อาจไม่มีการเจรจากันเลย เพราะสมาชิกคนสำคัญคนหนึ่งของพรรคประชาธิปัตย์ ซึ่งคุมเสียงไว้หลายเสียงมีความขัดแย้งอย่างรุนแรงกับหัวหน้าพรรคเกษตรสังคม

๓) จำนวนที่นั่งในสภาของแต่ละพรรค

พรรคประชาธิปัตย์มีที่นั่งสูงสุดถึง ๑๑๔ ที่นั่ง แต่ยังขาดอีก ๒๗ ที่นั่ง จึงจะจัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จเมื่อพิจารณาที่นั่งของพรรคอื่นที่จะนำมารวมด้วย ปรากฏว่า ถ้ารวมพรรคชาติไทย หรือกิจสังคม หรือพรรคธรรมสังคม จะทำให้สามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ โดยมีที่นั่ง ๑๗๐ ที่นั่ง ๑๕๙ ที่นั่ง และ ๑๔๒ ที่นั่งตามลำดับ สำหรับกับพรรคสังคมชาตินิยม หรือพรรคเกษตร

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

สังคม นั้นไม่สามารถนำมารวมเพื่อจัดตั้งรัฐบาลได้ เพราะรวมแล้วจะได้ที่นั่งไม่เกิน ๑๒๓ ที่นั่ง ยังคงขาดอีก ๑๗ ที่นั่ง

แต่รัฐบาลผสมไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยสองพรรค อาจจะประกอบด้วยสามหรือสี่พรรคก็ได้ในกรณีของพรรคประชาธิปัตย์ หากจะรวมกับพรรคชาติไทย ก็พอเพียงแล้ว แต่หากจะนำพรรคกิจสังคม พรรคธรรมสังคม มารวมด้วย จะยิ่งทำให้รัฐบาลผสมมีเสถียรภาพมากยิ่งขึ้น เพราะจะได้เสียงในสภาถึง ๒๔๓ เสียง แต่จะต้องมีข้อแม้อยู่ว่าพรรคการเมืองที่มารวมกันจัดตั้งรัฐบาลนี้ สามารถควบคุมเสียงภายในพรรคได้แน่นอนฉะนั้นเมื่อพิจารณาถึงจำนวนที่นั่งในสภา และจำนวนพรรคที่จะนำมารวมด้วยแล้ว พรรคประชาธิปัตย์น่าจะจัดตั้งรัฐบาลผสมโดยมีพรรคใหญ่ ๆ ๓ พรรคคือ ชาติไทย ธรรมสังคม และกิจสังคมร่วมด้วย

๔) ผลประโยชน์และความพอใจของแต่ละพรรค

การวิเคราะห์ด้านผลประโยชน์และความพอใจของพรรคต่าง ๆ ที่จะมาร่วมกันจัดตั้งรัฐบาลเป็นการวิเคราะห์ถึงส่วนที่จะได้ และส่วนที่จะเสียไปของพรรคที่เป็นแกนกลาง และวิเคราะห์ถึงความพึงพอใจของพรรคที่ได้รับประโยชน์ที่พรรคแกนกลางจัดสรรค์ให้

พรรคประชาธิปัตย์มีที่นั่งรัฐมนตรี และช่วยรัฐมนตรีจำนวนไม่ต่ำกว่า ๑๕ และไม่เกิน ๓๐ ที่นั่ง ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๗ การรวมเสียงสนับสนุนของพรรคประชาธิปัตย์จำเป็นต้องแจกจ่ายที่นั่งในคณะรัฐมนตรีออกไปให้ได้รับความพึงพอใจกันทุกฝ่าย ข้อตกลงที่อาจกระทำได้ก็คือ การกำหนดสัดส่วนระหว่างจำนวนเสียงในสภากับจำนวนที่นั่งในคณะรัฐมนตรี ถ้าข้อตกลงออกมาเช่นนี้การรวมกับพรรคชาติไทยหรือพรรคกิจสังคมประชาธิปัตย์ต้องจ่ายที่นั่งออกไปมากจึงจะตั้งรัฐบาลได้สำเร็จ แต่ถ้ารวมกับพรรคธรรมสังคมซึ่งสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้เช่นกัน ประชาธิปัตย์จ่ายที่นั่งออกไปเพียงเล็กน้อย และถ้าจะให้เกิดเสถียรภาพเพิ่มขึ้นโดยจ่ายที่นั่งอีกเพียงหนึ่งหรือสองที่นั่ง ประชาธิปัตย์อาจนำเอาพรรคสังคมชาตินิยมมาร่วมจัดตั้งรัฐบาลอีกด้วย ซึ่งจะทำให้มีที่นั่งในสภา ๑๕๐ ที่นั่ง

ฉนั้น เมื่อมีข้อตกลงว่าจะใช้สัดส่วนของเสียงในสภา มาจัดแบ่งที่นั่งในคณะรัฐมนตรี และตำแหน่งประธานสภาแล้ว พรรคประชาธิปัตย์จะคำนึงถึงที่นั่งที่จะต้องจ่ายออกไปกับผลที่จะได้คือตั้งรัฐบาลที่มีเสถียรภาพได้นั้นย่อมหมายความว่า พรรคธรรมสังคม และพรรคสังคมชาตินิยมจะมีโอกาสร่วมจัดตั้งรัฐบาลได้มากที่สุด

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๐๒

ผลการวิเคราะห์การจัดตั้งรัฐบาลผสม

จากการวิเคราะห์การจัดตั้งรัฐบาลผสม โดยมีพรรคประชาธิปัตย์เป็นแกนกลาง ในประเด็นสำคัญ ๔ ประเด็นคือ นโยบายของพรรค ภูมิหลังของหัวหน้าพรรคหรือสมาชิกผู้รวมเสียง จำนวนที่นั่งในสภาของแต่ละพรรค และผลประโยชน์และความพึงพอใจของแต่ละพรรค สามารถสรุปผลได้ดังนี้

๑) พรรคประชาธิปัตย์สามารถรวมได้กับทั้ง ๕ พรรคเมื่อพิจารณาทางด้านโยบายของพรรค

๒) พรรคประชาธิปัตย์สามารถรวมได้กับพรรคธรรมสังคม สังคมชาตินิยม ชาติไทย และกิจสังคมตามลำดับ เมื่อพิจารณาถึงภูมิหลังของหัวหน้าพรรคและสมาชิกคนสำคัญของพรรค

๓) พรรคประชาธิปัตย์สามารถรวมได้กับพรรคชาติไทย ธรรมสังคม และกิจสังคม เมื่อพิจารณาถึงเสียงสนับสนุนอย่างเด็ดขาดในสภา ๒๔๓ เสียง

๔) พรรคประชาธิปัตย์สามารถรวบรวมได้กับพรรคธรรมสังคม และสังคมชาตินิยม เมื่อพิจารณาถึงผลประโยชน์ที่ต้องแจกจ่ายออกไป กับเสถียรภาพของรัฐบาลที่จะได้

ดังนั้นในช่วงเวลาไม่เกินสิ้นเดือนเมษายนนี้ โฉมหน้าของรัฐบาลผสมอาจออกมาในสามรูปตามลำดับดังนี้

รูปที่ ๑: รัฐบาลผสม ระหว่างประชาธิปปัตย์ ธรรมสังคม และสังคมชาตินิยม โดยมีเสียงในสภา ๑๕๐ เสียง

รูปที่ ๒: รัฐบาลผสมระหว่างประชาธิปัตย์ ชาติไทย ธรรมสังคม และกิจสังคม โดยมีเสียงในสภา ๒๔๓ เสียง

รูปที่ ๓: รัฐบาลผสมระหว่างประชาธิปัตย์ ชาติไทย ธรรมสังคม และสังคมชาตินิยม โดยมีเสียงในสภา ๒๐๖ เสียง

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๐๓

ตารางที่ ๔

แสดงโอกาสการรวมกับพรรคประชาธิปัตย์ของพรรคชาติไทย กิจสังคม ธรรมสังคม สังคมชาตินิยม และพรรคเกษตรสังคม เพื่อตั้งรัฐบาลผสม พ.ศ. ๒๕๑๙

โอกาสที่จะรวมในด้านต่าง ๆ / ชื่อพรรค	A นโยบายของพรรค	B หัวหน้าพรรคและ ส.ส. คนสำคัญ	C จำนวนที่นั่งในสภา	D ผลประโยชน์และความพอใจ	รวมโอกาสทั้งหมด	%
ชาติไทย 56 ที่นั่ง	$\frac{5}{1}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{4}{15}$	$\frac{1}{5}$	0.866	21.66
กิจสังคม 45 ที่นั่ง	$\frac{1}{5}$	$\frac{1}{5}$	$\frac{4}{15}$	$\frac{1}{5}$	0.866	21.66
ธรรมสังคม 28 ที่นั่ง	$\frac{1}{5}$	$\frac{8}{10}$	$\frac{4}{15}$	$\frac{8}{10}$	1.066	26.33
สังคมชาตินิยม 8 ที่นั่ง	$\frac{1}{5}$	$\frac{3}{10}$	$\frac{1}{10}$	$\frac{3}{10}$	0.900	22.51
เกษตรสังคม 9 ที่นั่ง	$\frac{1}{5}$	0	$\frac{1}{10}$	0	0.300	07.85
ผลรวมคอลัม	1	1	1	1	8.998	100.00

อธิบายตาราง ประเด็นที่นำมาพิจารณาเพื่อหาโอกาสที่พรรคประชาธิปัตย์จะสามารถร่วมกับพรรคแต่ละพรรคได้ว่าเป็นเท่าใด ให้เป็นคอลัมได้แก่ คอลัม A B C และ D ชื่อพรรคที่จะสามารถรวมกับพรรคประชาธิปัตย์ในการจัดตั้งรัฐบาลให้เป็นแถว (row) กำหนดให้แต่ละคอลัมมีผลรวมเท่ากับ ๑ (ใช้หลัก zero sum games)

จากตารางจะเห็นได้ว่า **ในช่องนโยบาย** ประชาธิปัตย์มีโอกาสที่จะรวมกับทุกพรรคเท่ากัน **ในช่องหัวหน้าพรรคและ ส.ส. คนสำคัญ** พรรคประชาธิปัตย์มีโอกาสรวมกับพรรคธรรมสังคมและพรรคสังคมชาตินิยมสูงสุดโดยที่ไม่มีโอกาสที่จะรวมกับพรรคเกษตรสังคมได้เลย **ในช่อง จำนวนที่นั่งในสภา** พรรคประชาธิปัตย์มีโอกาสรวมกับพรรคชาติไทย กิจสังคม และ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๐๔

ธรรมสังคม สูงสุดและในช่องผลประโยชน์และความพอใจ พรรคประชาธิปัตย์มีโอกาสรวมกับพรรคธรรมสังคมและพรรคสังคมชาตินิยมสูงสุด เมื่อรวมโอกาสทั้งหมดแล้วปรากฏว่าโอกาสที่พรรคประชาธิปัตย์จะรวมกับพรรคธรรมสังคมมีมากที่สุด รองลงมาคือรวมกับพรรคสังคมชาตินิยม พรรคชาติไทย และพรรคกิจสังคม ตามลำดับ **ดังนั้นรัฐบาลชุดที่ ๓๗ คือรัฐบาลผสมระหว่างพรรคประชาธิปัตย์ พรรคธรรมสังคม และพรรคสังคมชาตินิยม** แต่โอกาสที่จะเป็นประชาธิปัตย์ ชาติไทย กิจสังคม ก็มีอยู่มากเช่นกัน

รัฐบาลผสม : มุมกลับที่อาจเป็นได้

จากผลการวิเคราะห์การจัดตั้งรัฐบาลผสมโดยมีพรรคประชาธิปัตย์เป็นแกนกลางแสดงให้เห็นชัดแจ้งว่าพรรคชาติไทย และพรรคกิจสังคมซึ่งมีเสียงรวมกันถึง ๑๐๑ เสียง มีโอกาสน้อยที่จะได้ร่วมจัดตั้งรัฐบาล ประกอบกับพรรคชาติชาติไทยและพรรคกิจสังคมคงไม่เต็มใจนักที่จะร่วมกันเป็นพรรคฝ่ายค้านในสภา ดังนั้นโอกาสที่อาจเป็นได้อีกมุมหนึ่งของการจัดตั้งรัฐบาลผสมก็คือ พรรคชาติไทยและพรรคกิจสังคมจะร่วมกันเป็นแกนกลางจัดตั้งรัฐบาลแข่งกับพรรคประชาธิปัตย์ และแน่นอนที่สุดพรรคธรรมสังคม กับพรรคสังคมชาตินิยมจะเป็นตัวแปรที่สำคัญในการจัดตั้งรัฐบาล จึงน่าจะได้วิเคราะห์ต่อไปอีกว่าถ้าพรรคชาติไทย–กิจสังคมจะจัดตั้งรัฐบาลนั้นโอกาสที่จะรวบรวมเสียงสนับสนุนจากพรรคต่าง ๆ จะเป็นเช่นใด

ดังนั้นจึงใช่ทฤษฎี Zero-sum game มาวิเคราะห์การจัดตั้งรัฐบาลผสมโดยมีพรรคชาติไทยและกิจสังคมเป็นแกนกลางอีกด้วย

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๐๕

ตารางที่ ๕

แสดงโอกาสการรวมกับพรรคชาติไทย–กิจสังคม ของพรรคประชาธิปัตย์ ธรรมสังคม สังคมชาตินิยม และพรรคเกษตรสังคม เพื่อจัดตั้งรัฐบาลผสม

พ.ศ. ๒๕๑๙

โอกาสที่จะรวมในด้านต่างๆ / ชื่อพรรค	A นโยบายของพรรค	B หัวหน้าพรรคและ ส.ส. คนสำคัญ	C จำนวนที่นั่งในสภา	D ผลประโยชน์และความพอใจ	รวมโอกาสทั้งหมด	%
ประชาธิปัตย์ 114 ที่นั่ง	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{3}{8}$	$\frac{1}{16}$	0.81	20.25
ธรรมสังคม 28 ที่นั่ง	$\frac{1}{4}$	$\frac{3}{8}$	$\frac{3}{8}$	$\frac{7}{16}$	1.44	36.00
สังคมชาตินิยม 8 ที่นั่ง	$\frac{1}{4}$	$\frac{3}{8}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{4}$	1.00	25.00
เกษตรสังคม 9 ที่นั่ง	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{8}$	$\frac{1}{4}$	0.75	18.75
ผลรวมคอลัมม์	1	1	1	1	4.00	100.00

จากตารางที่ ๕ แสดงให้เห็นว่าเมื่อพรรคชาติไทย–กิจสังคมเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลโอกาสที่จะเลือกรวมกับพรรคธรรมสังคมมีร้อยละ ๓๖.๐๐ ในขณะที่โอกาสที่รวมกับพรรคสังคมชาตินิยม ประชาธิปัตย์ และ เกษตรสังคมมีร้อยละ ๒๕.๐๐ ๒๐.๒๕ และ ๑๘.๗๕ ตามลำดับ โดยพิจารณาประเด็นสำคัญ ๔ ประเด็น ประเด็นนโยบายของพรรค (ช่อง A) พรรคชาติไทย–กิจสังคมมีโอกาสที่จะรวมกับทั้ง ๔ พรรคเท่ากัน ประเด็นหัวหน้าพรรคและ ส.ส. คนสำคัญ (ช่องB) พรรคชาติไทย–กิจสังคมมีโอกาสที่จะรวมกับพรรคธรรมสังคมและสังคมชาตินิยมสูงสุด โดยมีโอกาสรวมกับพรรคประชาธิปัตย์ได้บ้าง ประเด็นจำนวนที่นั่งในสภา (ช่องC) พรรคชาติไทย–กิจสังคมมีโอกาสที่จะรวมกับพรรคประชาธิปัตย์ และพรรคธรรมสังคมสูงสุด และประเด็นผลประโยชน์และความพอใจ (ช่องD) พรรคชาติไทย–กิจสังคม มีโอกาสที่จะรวมกับพรรคธรรมสังคมสูงสุด

เมื่อพิจารณาโอกาสทั้งหมดที่พรรคชาติไทย–กิจสังคมจะจัดตั้งรัฐบาลโดยมีพรรคร่วม ๔ พรรคปรากฏว่ารัฐบาลผสมจะประกอบด้วยพรรคชาติไทย กิจสังคม ธรรมสังคม และสังคม

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ชาตินิยม แต่มีเสียงเพียง ๑๓๗ เสียง ซึ่งไม่พอเพียง ฉะนั้นจึงต้องพิจารณาหาพรรคที่ ๕ เข้ามารวม เมื่อพิจารณาจากตารางควรเป็นพรรคประชาธิปัตย์ ดังนั้นการตั้งรัฐบาลผสมโดยปราศจากพรรคประชาธิปัตย์นั้นเป็นไปได้ยาก แต่ถ้าพรรคชาติไทย-กิจสังคมจะแข่งกับพรรคประชาธิปัตย์จริง ๆ จะต้องยอมเสียโอกาสไปร้อยละ ๑.๕๐ โดยนำเอาพรรคเกษตรสังคมเข้าร่วมด้วย ซึ่งถ้ารัฐบาลผสมออกมาในรูปนี้จริงสิ่งที่น่าห่วงก็คือ เสถียรภาพของรัฐบาลผสมชุดนั้นเอง

สรุป

พรรคการเมืองไทยเริ่มมีการก่อตัวตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๗๕ โดยมีพรรคคณะราษฎร์เป็นพรรคการเมืองพรรคแรก แต่ในขณะนั้นยังไม่มีกฎหมายพรรคการเมือง เพียงแต่มีระบุไว้ในกฎหมายรัฐธรรมนูญเท่านั้น จนกระทั่งถึงปี ๒๔๙๘ จึงได้มีกฎหมายพรรคการเมืองฉบับแรกขึ้น จึงนับได้ว่าจุดเริ่มต้นของการจัดตั้งพรรคการเมืองอย่างเป็นทางการ เพิ่งเริ่มต้นมาได้เพียง ๒๑ ปีเท่านั้น

พรรคการเมืองที่สมบูรณ์นั้นจะต้องมีการจัดองค์การที่ดี มีบุคคลที่มีอุดมการณ์ที่ดีร่วมกันบริหารงานของพรรคเต็มเวลา มีการกำหนดนโยบายที่ตรงต่อสภาพของสังคม และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างจริงจัง มีสาขาของพรรคกระจายอยู่ในระดับเขต และท้องถิ่น เพื่อการกระจายการมีส่วนร่วมทางการเมืองไปสู่ประชาชนทั่วทั้งประเทศ

พรรคการเมืองไทยยังมีช่วงเวลาก่อตัวสั้น ฉะนั้นบทบาทของพรรคการเมืองจึงยังไม่กว้างขวางพอที่จะเข้าไปเกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ของบุคคลในสังคมได้อย่างแท้จริง การขาดสาขาในระดับภูมิภาคของพรรคการเมือง ทำให้เกิดช่องว่างระหว่างประชาชนในภูมิภาคกับพรรคการเมือง ประชาชนเหล่านั้นจึงไม่เห็นความสำคัญของระบบพรรคการเมือง จะเห็นได้จากผลการเลือกตั้งในต่างจังหวัดยังมีลักษณะการเลือกตัวบุคคลอยู่ในขณะที่ในกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นที่ทำการของพรรคการเมือง ประชาชนนิยมเลือกพรรค

ผลการเลือกตั้งเมื่อวันที่ ๔ เมษายน ๒๕๑๙ มีพรรคการเมืองถึง ๑๙ พรรคที่ได้รับเลือกตั้ง แต่มีเพียง ๖ พรรค ที่มีโอกาสที่จะร่วมจัดตั้งรัฐบาลได้ คือพรรคประชาธิปัตย์ พรรค

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๐๗

ชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคธรรมสังคม พรรคสังคมชาตินิยม และพรรคเกษตรสังคม จากการนำทฤษฎีการรวบรวมเสียง (Coalition theories) มาประยุกต์ใช้วิเคราะห์การจัดตั้งรัฐบาลผสม ปรากฏผลออกมาว่ารัฐบาลผสมที่จะมีในเร็ว ๆ นี้ประกอบด้วยพรรคประชาธิปัตย์ พรรคธรรมสังคม และพรรคสังคมชาตินิยม หรืออาจประกอบด้วย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม และพรรคธรรมสังคม หรืออาจประกอบด้วย พรรคประชาธิปัตย์ พรรคชาติไทย พรรคกิจสังคม พรรคธรรมสังคม และพรรคสังคมชาตินิยม และ ในมุมกลับที่เป็นได้รัฐบาลชุดใหม่อาจประกอบด้วยพรรคชาติไทย กิจสังคม ธรรมสังคม สังคมชาตินิยม และเกษตรสังคม

อย่างไรก็ตาม การเมืองเป็นเรื่องสลับซับซ้อนยากที่จะทำความเข้าใจได้อย่างลึกซึ้ง ยังไม่มีทฤษฎีใด ๆ ที่จะมาใช้อธิบายหรือคาดการณ์ทางการเมืองได้อย่างแม่นยำ ฉะนั้น การคาดการณ์องค์ประกอบของรัฐบาลผสมครั้งนี้อาจผิดไปก็ได้ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมาแล้ว

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เครื่องปรับอากาศ DUNHAM-BUSH

ผลิตภัณฑ์จากสหรัฐอเมริกา

มีทุกแบบทุกชนิด ตั้งแต่ขนาด ๒ ตัน จนถึงขนาด ๔๐๐ ตัน เหมาะสำหรับโรงแรม – โรงภาพยนตร์ – อาคารพาณิชย์ แฟลต ฯลฯ

ประสิทธิภาพสูง เดินเงียบ ใช้ง่าย กินไฟน้อย

บำรุงรักษาสะดวก ราคาเยา บริการดี

ลีฟท์ SHINDLER

ผลิตภัณฑ์จาก สวิตเซอร์แลนด์

มีให้เลือกทุกแบบทุกขนาด มีทั้งชนิดโดยสารและชนิดบรรทุก

ของ คุณภาพเยี่ยม–ราคาเยา– อะไหล่พร้อม–บริการตลอด ๒๔ ชั่วโมง

ฝ่ายบริการผู้ใช้ไฟ การไฟฟ้านครหลวง

แผนกขาย โทร. ๒๑๒๘๗๒, ๒๑๒๑๑๑–๒๐,๒๑๒๑๒๑–๓๐ ต่อ ๓๕๑–๓๕๓

แผนกบริการ โทร. ๔๘๖๕๐ ๔๘๕๒๐ ๔๗๐๓๑–๘ ต่อ ๒๗–๒๘

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

รัฐบาลปรารถนาที่จะได้เห็นพี่น้องประชาชน

มีความสุขความสบายมากที่สุด จึงได้มีนโยบาย

ส่งเสริมการออมทรัพย์ เพราะเห็นว่าเป็นหนทางหนึ่ง

ที่จะช่วยให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบาย ควบคู่

กันไปกับการพัฒนาบ้านเมือง ซึ่งกำลังดำเนินการอยู่

อย่างรีบเร่งในขณะนี้.

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ไม้ประดับตกแต่ง

ของ

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้

- มีลวดลายสวยงาม แปลกตา
- เหมาะแก่การทำ เฟอร์นิเจอร์ และ ตบแต่ง
- ราคาถูกกว่า ไม้สักแผ่นธรรมดา

สนใจติดต่อได้ที่

๑. โรงงานอบไม้ ผลิตภัณฑ์ไม้บางไผ
กรุงเทพ ฯ โทร. 850339

๒. ห.จ.ก. ก.ทองแสงพาณิชย์383/8
ถนนจักรพรรดิพงษ์ อ.ป้อมปราบ
กรุงเทพ ฯ โทร. 822727

๓. โรงงานไม้ประสาน อ.อ.ป. ลำปาง

สอบถามรายละเอียดได้ที่

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ อาคารราชดำเนินนอก โทร. 813037 813433 813248

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

บริษัท พระนครก่อสร้าง จำกัด

รับเหมาก่อสร้างทั่วไป

โดยมี วิศวกรและสถาปนิก ประจำบริษัท

๖๓/๘ ถนนสุขุมวิท พระนคร

โทร. ๕๓๒๑๑๑-๕

นายสมศักดิ์ วนาสวัสดิ์

กรรมการผู้จัดการ

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

ยอดสุราของไทย

THAI'S FINEST WHISKY

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

เบียร์
ไทย
ตรา
สิงห์

บริษัท บุญรอดบริวเวอรี่ จำกัด.

บางกระบือ นครหลวงฯ โทร. 826542—8.

CIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

.....เป็นเงาแห่งความสุข

ไม่ว่าจะเกิดขึ้น ณ ที่ใดกับบุคคลใด
เอสโซ่ ถือเป็นภารกิจสำคัญ
ที่จะสร้างเงาแห่งความสุขนี้

อาจจะสร้างโดยทางตรง
อาจจะสร้างโดยทางอ้อม
อาจจะเป็นการสนับสนุนในด้านการศึกษา
และการวิจัยของสถาบันต่าง ๆ
อาจจะเป็นการร่วมมือช่วยเหลือ
ทางด้านสาธารณประโยชน์
อาจจะเป็นการช่วยในด้านเทคนิคพัฒนา..
..ฯลฯ

เอสโซ่ มีความปีติ-
หากภารกิจดังกล่าว จะเป็นส่วน
เล็กๆน้อยๆ ที่ช่วยเพิ่มความผาสุก
ในดินแดนไทยแห่งนี้

Esso ทำมากกว่ามาก

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand

บริษัท ปพิธการพิมพ์ จำกัด
70 ถนนราชปพิธ กรุงเทพ ๆ โทร. 225555, 219731
ยอดยิ่ง โสภณ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา

LIRT
Legislative Institutional Repository of Thailand